

129. Keskiviikkona 30 päivänä lokakuuta 1996

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Hallituksen esitys pienten lasten hoidon tukemista koskevan lainsäädännön uudistamiseksi 4089

Hallituksen esitys 208/1996 vp

2) Hallituksen esitys laiksi työllisyyslain muuttamisesta 4153

Hallituksen esitys 210/1996 vp

3) Hallituksen esitys Suomen liittymisestä neljänteen AKT-EY-yleissopimukseen tehdyn pöytäkirjan ja mainitun yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä „

Hallituksen esitys 197/1996 vp

Ensimmäinen käsittely

4) Hallituksen esitys paikallishallinto-uudistukseen liittyväksi lainsäädännöksi 4155

Hallituksen esitys 182/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 12/1996 vp

5) Hallituksen esitys laiksi öljyjättemak-
susta annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 136/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 27/1996
vp

6) Hallituksen esitys Pohjoismaiden vä-
lillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan
kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi
tehdyn sopimuksen eräiden määräysten
hyväksymisestä 4156

Hallituksen esitys 153/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 28/1996
vp

7) Hallituksen esitys laiksi tapaturma- ja
liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1997
perittävästä maksusta 4157

Hallituksen esitys 174/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 29/1996
vp

8) Hallituksen esitys laiksi kuntalain
muuttamisesta „

Hallituksen esitys 110/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 18/1996 vp

9) Hallituksen esitys laiksi kiinteistöre-
kisterilain muuttamisesta 4158

Hallituksen esitys 112/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
10/1996 vp

10) Hallituksen esitys laiksi eräistä vesi-
tilusjärjestelyistä annetun lain 7 a ja 8 §:n
muuttamisesta „

Hallituksen esitys 113/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
11/1996 vp

11) Hallituksen esitys laiksi kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain muuttamisesta 4158

Hallituksen esitys 114/1996 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 12/1996 vp

12) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 5 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 4159

Hallituksen esitys 167/1996 vp
Sosiaali- ja terveystoimiokunnan mietintö 25/1996 vp

13) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1997, vuodelta 1997 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta ja työttömyyskassalain 29 §:n muuttamisesta ja 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta 4160

Hallituksen esitys 169/1996 vp
Sosiaali- ja terveystoimiokunnan mietintö 26/1996 vp

Mietintöjen pöydällepano

14) Hallituksen esitys tuomiokapitulien ylläpidon siirtämisestä Suomen evankelisluterilaiselle kirkolle koskevaksi lainsäädännöksi ”

Hallituksen esitys 18/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 20/1996 vp

15) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 139/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 19/1996 vp

16) Hallituksen esitys laiksi viranomaisen määräyksiä ja ohjeita koskevista toimenpiteistä annetun lain muuttamisesta ”

Hallituksen esitys 134/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 21/1996 vp

17) Hallituksen esitys laeiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuunajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta 4160

Hallituksen esitys 175/1996 vp
Sosiaali- ja terveystoimiokunnan mietintö 27/1996 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Anttila S-L.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Alaranta, Apukka, Ihmäki, Immonen, Kemppainen, Korkea-osa, Koski M., Koskinen Jari, Lindén, Lämsä, Markkula-Kivisilta, Pekkarinen, Pietikäinen S., Puisto, Rauramo, Salo, Taina, Viitanen ja Wideroos.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Pekkarinen ja Koski M.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Ihmäki, Jari Koskinen, Lämsä ja Rauramo sekä
tästä ja huomista päivästä yksityisasioiden vuoksi ed. Immonen.

Eduskunnan tietoon saatettu asetus

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä 29 päivänä joulukuuta 1967 annetun lain 2 §:ssä säädettyssä tarkoituksessa on eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuna, saapunut sanotun lain nojalla 18 päivänä lokakuuta 1996 annettu

Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Jugoslavian liittotasavaltaa (Serbia ja Montenegro) ja eräitä Kroatian tasavallan ja Bosnian ja Hertsegovinan tasavallan alueita

koskeviin päätöksiin perustuvien velvoitusten täyttämistä annetun asetuksen muuttamisesta. (A 5/1996 vp)

Tämä asetus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1995

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnan kirjaston hallituksen kirjelmän ohella viime kesäkuun 5 päivästä on eduskunnalle saapunut kertomus eduskunnan kirjaston hoidosta ja toiminnasta vuonna 1995 (K 10/1996 vp). Tämä kertomus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 620, 626, 632, 634, 639 ja 642. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys pienten lasten hoidon tukemista koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 208/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Sosiaali- ja terveysministeri Mönkäre: Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva lakiesitys on herättänyt paljon keskustelua etukäteen. Nyt esillä olevat päivähoitomaksut ja hoitotuet ovat vain yksi osa isoa uudistusta eikä sen yksittäisiä kohtia voi käsitellä irrallaan, niin kuin nyt on tapahtunut. Kyseessä on osa hallitusohjelmassa mainittua tuloloukku-kannustinloukkujen pur-

kamista ja nyt käsitellään päivähoitomaksuja ja pienten lasten hoidon tukea.

On esitetty, että tässä jotkut perheet häviävät ja tapahtuu muutoksia, joitten mittakaavaa ei perusteluissa tai näissä keskusteluissa ole suinkaan voitu tuoda esille. Tätä esitystä on sillä tavalla tarkasteltava kokonaisuutena, että jos perhe joissakin maksuissa tai tuissa häviää, se voi vastaavasti saada lisää paremman asumistuen, paremman sovitellun päivärahan ja verotuksen kannustinvähennyksen kautta. Näitä asioita ei ole osattu yhdistää yleisessä keskustelussa tähän lasten hoidon maksujärjestelmän uudistukseen. Perhekohtaisesti muutoksia voi tapahtua todella molempiin suuntiin. Yksittäisesimerkeillä on helppo ratsastaa, mutta täytyy osata katsoa myös niin perheen kuin kaikkien lapsiperheidenkin kokonaisuutta.

Ensin täytyy tietysti hyväksyä se ajatus, että tuloloukkuasia on jollakin tavalla väärin tässä yhteiskunnassa. Jos tavallisen lapsiperheen käteenjäävät tulot pienenevät, kun he ottavat työtä vastaan, tilanne ei ole oikein, ei perheen eikä yhteiskunnankaan kannalta. (Ed. Zyskiewicz: Oikein, ministeri Mönkäre!)

Jos tässä kohdassa lähdemme hieman tarkastelemaan niitä väitteitä, joita on esitetty julkisuudessa, niin on väitetty, että suurituloisten maksuale rahoitetaan nyt pienituloisilla. (Ed. Laakso: Niinhän se on!) — No, kuunnelkaapa hetki! — Pienituloisilla on mahdollisuus saada vapautus 200 markan vähimmäismaksustakin. Tämä ei edellytä sen enempää erikseen anomista kuin nykyisinkään. Tuloloukkuryhmä on nimenomaan halunnut varmistaa sen, että esimerkiksi pienituloiset yksinhuoltajat ja opiskelijaperheet voivat saada lapsensa maksuttomaan hoitoon.

Mutta kohtuuttomien tuloloukkujen todella poistetaan. Jatkossa jää työssäkäyvilläkin lapsiperheillä lisämarkasta edes jotain käteen. Nykytilanteessa perheen tulojen ollessa 10 000—20 000 markkaa perheen käteenjäävät tulot verojen ja maksujen jälkeen eivät paljon eroa. Keski- ja hyvätuloisilla yksilapsisilla perheillä hoitomaksut todella alenevat. Toisaalta juuri tällä samalla ryhmällä vastaavasti hoitotuet alenevat, joten hyvätuloisia ei kokonaisuudessaan suosita. (Ed. Zyskiewicz: Näin on!) Hyvätuloisilla kaksilapsisilla perheillä päivähoitomaksut pysyvät lähes ennallaan.

Toinen väite on ollut, että hallitus syrjii kotona hoitamista. Kotihoitoon käytetään ensi vuonna aivan yhtä paljon rahaa kuin tänäkin vuonna. Muutenkin hallitus parantaa lapsiperheiden

vaihtoehtoja. Kun yksityisestä hoidosta poistuu kaksinkertainen verotus ensin perheen, sitten hoitajan tulona, tilanne paranee kaikilla tässä hoitomuodossa. Mielestäni tässä etukäteiskeskustelussa ei ole oivallettu tätä kaksinkertaisen verotuksen tuomaa helpotusta.

Toinen väite on ollut, että yksilapsinen esimerkkiperhe häviää kotihoidon tukeen verrattuna selvästi. Aivan oikein, mutta 2—3-lapsiset perheet saavat vastaavasti lisää. Voidaan kysyä, pitäisikö tämän olla toisin päin. Yksilapsisilla perheillä vastaavasti päivähoitomaksut alenevat lähes kautta linjan. Kaksinkertaisen verotuksen poistaminen merkitsee sitä, että myös yksilapsisilla yksityinen päivähoito kautta linjan halpenee.

Edelleen on väitetty, että monilapsisten perheiden päivähoitomaksut nousevat esimerkiksi kunnassa rajusti. Voi noustakin joissakin kunnissa, kun kunnat pannaan samalle viivalle. Nyt maksut nimittäin vaihtelevat eri kunnissa jyrkästi. Uudistus suosii nimenomaan nuoria perheitä, joiden olot yleensä ovat vaikeimmat. Nykyisin keski-ikäinen perhe saa vanhempien lastensa ansiosta paljon halvemmat maksut per lapsi kuin nuori perhe. Jatkossa nuoret ja vanhat pannaan samalle viivalle, jolloin nuoret hyötyvät ja keski-ikäiset häviävät. Monilapsiset perheet saavat huomattavat korotukset hoitotukiin.

Erityiskysymyksistä otan esille nollamaksuluokkakysymyksen. Tuloloukkutyöryhmä nimenomaan halusi, että pienituloiset yksinhuoltajat ja opiskelijaperheet voivat saada vapautuksen maksusta. Loukkutyöryhmän loppuraportissa sanotaan: "Maksukyvyttömyyden perusteella vähimmäismaksusta vapautus voidaan myöntää esimerkiksi opintotuen turvin opiskelevalle opiskelijalle tai pienituloiselle yksinhuoltajalle. Työttömän maksuvapautusta lapsen kokopäivähoidon maksusta harkittaessa tulee arvioida osapäiväisen hoidon riittävyys. Lisäksi kunta voi myöntää vapautuksen lastensuojelullisista syistä."

Päätöksen henki ja kirjain oli sellainen, että tämä on kunnille nimenomaan toimintakehotus. Nyt on kokonaan toinen kysymys se, onko sosiaali- ja terveysministeriössä osattu kirjata tämä loukkutyöryhmän vahva ja yksimielinen tulkinta oikealla tavalla. Siitä kantaa vastuun ministeri Huttu-Juntunen.

Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä eritellään nykyisten nollamaksuluokkaisten jakauma. Esimerkiksi Helsingin nollamaksulaisista työssä käyvät ja opiskelijat kattavat 51—52

prosenttia. Näiden ryhmien pitäisi tuloloukkuryhmän linjauksen mukaan saada vapautus vähimmäismaksusta. Entä loput, toinen puolikas? Selvityksen mukaan maksuttomista suurin osa näytti sijoittuvan osapäivähoitoon. Osapäivähoidon minimimaksu olisi uudessa järjestelmässä 0—100 markkaa, jolloin esimerkiksi työttömien perheiden lasten virikkeidenkään kannalta ei pitäisi syntyä ongelmia.

Yhteenvetona: Tuloloukkutyöryhmän linjaus kattaa lähes sataprosenttisesti ne tarpeet, joita nollamaksuluokasta puhuttaessa on korostettu. Köyhät yksinhuoltajat voivat käydä töissä ilman 200 markan maksua. Köyhät opiskelijaperheet voivat opiskella ilman 200 markan maksua. Työttömät saavat lapsensa virikkeelliseen päiväkotiin osapäiväksi nykyiseen tapaan. Työttömät saavat halutessaan lapsensa kokopäivähoitoon täysin subjektiivisten oikeuksien puitteissa 200 markan vähimmäismaksulla. Mikä on se ryhmä, joka tässä jää vielä puuttumaan, kun muistetaan vielä lastensuojelulliset seikat? Eli näkyvää heikennystä nykytilanteeseen ei tapahdu.

Edelleen Kuntaliitto on arvostellut tätä esitystä kustannuksista. Kuntaliitto pelkää, että kuntien kustannukset nousevat, kun lapsia siirtyy pilvin pimein kotoa ja yksityisestä hoidosta kunnan päivähoitoon, (Ed. Kemppainen: On jo siirtynyt!) eli Kuntaliiton mielestä päivähoitomaksuista tulee liian alhaiset. Kuntaliiton laskelmat ovat hyvin yksipuoliset ja niissä on lähes pelkästään siirtymiä yhteen suuntaan. Laskelmissa ei ole otettu huomioon kunnolla sitä, että yksityisen hoidon vetovoima kasvaa, kun kaksinkertainen verotus poistuu. Sen tuloksena käytännössä kaikkien kohdalla yksityisestä hoidosta tulee nykyistä edullisempaa. Kun yksilapsisten perheiden kannalta päivähoito muuttuu kotihoitoon verrattuna nykyistä edullisemmaksi, suunta on useampilapsisilla perheillä päinvastainen.

Edelleen muutama sana yksittäisistä muutoksista päivähoitomaksuissa.

Yksittäiset muutokset päivähoitomaksuissa voivat olla suuriakin suuntaan ja toiseen. Eniten maksu voi nousta sellaisella perheellä, joka asuu kunnassa, jossa maksuasteikko on nyt poikkeuksellisen kevyt, joka sattuu olemaan juuri maksuportaan alapuolella nykyisin ja jossa on monta vanhempaakin lasta, jolloin perhe saa nykyisin maksuluokka-alennuksia. Muutokset eivät ole yksisuuntaisia pienituloisten häviöksi ja suurituloisten hyödyksi, vaan varsinkin 10 000 ja 20 000 markan tulovälillä, jolla on lähes puolet perheistä, muutoksia tapahtuu molempiin suuntiin.

Tästä käydään varmasti paljon keskustelua tässä lähete keskusteluvaiheessa. Mutta erityisesti toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunta perehtyy tähän esitykseen huolella ja kuuntelee asiantuntijoita muistaen sen, mikä tämän lain perustavoite on: tuloloukkujen ja kannustinloukkujen purkaminen. Siitä periaatteesta hallitus ei tingi. Tämä linjaus on tehty ja tällä halutaan auttaa nykyisiä lapsiperheitä. Jos käytettävissä olevan rahan puitteissa ja muistaen kannustinvaikutus on löydettävissä parempia tapoja tätä rahaa jakaa, niin kyllä varmasti hallitus kuuntelee, jos sosiaali- ja terveysvaliokunnasta sellaisia esityksiä tulee. Mutta periaate täytyy muistaa. Tässä on kysymyksessä kannustinloukkujen purkaminen.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäre päätti puheensa siihen, että kysymyksessä on nyt kannustinloukkujen purkaminen. Mutta minä kyllä haluaisin kysyä, millä perusteella pientä lasta kotona hoitava isä taikka äiti on kannustinloukussa. Onko hän joku joutilas keplottelija, joka pitää kannustaa nopeasti työmarkkinoille? Minun mielestäni ei ole. Yhtäkin pientä lasta kotona hoitavalla isällä taikka äidillä on mielekäs työtä, joka palvelee perheen elämänlaatua ja lapsen parasta. Tätä hallitus ei ole esityksessään ollenkaan huomioinut, vaan todellakin lähtenyt siitä, että kotona hoitaminen muuttuu kaikkien perheiden tasapuolisesta vaihtoehdosta vain monilapsisten ja hyvätuloisten perheiden vaihtoehdoksi. Mielestäni tämä on väärin nuoria perheitä ja ensimmäisen lapsen saavia perheitä kohtaan, jotka kaikkein eniten ovat käyttäneet juuri tätä vaihtoehtoa. Minusta on hyvä, että monilapsisten perheiden tukea palautetaan ja hallitus näin tunnustaa virheensä, mutta en voi ymmärtää sitä, minkä takia tämä tehdään ensimmäisen lapsen saavien ja nuorten perheiden kustannuksella.

Ministeri Mönkäre totesi, että hallituksen esityksestä ei voida päätellä, että pienituloiset kustantaisivat suurituloisten päivähoitomaksualueen. Kuitenkin kuntien maksukertymät on laskettu niin, että jos maksut peritään kaikilta, niin silloin kunnat saavat ne rahat, jotka ovat tähänkin asti saaneet. Hallitus jättää tässäkin tavallaan rasituksen kunnille ja sanoo tekopyhästi, että kunnat sitten alentakoot ja vapauttakoot maksuista. Se tarkoittaa kuntien maksukertymän alenemista, ja samaan aikaan juuri pieniä, 1- ja 2-vuotiaita lapsia tulee siirtymään kunnalli-

seen päivähoitoon. Minä en ymmärrä, mitä järkeä tällaisessa menettelyssä on.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin ihmetyttää esitelly siinä mielessä, että eikö asianomainen ministeri voisi esitellä tätä. Onko tässä tehty uusi tehtäväjako jollakin tavalla, kun en tunne tätä mekaniikkaa? Kuitenkin sellainen mielikuva tulee, kun on lukenut tätä pakettia, että suuri linjahan tässä on, että suurituloiset joka tapauksessa tulevat hyötymään. En tiedä, ovatko ne olleet niin pahassa loukussa. Ihan pienituloiset joka tapauksessa joutuvat enemmän maksamaan, koska nollamaksuluokka joka tapauksessa poistuu. Nollamaksuluokkaan on isompi kynnyks.

Kun koko säkki runksutetaan sekaisin, niin se varmasti alkuvaiheessa kohtelee joitakin ihmisiä eri tavoin, koska tässä on asumistuki, verotus, kotihoidon tuki ja päivähoitomaksut samassa paketissa. On sellaisia ihmisiä, jotka eivät tänä päivänä ole saaneet asumistukea, joille ei tule asumistuen puolelta mitään hyvikettä. Välttämättä heidän tulotonsa ei muutu miksiäkään, mutta heidän päivähoitomaksunsa kyllä tulevat nousemaan. Siinä mielessä se ainakin alkuvaiheessa kohtelee eri tavoin. Jotkut hyötyvät, jotkut eivät hyödy. Kokonaisuudessa kustannukset eivät muutu, mutta paketin sisällä voi kyllä tulla aika paljon epäoikeudenmukaisuutta.

Ed. Pekkarinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päivähoitomaksujärjestelmästä toteaisin sen, että lähtökohta oli juuri se, minkä ministeri Mönkäre toi esille, että kannustinloukku on tutkijoidenkin toimesta todettu pahimmaksi juuri jyrkän päivähoitomaksuporrastuksen takia. Se on johtanut moninkertaiseen progressioon, jota tässä nyt puretaan.

Mielestäni se, että päivähoitomaksut, niin kuin yleensäkin pitkälti terveydenhuollon ja sosiaalihuollon maksut ovat yhdenmukaisia, on hyvä perusperiaate. Se, että maksut ovat erittäin runsaasti vaihdelleet eri kuntien kesken, johtaa siihen, että joissakin kunnissa päivähoitomaksut voivat tietyissä perhetyypeissä nousta. Kun keran kunnat haluavat itsehallintoa, voitaisiin ajatella sellaista mallia, että hallituksen esitys antaa katon ja minimimaksun, ja jos kunnalla on sitten varaa liikkua siitä alaspäin, niin se voitaisiin teh-

dä mahdolliseksi. Tätä vaihtoehtoa voitaisiin valtiokunnassa ajatella.

Yksi tärkeä näkökulma on mielestäni se, että uusi päivähoitomaksukäytäntö vapauttaa päivähoitohenkilöstöä siitä paperityöstä ja byrokratiasta, joka on vienyt erityisesti perhepäivähoidon ohjaajien ja päiväkodin johtajien aikaa. Tämä paperityö tämän uuden järjestelmän kautta vähenee minimiin.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mönkäreen puheenvuoro oli täysin looginen selostus kannustinloukkutyöryhmän lähtökohdista käsin. Siihen ei ole varsinaisesti mitään huomautettavaa niistä lähtökohdista käsin. Toivoisin kuitenkin, että ministeri ottaisi käsittelyyn myös sen näkökohdan, joka oli esillä syyskuisessa keskustelussa kyselytunnilla. Tuolloin nimittäin käsiteltiin sosiaali- ja terveysministeriön selvitystä, jonka mukaan tänä vuonna kotihoidon tuen säästöt valtiontaloudessa tulevat olemaan 400 miljoonaa markkaa suuremmat kuin mitä kotihoidon tuen leikkausta suunniteltaessa arvioitiin. On täysin mahdollista, että osa tästä summasta on siirtynyt työttömyysturvamenoihin. Tätä ei tuossa sosiaali- ja terveysministeriön selonteossa arvioitu.

Mielestäni tässä tilanteessa, kun sosiaali- ja terveysvaliokunta alkaa käsitellä esitystä, kannattaisi harkita, mitä tämän 400 miljoonan markan säästön suhteen tehdään. Ilmeisesti sitä ei ole otettu koriin kannustinloukkutyöryhmän työn yhteydessä, koska tuon säästön suuruutta ei ollut silloin arvioitu. Mutta on mahdollista, että tämä 400 miljoonan markan lisäys uuteen perhetukisysteemiin voisi saada aikaan tilanteen, jossa työttömyysturvamenoista vastaavasti tai jossakin suhteessa myös vähenisivät.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä ensiksi olisi hyvä todeta juuri se ongelma, että nyt tässä tehdään isoa, merkittävää uudistusta, jonka vaikutuksista ei välttämättä ole riittävästi tietoa. Se nyt tiedetään jo kuitenkin, niin kuin täällä on käynyt esittelypuheenvuorossa esille, että tulee olemaan häviöjä ja tulee olemaan voittajia. Ongelma on se, että lapsiperheiden kesken tehdään jälleen kerran tulontasausta.

Minusta se periaate, että tässä maassa kuitenkin voidaan antaa aika suuria verohelpotuksia lapsettomille, keski-ikäisille, hyvätuloisille perheille samanaikaisesti kun osa lapsiperheistä joutuu häviäjiksi, on minusta todella iso ongelma.

Tässä ollaan nyt pureutumassa yhteen ongelma-alueeseen, kannustinloukkuongelma on yksi osa-ongelma. Samanaikaisesti ongelma on myöskin se, että on ihmisiä, jotka ovat jo tällä hetkellä pienituloisia, joilla on suuria ongelmia selvitä, ja heidän kohdallaan pienetkin päivähoitomaksut, jotka tässä tulevat kuntien harkittaviksi, voivat olla se kohtalonkysymys, joka taittaa tavallaan selän. Tässä mielessä tietysti toivon, aivan kuten ministeri Mönkärekin täällä totesi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa asiaa mietittäessä löydettäisiin vielä sellaisia ratkaisuja, jotka voisivat edesauttaa, ettei näin tule käymään, ettei heikennetä niiden perheiden asemaa, joilla muutenkin on jo vaikeaa. Tämä olisi kohtuullista kaikkien puheiden jälkeen. Kannustavuus on todella yksi tärkeä tekijä, mutta täytyy muistaa tässä työttömyystilanteessa, missä olemme, että jos ihmiset eivät työtä saa, ei tämä ratkaise heidän ongelmiaan, vaikka me kuinka kannustaisimme.

Ed. Huhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lain valmistelu on hyvin erikoinen. Lain valmistelusta on vastannut ministeri Alho. Valtioneuvostossa sen on esitellyt ministeri Huttu-Juntunen. Eduskunnassa asian esittelee ministeri Mönkäre, ja hän pyytää vielä sosiaali- ja terveysvaliokuntaa apuun, että asia saataisiin lopulta kuntoon. (Ed. Rinne: Työn jakamista!) — Tämä on ilmeisesti hyvin uuden tyypistä työn jakamista.

Kun ministeri Mönkäre esitteli kaikin puolin parhain päin lakia, jonka sisällön ministeri Huttu-Juntunen on jo kuvannut kyhäelmäksi, joutuu toteamaan, että esittely oli varsin tarkoituksellinen. Hän puhui koko ajan vertailusta tähän vuoteen, kun suuri linjavirhe tehtiin jo viime vuoden puolella. Kotihoidon tukea leikattiin erittäin raskaasti tämän vuoden alusta erityisesti monilapsisilta perheiltä. Nyt ministeri Mönkäre sanoo, että tilannetta korjataan, aivan oikein, jonnekin verran, mutta edelleenkin vuoden 95 taso on kaukana, ja perheiden aito valinnanvapaus on jo menetetty. Kotihoidon tuki ei ole enää sellainen vaihtoehto, että tavallinen perhe sitä voisi ajatella omalla kohdallaan.

Arvoisa puhemies! Päivähoitomaksut todella vaativat korjauksia. Siihen keskusta tulee esittämään oman mallinsa. Ei ole olemassa vain vanha malli tai hylkääminen. Väliltä löytyy rakentava hyvä malli, jonka rinnakkaislakialoitteessa tulomme esittelemään. Sen sijaan keskusta lähtee erittäin voimakkaasti siitä, että kotihoidon tuki säilytetään vuoden 95 tasolla.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri vetosi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, että tätä perusteellisesti selvitettäisiin. Se on kyllä valiokunnan tarkoitus. Ed. Huuhtaselle toteaisin, että ed. Huuhtanenkin pääsee nyt mukaan ja antamaan apunsa niin valiokunnalle kuin Suomen hallituksellekin.

Minusta on nyt tärkeätä se, että Suomessa on korkeatasoinen lasten päivähoito, jokaisella lapsella on siihen oikeus ja se on kohtuuhintaista.

Miten esityksessä on turvattu pienituloisten asema? Ministeri puheenvuorossaan tähän vastasi. Tulemme kuulemaan tarvittaessa vaikka kuinka monta ministeriä, että tämä saadaan sellaiseen järjestykseen, että se on lapsen ja perheen edun kannalta paras mahdollinen. Loppupelissä hän tietysti kysymys on aika paljon siitä, minkälaisen muodon se tulee valiokunnassa saamaan. Siihen sitten hallituspuolueiden eduskuntaryhmätkin ja myös opposition eduskuntaryhmät joutuvat ottamaan kantaa. Tämä on aivan normaalia parlamentaarista työtä. Minusta sitä ei pidä ollenkaan ihmetellä, että eduskunta saa päättää asioista niin tässä kuin monissa muissakin kysymyksissä.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Isotuloinen kaksilapsinen perhe hyötyy esityksestä 530 markkaa kuukaudessa. Nyt nollamaksuluokassa oleva pienituloinen perhe häviää 400 markkaa kuukaudessa. Tämä on täysin epäoikeudenmukainen esitys. Voin omalta kohdaltani sanoa selvästi, että jos ei nollamaksuluokkaa palaa lakiin eli jos ei pienituloisia tässä tulla selvästi vastaan, vasemmistolla on varmasti nyt johtopäätösten aika. Me emme voi jatkaa tällaista aina vain kovenevaa menoa. Jo tuloveroratkaisu suosi suurituloisia ja nyt tulee vielä lisää takkiin nimenomaan köyhimmille ihmisille.

Ed. R ä s ä n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Toisin kuin ministeri Mönkäre esitti, ne perheet, jotka tässä ratkaisussa kärsivät, eivät ole vain yksittäisesimerkkejä, joilla lakiesityksen arvostelijat herkuttelisivat. Esimerkiksi kotihoidon tuen tilalle tulevan hoitorahan määrä joissakin perheissä ja varsin huomattavassa osassa perheitä laskee niin paljon, että näiden perheiden kohdalla on kyseenalaista, onko yhden esimerkiksi 2 — 3-vuotiaan lapsen perheellä enää mahdollisuutta hoitaa lasta itse kotona.

Itse asiassa tällaiset perheet eivät todellakaan ole mitään yksittäisesimerkkejä, vaan muodosta-

vat varsin huomattavan osan niistä lapsiperheistä, joita hoitoraha koskee. Näiden perheiden kohdalla on esityksen mukaan pyritty kannustamaan työn vastaanottamiseen, mikä on jälleen työn jakamisen periaatteen kannalta ristiriitaista, kun työtä ei ole tarjolla, jos perhe itse haluaisi valita kotihoidon vaihtoehdon. Nämä perheet ovat juuri niitä, joihin kohdistuu esityksen seurauksena paine hakeutua työttömyyskorvausten pariin ja viedä lapset työttömälle edelleen kohtuullisen edulliseen päivähoittoon. Tämä ratkaisu voi tulla yhteiskunnalle varsin kalliiksi, paljon kalliimmaksi kuin mitä tässä on arvioitu. On selvää, että perheet valitsevat heille kaikkein edullisimman vaihtoehdon.

Yliä lopuksi toivon, että keskusteluun ja vastuuseen ihan ministerien aitiosta käsin osallistuisi myös ministeri Huttu-Juntunen, joka on lain varsinainen esittelijä ja vastaa siitä.

Ed. K a a r i l a h t i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tiedämme, että lakiesitys on osa tulo- ja kannustinloukkutyöryhmän esitystä, ja voinee yhtyä ministeri Mönkäreän käsitykseen siitä, että päätavoite on hyvä: työntekoon kannustaminen ja nimenomaan tuloloukkujen ja kannustinloukkujen purkaminen. Kuitenkaan en ymmärrä, miten kotihoidontukijärjestelmän muuttaminen hoitorahajärjestelmäksi, toisin sanoen sen edelleenleikkaaminen on mikään kannustinongelma. On totta, kuten ministeri Mönkäre totesi, että kotona hoitamisen rahamäärää ei sinällään leikata. Se vain jaetaan nyt uudella tavalla.

Olen erittäin huolissani ja toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kuullaan asiantuntijoita, mikä on alle 3-vuotiaan lapsen ensisijainen, paras hoitopaikka hoidon ja ennen kaikkea perusturvallisuuden syntymisen kannalta. Itse väittäisin asiantuntijoita kuunneltuani, että se on koti. Sen takia tämän vaihtoehdon pitää olla edelleenkin käytettävissä ja realistinen.

Mitä tulee esittelevän ministerin Huttu-Juntusen puheisiin, en yhtään ihmettele, että kansalaiset eivät enää luota poliittikkoihin, kun puhutaan toista ja esitellään toista.

Ed. I s o h o o k a n a - A s u n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän hyvin, että tuloloukkujen purkaminen on hallitukselle tärkeää. Siinä on todella työtä, mutta periaate ei saa mennä kaiken edelle silloin, kun se ei ole järkevää, niin kuin nyt on käymässä.

Yksittäisiä kohtia ei voisi käsitellä erikseen ministeri Mönkäreen mukaan. Kuitenkin meidän täytyy muistaa se, että käytännön elämä ei kysele kokonaisuuksia. Lasten hoidon järjestäminen yksittäisissä perheissä on hyvin konkreettinen asia, eikä arkielämä taivu noin vain järjestelmiin. Eikä voi ajatella niin, että järjestelmä on ensisijainen asia ja arkielämä ja ongelmat ovat toissijaisia, vaan päinvastoin.

Tästä näkökulmasta ei voi mitenkään ymmärtää sitä, että nyt hallitus on ihastunut niin kovasti tuloloukkujen purkamiseen ajattelematta lainkaan, miten sitten vaikutukset näkyvät ja heijastuvat lasten hoitamisessa. En myöskään ymmärrä sitä periaatetta, joka on tullut useissa vastauspuheenvuoroissakin esille, että lakiesityksen pitäisi johtaa työnteon kannustamiseen. Eikö lapsen hoito, ministeri Mönkäre, ole työtä? Eikö pitäisi ajatella, että myös lasten hoitamiseen ja lapsista välittämiseen kannustettaisiin perheitä.

Kun vaikutuksia perheisiin ja lapsiin tarkastelee, ministeri Mönkäre esitti kovin myönteisen ja positiivisen näkökulman. Kuitenkin hallituksen esityksen perusteluissa todetaan muun muassa, että monissa kaksilapsisissa perheissä, jotka nykyisin ovat nollamaksuluokassa, maksut nousevat enimmillään 300-400 markkaan kuukaudessa. Myös näissä perusteluissa tunnustetaan se, että kotihoidon tuki ei enää ole kannattava yksilapsisille perheille.

Todellakin käy niin, että suurituloisten maksuale rahoitetaan pienituloisilla. Ministeri Mönkäre jätti ottamatta huomioon myös sen, että suurituloiset perheet saavat tuloverohelpotuksia. Toivoisin, että ministeri tähän tuloverohelpotukseen puuttuisi.

Sosiaali- ja terveysministeri Mönkäre: Arvoisa puhemies! Työ on parasta sosiaaliturvaa, palkansaajan paras pääoma on hänen työkykynsä ja koko meidän sosiaaliturvajärjestelmämme perustuu sille, että omalla työllä ansaitaan itselle turvaa sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden varalle. Tällä hetkellä sitä työtä ei kaikille ole, mutta siitä huolimatta Suomessa maksetaan lapsiperheille yhtä maailman suurimmista tukimuodoista. Meillä maksetaan lapsiperheille tukea 23 000 miljoonaa. Suomi on ainoa maa maailmassa, jossa terveen lapsen kotona tapahtuvasta hoidosta maksetaan terveille vanhemmille rahaa. Se ei ole palkka. Se on tulonsiirto, joka raha pitää jonkun ensin ansaita.

Kun kotihoidon tuesta puhutaan, meillä nuoret äidit ovat sitä mieltä, että kotihoidon tuki on

heidän palkkansa, ja kun kotihoitoon tukea leikataan, heiltä on viety jotakin ilman työehtosopimusneuvotteluja. Siinä on vääristynyt maailmankuva, joka tuli itse asiassa ed. Räsäsen puheenvuorossa myös esille, että lapsiperheet tekisivät sosiaaliturvan suunnittelua elämässään ja suunnittelisivat, mikä tulomuoto tuo eniten heille tukea. En jaksakaan uskoa, että tämä on terve pohja meidän sosiaaliturvallemme.

Me olemme luoneet sellaiset järjestelmät, että ne eivät ole tällä hetkellä aina niin kannustavia, ja sen takia niitä järjestelmiä pitää myös voida muuttaa sillä tavalla, että työn vastaanottaminen on palkitsevaa. Suomalaiset naiset ovat osallistuneet Suomessa työelämään enemmän kuin missään muualla. Sillä tavalla Suomen hyvinvointi on luotu, ja vaikeinakin aikoina me olemme pystyneet maksamaan myös kotona tapahtuvasta lapsen hoidosta tukea ja myös antamaan mahdollisuudet niin miehille, naisille kuin yksinhuoltajillekin mennä töihin heidän niin sitä halutesaan.

Myös laman aikana on ollut naisia, yksinhuoltajia, jotka ovat halunneet ja voineet mennä töihin ja ovat voineet jatkaa työssään. Korkeatasoinen, monipuolinen lasten päivähoitojärjestelmä on suonut tämän mahdollisuuden suomalaisille naisille. Myös kotihoidon tuki on ollut Suomessa ainoana maana maailmassa vaihtoehtona. Vaikka me olemme kärsineet yhden suurimmista lamoista, joita tässä maailmassa on kärsitty, me voimme edelleen maksaa kotihoidon tukea. Myös tämän lakiesityksen jälkeen me maksamme yksilapsisillekin perheille kotihoidon tukea. Näissä sosiaaliturvan leikkauksissa ei ole menty myöskään kotihoidon tuen osalta sen kauemmaksi kuin vuoden 1990 tasolle ja silloinkin elettiin ihan hyvin.

Ed. Aula kyseli sitä, miksi kaikkein pienimpien lasten kotona tapahtuvaa hoitoa ei tueta yksilapsisten perheiden osalta. Sitä tuetaan ihan huomattavalla rahasummalla edelleen. Tässä tukimuodossahan tuen määrä jatkuu vähän suurempana kuin nykyisin lapsen kasvaessa, eli sama perhe saa sitä tukea edelleen.

Ed. Aula edelleen valitteli sitä, että kuntien maksukertymä nyt alenee. No, logiikan mukaan se tarkoittaa sitä, että päivähoitomaksut eivät ainakaan nouse, jos kunnille siirtyy vähemmän rahaa.

Lapsiperheiden eri hoitomuotoja on tarkoitus tässä esityksessä tukea tasapuolisesti olemassa olevien voimavarojen puitteissa. Kun on sanottu, että täällä jaetaan nyt sitä rahaa, joka on ollut

muutenkin, uudella tavalla, niin sitä tehdäänkin, koska on todettu, että on ollut kannustinloukkuongelmia, mutta edelleen myös yksilapsisen hyvä- tai huonotuloisen perheen yhdenkin lapsen kotona tapahtuvaa hoitoa tuetaan huomattavalla rahasummalla. Mutta kun eduskunta perehtyy näihin eri muotoihin, huomataan varmasti siten, että ei esitys nyt ihan niin huono ole kuin ensi huutamalta vaikuttaa.

Ed. Lahtela ei kuunnellut minun selvitystäni nollamaksuluokasta yhtään. Pyydän vain, että katsotte tarkkaan, että lakiesitys vastaa tuloloukkutyöryhmän periaatepäätöstä. Se on selkeästi sanottu, mitä tuloloukkutyöryhmä halusi. Nollamaksuluokkaa ei käytännössä haluttu poistaa, mutta tuli 200 markan minimimaksu, josta on edelleen ilman sen kummempia kynnyksiä oikeus saada vapautus silloin, kun ei maksukykyä ole. Kun opiskelemaan tai työhön halutaan mennä, silloin on oikeus saada maksuvapaus, eikä byrokratia sen kummemmaksi kuntatasolla muutu kuin mitä se tähänkin asti on ollut.

Ed. U. Anttila toi esille tärkeän asian työttömyysturvan ja kotihoidon tuen välisestä suhteesta. Työttömyysturva ei saisi olla houkuttelevampi vaihtoehto kuin kotihoidon tuki, koska nyt nuoret äidit ja isät ovat tottuneet siihen, että kotihoidon tuki on yksi terve vaihtoehto heille. Se onkin vaikeampi asia, kun olemassa oleva rahamäärä on se, mikä on, alennetaanko kotihoidon tukea vai mitä tehdään työttömyysturvan kanssa. Mutta siihen en osaa vastata, onko meillä käytettävissä 400 miljoonaa markkaa. Epäilen, että ministeri Niinistö on varmasti eri mieltä tästä 400 miljoonasta markasta, eikä tietysti ole vielä analysoitu kunnolla, mihin nämä tuensaajat siirtyivät, ovatko he menneet työttömyysturvalle, onko joku saanut jopa töitä jne.

Vielä oli muutamia asioita. Ed. Huuhtaselle oikeastaan halusin vain sanoa, että lapsiperheiden tukeen käytetään saman verran kuin vuonna 95 tässä esityksessä mutta ei niin paljon kuin on voitu joskus aikaisemmin käyttää, kun säästöt on tehty, ja ne on tehty tietyistä syistä, joista olemme aiemmin keskustelleet.

Ed. T. P o h j o l a : Arvoisa rouva puhemies! Päivähoitomaksut ja hoitotuet ovat vain yksi mutta erittäin tärkeä osa koko uudistusta, eli useimpien pienituloisten perheiden osalta lakia ei voi tarkastella pelkästään päivähoitomaksujen mukaan. On huomioitava myös asumistukeen tulevat muutokset ja ennen kaikkea kunnalliserotuksessa oleva ansiotulovähennyksen nousu.

Päivähoitomaksu ei ole tasamaksu 1 000 markkaa, niin kuin minulle monet kymmenet perheet ovat soittaneet ja pelänneet, että heidän päivähoitomaksunsa nousee 1 000 markkaan kaikkien lasten osalta. Tässä laissa päivähoitomaksu on 200—1 000 markkaa riippuen perheen tuloista. Siitä olen surullinen, että ei löytynyt yhteisymmärrystä hallituksessa siitä, että nollamaksuluokka olisi saatu säädettyä tässä laissa. Mutta onneksi tämä laki antaa kunnille mahdollisuuden vapauttaa huoltajan 200 markan minimimaksusta pienituloisuuden, opiskelun, työharjoittelun ja työkyvyttömyyden sekä lapsen kasvatuksellisten perusteiden pohjalta.

Tässä vaiheessa oppositiolle voisi todeta, että te olette arvostelleet tätä voimakkaasti. Me olemme käyneet vasta vaalit. Hyvin monessa suomalaisessa pienessä kunnassa keskustalla on määränemistöt. Ettekö te luota siihen, että te pystytte tekemään hyviä päätöksiä siellä kunnissa? Minä luotan siihen, että ainakin minun omassa kunnassani meillä on niin hyvät päättäjät, että me voimme jatkossa myös huolehtia siitä, että kaikki pienituloisimmat perheet saavat maksuvapautuksen. (Välihuutoja)

Tämä laki lähtee myös siitä, että osapäivähoitomaksun määräävät jatkossa kunnat lukuun ottamatta esiopetusta, jossa määritellään, että esiopetuksen maksu on 200 markkaa. Mutta tämä laki ohjaa myös siihen, että työttömien perheiden lapsille voidaan taata maksuton osapäivähoito ja maksuton esiopetus.

Yksi ongelma tässä on se, että kaikkein suurin päivähoitomaksu 1 430 markkaa poistuu. Mutta haluan korostaa, että tässä korkeimmassa maksuluokassa muualla kuin Helsingissä on pääsääntöisesti ollut 6—7 prosenttia perheistä. Helsingissä tähän maksuluokkaan on kuulunut noin puolet lapsiperheistä johtuen siitä, että Helsingin kaupunki on toteuttanut niin suuria päivähoitomaksuja perheille eikä ole toteuttanut lähestulkoonkaan tätä sosiaali- ja terveysministeriön ohjetta. Minä tein vertailuja eri kaupunkien osalta ja totesin, että muissa suurissa kaupungeissa päivähoitomaksut olivat huomattavasti inhimillisemmät kuin Helsingissä.

Monet perheet, jotka ovat maksaneet viime aikoina korkeimman päivähoitomaksun 1 430 markkaa, ovat ottaneet minuun yhteyttä ja kysyneet, miksi heidän päivähoitomaksuaan pienennetään, koska he ovat erittäin tyytyväisiä siitä, että me olemme täällä saaneet lain subjektiivisesta oikeudesta päivähoitoon. Ns. suurituloiset perheet, jotka ennen yksityisessä päivähoidossa

maksoivat päivähoidosta 2 000—2 500 markkaa kuukaudessa, ovat maksaneet nyt 1 430 markkaa, ja nämä perheet jatkossa maksavat 1 000 markkaa. Mutta totuuden nimissä on myös muistettava, että monissa ns. keskituloisissa perheissä on suuret opinto- ja asuntovelat, joita ei ole otettu huomioon ennen päivähoitomaksuisa, ja tämäkin on meidän syytä varmasti muistaa.

Mutta kaikkein suurin ongelma tässä laissa on se, että jos perheessä on kolme tai useampi alle kouluikäistä lasta, näille perheille päivähoitomaksut nousevat. Minä otan esimerkin. Jos on perhe, jossa on yksivuotiaat kaksoiset sekä kolme- ja viisivuotiaat lapset ja perheen tulot ovat 16 600 markkaa kuukaudessa, nykyinen päivähoitomaksu on ollut 385 markkaa, jatkossa päivähoitomaksu on yli 2 000 markkaa enemmän. Jos on kolmilapsinen perhe, päivähoitomaksut nousevat 1 000 markkaa. Tämä on se ongelma, johon minä toivon valiokunnassa kiinnitettävän erityistä huomiota.

Tämä ongelma on tullut siitä, että kun on laskettu ja katsottu päivähoitomaksuja, on verrattu nimenomaan Helsingin päivähoitomaksuja, jossa on ollut paljon korkeammat maksut kuin muualla. Tämä on vääristänyt tilannetta. Minulla itselläni on laskelmia seitsemän kunnan osalta, ja voin antaa ne valiokunnan käyttöön.

Lain tarkoitushan oli antaa tasa-arvoiset mahdollisuudet perheen valita kotihoidon tai kunnallisen päivähoidon väliltä. Laki ei tässä muodossaan anna mahdollisuutta valita kunnallista päivähoitoa monilapsisille perheille, vaan ohjaa kotihoitoon. Mielestäni tämä ei ole oikein.

Ne väitteet, että monilapsisten perheiden hoitotuki heikkenee, ei pidä paikkaansa. Meidän pitää muistaa, että tähän mennessä kotihoidon tuki on ollut perhekohtainen ja siinä on ollut pieni sisarlisä. Mutta jatkossa hoitotuki on alle 2-vuotiaasta 1 200 markkaa, 2-vuotiaasta 1 000 markkaa ja nyt myös 3—5-vuotiaista lapsista 500 markkaa per lapsi. Sen lisäksi on mahdollista kahdesta lapsesta saada vielä korkeintaan 800 markkaa hoitotukea. Tämä osoittaa sen, että aikaisempi kotihoidon tuen leikkaus oli väärä ja tässä sitä korjataan ja halutaan tukea nimenomaan monilapsisia perheitä, että he voivat hoitaa lapsiaan kotona.

Kunnat voivat jatkossa määritellä myös kuntakohtaisia lisä. Oulussa voidaan jatkaa Oululisiä, voidaan jatkaa palvelusetelitä, mutta niihin tarvitaan kuntien hyviä päätöksiä. Nyt minä ainakin toivon, että jatkossa kuntalaiset ja perheet seuraavat omien kuntien valtuutettu-

jen toimia, miten kunnissa arvotetaan lasten asiaa.

Yksilapsisten perheiden kotona hoitaminen heikkenee tällä lailla, se meidän on myönnettävä. Sen vuoksi olen tehnyt ensin kirjallisen kysymyksen, voitaisiinko osa-aikalisän ja työmarkkina-tuen lakia muuttaa niin, että pienten lasten vanhemmat voisivat jatkaa vanhempainrahakautta jäämällä osa-aikalisälle tai vuorotteluvapaalle. Tämä jos jokin olisi se mahdollisuus, jossa voitaisiin työttömille antaa työtä ja jakaa työtä jatkossa. Toivon, että tämä esitys voisi jatkossa mennä eteenpäin.

On arvosteltu sitä, että nyt pitäisi yrityksiltä ostaa lastenhoitopalvelut. Mutta sehän lähtee siitä, että jos yksittäinen perhepäivähoitaja toimii toiminimellä, hän voi saada suoraan hoitorahan ja hoitotuen. Tämän järjestelmän tarkoitus on ollut se, kun tähän mennessä kotihoidon tuki on maksettu perheille, ja jos he ovat palkanneet kodinhoitajan, he ovat ensin maksaneet itse veron hoitolisästä ja vielä sen jälkeen hoitajan veron, että tällä järjestelmällä halutaan vaikuttaa siihen, että kaksinkertainen verotus poistuu.

Toivon, että valiokunta kiinnittää erityistä huomiota kahteen asiaan. Ensimmäinen olisi se, että monilapsisten perheiden kunnallinen päivähoitomaksu saadaan inhimilliseksi, että siihen ei tule suuria nousuja. Toinen on se, että kun määritellään perheen koko, huomioitaisiin myös ne lapset, jotka ovat yli 7-vuotiaita. Näillä muutoksilla saadaan tästä saadaan hyvä laki.

Vielä tulisi korostaa sitä, että annamme kunnille mahdollisuuden antaa kuntakohtaisia alennuksia tästä pienimmästäkin maksusta. Väitän, että se ei pidä paikkaansa, että 50 000 pienituloista perhettä tämän lain pohjalta joutuisi siihen tilanteeseen, että heidän tulotasonsa laskevat. Se on kiinni pitkälti kunnallisista päättäjistä.

Ministeri H u t t u - J u n t u n e n : Arvoisa puhemies! Kyseessä on todellakin erittäin suuri perhepoliittinen uudistus. Voidaan sanoa, että kyseessä on vuosikymmenen perhepoliittinen uudistus. Minusta näin suurta uudistusta, jota me olemme tähän maahan rakentamassa, ei voida tehdä pelkästään ahtaasti kannustavuuden tai ahtaasti tuloloukkujen näkökulmasta. Huomioon on otettava myös perhepoliittiset ja sosiaalipoliittiset lähtökohdat.

Olisin toivonut, että olisimme hallituksessa voineet käsitellä tätä kokonaisuutta ei pelkästään ahtaasti kannustavuuden näkökulmasta vaan ottaen huomioon myös perhepoliittiset pe-

riaatteet. Olemmeko edelleenkin tässä maassa sitä mieltä, että haluamme perhepolitiikalla ta-
soittaa lapsiperheiden välisiä kasvueroja? Toi-
voisin, että eduskunnassa voisimme käydä kes-
kustelua myös perhepoliittisista kysymyksistä.

Tässä on myönteistä se, että päivähoitomak-
sut laskevat. Se on myönteinen asia, koska ne
ovat maassamme liian korkeat. Kielteisenä pidän
sitä, että kaikkein pienituloisimpien päivähoiton
käyttäjien maksu jätetään ikään kuin kunnan
hyväntahdon varaan. Toki sitä ohjataan asetuk-
sella, mutta viime kädessä kuitenkin kunnat rat-
kaisevat, kenelle annetaan ilmainen päivähoito.

Kun järjestelmän pitäisi olla läpinäkyvä, sel-
keä, helposti perusteltavissa oleva, niin, aivan
niin kuin keskustelu on osoittanut, esitys on aika
monimutkainen. Toivoisin, että nyt valiokun-
nassa harkittaisiin hyvin tarkoin, onko meidän
syytä rakentaa näin monimutkainen viidakko
perhetukeen kuin nyt ollaan tekemässä. Tässä
ovat selkeästi häviöinä, kyllä se on rehellisesti
myönnettävä, niin kuin edellisestikin puheen-
vuorosta kävi ilmi, ne perheet, jotka hoitavat
yhtä alle 3-vuotiasta lasta kotona. Toisaalta hä-
viöjiä ovat myös hyvin pienituloiset päivähoiton
käyttäjät siinä tapauksessa, jos kunta harkitsee,
että heille ei maksutonta päivähoitoa myönnetä.

Hallitus on nyt esityksensä antanut ja nyt sit-
ten jatkossa päätökset tehdään tässä talossa tä-
män esityksen pohjalta. Toivon, että valiokunta
todella perehtyy tähän asiaan ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s
(koputtaa): Pyydän ministeriä siirtymään puhu-
jakorokkeelle, koska kaksi minuuttia on täynnä.
Täältä voisi jatkaa!

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva
puhemies! Minua kiinnostaa tässä yhteydessä se,
onko päättämältä siirtynyt nyt tähän taloon
hallituksen annettua lakiesityksensä. Tästä asias-
ta on itse asiassa kaksi erilaista väitettä. Julkisuu-
dessa olemme kuulleet, että ministeri Halonen
hallituksen istunnossa on edellyttänyt, että so-
siaalivaliokunnalla on asiassa nyt vapaat kädet ja
se tutkii ja selvittää, minkälaisia muutoksia laki-
esitykseen on syytä tehdä.

Sen sijaan ministeri Mönkäre esitti kaksi tär-
keää jos-sanaa. Hän sanoi, että hallitus varmasti
kuuntelee valiokuntaa, jos valiokunta tekee pe-
rusteltuja muutosesityksiä. Eli hallitus arvioi sen,
ovatko muutosesitykset perusteltuja vai ei. Toi-
seksi hän sanoi, jos valiokunta jatkaa tulolouk-
kujen purkamista. Eli itse asiassa kyse on nyt

siitä, onko eduskunnan sosiaalivaliokunnalla
tässä asiassa vapaat kädet vai ei. Itse pelkään sitä,
että kun tämä hallituksen lakiesitys on eduskun-
nalle annettu, siihen ei enää tulla tekemään olen-
naisia sisällöllisiä muutoksia.

Rouva puhemies! Toteaisin myös sen, että itse
kuulun niihin, joiden osalta tämä lakiesitys, mi-
käli se hyväksytään annetussa muodossa, mer-
kitsee 430 markan kuukausittaista tulonlisäystä.
Eli me kansanedustajat, jotka olemme hyvätuloi-
sia, hyödyimme tästä hallituksen lakiesityksestä
samanaikaisesti, kun hallitus on poistamassa
nollamaksuluokan, joka merkitsee sitä, että noin
50 000 pienituloista joutuu maksamaan enem-
män tai vähemmän tulevaisuudessa päivähoitos-
ta.

Ed. T. Pohjolalle sanoisin, että optimismi on
tietenkin aina hyvä asia ja luottamus hallituk-
seen, mutta kyllä tässä tapauksessa meidän täy-
tyy ensisijassa katsoa, mitä eduskunta tekee eikä
mitä kunnalliset päättäjät tekevät tässä asiassa
tulevaisuudessa. Meidän pitää ennen kaikkea
vasemmistossa pitää huolta siitä, että nollamak-
suluokka säilyy.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Minusta oli erittäin hyvä, että
ministeri Huttu-Juntunen käytti puheenvuoron,
joka vastasi hänen julkisuuteen asiasta muutama
päivä sitten ilmoittamaa kannanottoa. Kun mi-
nisteri oli julkisuudessa hyvin tärkeällä areenalla
kantansa ilmaissut, oli hyvä, että sama kanta tuli
myös täällä sanotuksi.

Kun hallituksen piiristä tässä asiassa tuo-
daan nimenomaan esittelevän ministerin toi-
mesta tällainen näkemys eduskuntaan ja kun
hallituksen johto ilmiselvästi sen sallii, on se mi-
nusta selvä viesti myös siihen, että valiokunnas-
sa asiaa käsiteltäessä voidaan ja tulee erityisen
perustellusti, kun esittelevä ministeri näin sa-
noo, kiinnittää huomiota niihin epäkohtiin ja
ilmiselviin ongelmiin, joita mainittujen pienitu-
loisten yksiläisten perheiden kohdalla on, ja
muutoinkin tämän järjestelmän huonoihin puo-
liin ja ilmeisiin ongelmiin. Niihin on nyt todella
asianomaisessa valiokunnassa kiinnitettävä
huomiota. Toivon, että asianomaisen valiokun-
nan puheenjohtaja tässä istunnossa ottaa sen
kopin, mikä hänelle vastuullisen ministerin toi-
mesta on heitetty.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! Ongelmia syntyy aina, kun muu-
toksia esitetään sillä tavalla, että uutta rahaa ei

ole käytettävissä, jolloin entisten käyttäjäryhmien välillä syntyy plus-miinus-liikettä.

Arvoisa puhemies! Olen myös pyytänyt laskelmia omasta kotikunnastani siitä tilanteesta, mikä päivähoitomaksuissa tällä hetkellä on, ja verrannut niitä hallituksen esitykseen. Muutos-ehdotuksessa on yksi hyvin vakava periaatteellinen kysymys ja se tulee ratkaista tavalla tai toisella. Kunnallisella puolella on ollut vapaata harkintaa näissä maksuissa ja siitä johtuen tämä esitys tulisi merkitsemään paljon suurempia muutoksia, joko plussaa tai miinusta, niissä yksittäisissä perheissä, jotka lapsiaan hoidattavat.

Tilannehan nyt muuttuu sillä tavalla, kun tulee valtakunnallisesti yhtenäiset maksut, että kunnat entisestä vapaaehtoisesta maksuolenuksesta pakotetaan antamaan lisätukia, jotta yksittäisten perheitten tilanne ei heikkenisi. Tavallaan vapaaehtoisuudesta tulee nyt kunnille pakko, mikäli yksittäisten perheitten tilannetta ei haluta heikentää, jos siitä tunnetaan huolta.

Toinen kysymys, joka on hyvin periaatteellinen, on nollamaksuluokka. Kun lukee lakitekstiä, se on niin kovin poissulkeva, että jää kysymään, että valiokunnan on tutkittava, kannattiko nähdä vaivaa näin paljon, että ei suoraan kirjoitettu, että nollamaksuluokka olisi lakiin perustuen jätetty silleen.

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valitettavasti ministeri ehti jo poistua, mutta olisin ihmetellyt ääneen sitä, että hän on itse ollut tuloloukkutyöryhmässä asiaa käsittelemässä sekä 2.5. hallituksen iltakoulussa asian hyväksymässä ja nyt tässä vaiheessa vasta tulee lehdistön kautta tieto, että hän onkin asiaa vastaan, vaikka onkin asiaa esittelevä ministeri.

Olisin halunnut tuoda julki, että onhan meillä olemassa edelleenkin 1 200 markan supermaksuluokkamahdollisuus, josta voidaan päättää tuloihin sidottuna. (Ed. Laakso: Jos tulot ovat yli 40 000 markkaa kuukaudessa!) Sen lisäksi minä uskon kuntien demokratiaan. Hyvin monet täällä olevat ovat myös paikallisissa valtuustoissa mukana, ja niillä perusteilla, mitä tuohon on kirjattu, eli voidaan myöntää, jos se on este työsäkäynnille tai este opiskelulle tai lastenhoidollisista syistä tai ei ole varaa, vapautus on myönnettävissä. On se kummaa, että me epäilemme omaa työkykyämme kuntatasolla.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on kovasti vedottu sosiaali- ja terveysvaliokuntaan ja sen puheenjoh-

tajaan, että tämä saisi asianmukaisen käsittelyn. Yleensä kaikki hallituksen esitykset saavat ja ovat saaneet asianmukaisen käsittelyn. Valiokunnassahan voidaan tehdä muutoksia. Hallituksen esitys siellä joko hyväksytään, tehdään muutoksia, tai ne voidaan myös hylätä. Sehän on tätä arkipäivää, joka hallituksen ja eduskunnan välillä on.

Tässä on tietysti huomattavasti enemmän jännitteitä kuin monessa muussa laissa, mutta ei minusta loppujen lopuksi mitään sen ihmeellisempää. Tätä rauhassa katsotaan, kuullaan asiantuntijoita, kuten sanoin, vaikka kuinka montaa ministeriä ja sitten myös ympäri Suomea asiantuntijoita, että saamme kuvan koko maan tilanteesta, mitä tämä vaikuttaa eri kuntien näkökulmasta, erilaisten tulojen näkökulmasta, jotta todella tiedämme, mitä päätämme.

Tässä mielessä esitys on ihan oikeaan valiokuntaan siinäkin mielessä tullut, että meillä on kyllä ollut erittäin hyvä yhteistyö hallituspuolueitten kesken ja voidaanpa väittää, että myös opposition kanssa, vaikka asioista ollaan oltu eri mieltä. Joten tämä hallituksen esitys on siinä mielessä ihan turvallisessa päivähoitossa ja uskon, että siihen tarvittaessa voidaan muutoksia saada aikaan.

Ed. V a n h a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä meidän parlamentaarisessa järjestelmässämme pitäisi olla niin, että hallituksen tehtävä on esittää vaikutusarviot ja tehdä sen pohjalta omaan politiikkaansa nojaten esitykset, joista se on varma. Nyt on käymässä niin, että hallitus heittää vaikean asian arvioinnin selvästikin eduskunnalle ja eduskunnassa on näemmä monilla tahtoa heittää ongelmien ratkaisut kunnille ja lopulta ongelmat päätyvät niihin perheiden kamareihin, joissa tehdään ratkaisuja siitä, millä tavalla lapset hoidetaan.

Minusta tämä keskustelu on jo osoittanut sen, että hallituksen harjoittama perhepolitiikka on tietynlaisessa umpikujassa. Se ei hallitse tätä kysymystä. Kun se teki kotihoiton tukeen rajut leikkauksensa, sen arviot vaikutuksista olivat täysin väärät. Ne on nyt avoimesti tunnustettu, että virhe tuli tehtyä, ja sitä yritetään nyt paikata aiheuttamalla uudenlaisia, uusia ongelmia.

Minusta tuntuu, että tässä hallituksella on se ongelma, vaikka kovin moni ministeri on ollut tätä valmistelemassa, että jollain tapaa valmistelua ei ole osattu asettaa siihen näkökulmaan, joka on siinä perheiden arjessa, jossa tehdään lopulta omia ratkaisuja. Kun näitä vuosia nyt

arvioi tällaisen pienten lasten perheen näkökulmasta, ei oikein voi luottaa siihen, että jos kotihoidon tuen valitsee, kuinka kestävä ja pysyvä ratkaisu se on. Se aiheuttaa epävarmuutta perheissä.

Lopputuloksena on järjestely, jossa kotihoidon tukeen tehdyt säästöt eivät merkinneetkään säästölakia, vaan todellisuudessa syntyi laki, joka aiheuttaa kasvavien menojen automatiikan kunnissa. Se näkyy nyt kuntien tämän vuoden tilinpäätöksistä ja ensi vuoden talousarvioista. Tässä säästöjen sijasta on tehty erittäin suuri menoaukko ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä, ed. Vanhanen!

Ed. Kuoppa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. T. Pohjola ja ministeri Mönkäre antavat minun mielestäni hyvin virheellisen kuvan hallituksen esityksen perusteluista. Lainaen pienen pätkän täältä. ”Tarkoitus on, että maksuvapautuksia ei myönnetä kaavamaisesti pienituloisuuden perusteella niille, joille määrätään uusi kokopäivähoidon 200 markan vähimmäismaksu, vaan että maksuvapautuksia myönnettäisiin vain painavin perustein.” Eli täällä hallituksen esityksen perusteluissa mielestäni hyvin selvästi sanotaan, että nollamaksuluokasta luovutaan ja erityiset perustelut täytyy olla, että kunta voisi myöntää nollamaksuluokassa pienituloisille maksuvapautuksen. Minun mielestäni tässä annetaan suorastaan väärää kuvaa koko hallituksen lakiesityksen perusteluista.

Tämän lisäksi on muistettava, että samoissa lakiesityksen perusteluissa todetaan, että päivähoitomaksuun käytetty summa säilyy saman suuruisena. Kun annetaan suurituloisille maksuhelpotuksia, useiden satojen markkojen maksuhelpotuksia ja sama summa kerätään rahaa, se on kerättävä muilta eli pienituloisilta ihmisiltä. Joku pienituloinen siivooja, osa-aikainen siivooja, yksinhuoltaja, jonka tulot jäävät alle 5 600 markan kuukaudessa, joutuu maksamaan tulevaisuudessa 200 markkaa päivähoitomaksua toisessa kuntaryhmässä. Ensimmäisessä kuntaryhmässä tämä tulo on 5 900 markkaa. Eli tässä siirretään aivan selvästi lapsiperheitten sisällä maksurasituksia pienituloisille suurituloisten hyväksi.

Täällä ed. R. Korhonen totesi tästä supermaksuluokasta. Nämä supermaksuluokkaan kuuluvat, yli 40 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevat

saavat 230 markan helpotuksen, sillä korkein supermaksuluokka on 1 200 markkaa, jos kunta ottaa sen käyttöön. Muussa tapauksessa nämä hyötyvät 430 markkaa vähintään, yksilapsiset perheet. Eli kyllä tämä kiistattomasti on selvä tulonsiirto pienituloisilta suurituloisille.

Ed. Vihriälä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huttu-Juntunen vahvisti täällä salissa nyt sen, mikä on jo julkisuudessa ollut, ja myös sen käsityksen, että poliittinen kulttuuri on todella tässä maassa muuttunut merkittävästi, koska meillä on vahva enemmistöhallitus ja enemmistöhallitus tuo näin merkittävän perhepoliittisen uudistuksen eduskuntaan, mutta keskeinen ministeri on jo uudistusta tuottaessa aivan eri mieltä siitä, mitä uudistuksen pitäisi sisältää. Kyllä ihmetyttää, että tällä tavalla menetellään. Mutta saattaa olla, että tästä käsittelystä syntyikin nyt jotain uutta Suomen perhepolitiikkaan ja toivon mukaan myös uutta eduskunnan ja hallituksen suhteisiin.

Tämän puheenvuoron pyysin lähinnä ed. T. Pohjolan puheenvuoron johdosta, jossa hän oli hyvin ristiriitainen. Toisaalta hän totta kai kannatti uskollisena hallituspuolueen edustajana tätä esitystä, mutta otti esiin asioita, jotka osoittivat kiistatta, että tässä pienituloiset ihmiset ja pienituloiset perheet ovat ennen kaikkea menettämässä, ja näinhän asia on. Kun luetaan jo ensimmäistä sivua lain perusteluja, niin sieltä voidaan todeta, että kuntien ja valtion kustannukset eivät saa kasvaa. Joiltakinhan pitää ottaa tämän uudistuksen rahoitus, ja sehän otetaan todella pienituloisilta lapsiperheiltä. Näinhän tässä on käymässä.

Tässä myös hyvin merkittävä asia on se, että nyt siirrytään hoitorahajärjestelmään ja kotihoidon tuki -nimike poistuu. Minusta siinä on hyvin periaatteellinen kannanotto myös perhepolitiikkaan ja siihen, arvostetaanko suomalaisessa yhteiskunnassa kotona tehtävää lastenhoitotyötä.

Ed. Härmäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua tavattomasti kiusaa se, että ministerit tulevat edustajille hiukan alentuvasti sanomaan, että tässä nyt eduskuntakin voisi keskustella perhepolitiikasta. Eduskunta on aina osannut keskustella perhepolitiikasta, eikä sitä varten ole tarvittu ristiriitaisia esityksiä hallituksesta. Minusta nyt tietysti edustajat tässä käyttävät tilaisuutta hyväkseen, ja kukin omista lähtökohdista omia asioitaan painottaen tuo esille näkökulmia tähänkin hallituksen esitykseen.

Minusta tämän esityksen ongelma on se, että siihen on pantu liikaa odotuksia valmistelussa. On odotettu, että saadaan aikaan taloudellisia säästöjä, jotka ovat tarpeellisia. On odotettu, että saadaan aikaan uusia järjestelyjä lastenhoidossa. On odotettu, että myös nämä tuloloukkujen kannustinloukuongelmat ratkeavat kaikki tämän saman esityksen yhteydessä. Ja siitä näyttää tulevan sellainen yhtälö, joka ei onnistu. Odotukset ainakin ovat hyvin ristiriitaisia, niin kuin tässä jo tähän saakka on ilmennyt. Kun sekä tämän esityksen puoltajat että vastustajat, molemmat, vaativat kunnilta nyt ripeitä toimia maksuvapautuksen aikaansaamiseksi ja toisaalta toimenpiteitä kotihoidon tuen nostamiseksi ja kuntalisten aikaansaamiseksi, niin näillä kunnallisilla toimenpiteillä toteutettuina toisaalta taas hävitetään tässä tuloloukkujen kannustinloukuongelmiin tarjotut vastaukset.

Minusta nyt kannattaisi tietysti palauttaa tämä keskustelu lähtökohtiin ja ryhtyä ihan aluksi miettimään, mikä tämän asian tarkoitus oli, ja myöskin myöntää se, että silloin kun niukan talouden aikana toimitaan ja tehdään järjestelmiin uudelleenjärjestelyjä, väistämättä syntyy menettäjiä, niin kuin syntyy edellisen hallituksen aikana kotihoidon tuen järjestelyjen aikana ja lapsilisien järjestelyissä.

Ed. R y h ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen pitkälle puhui siitä, mitä olin ajatellut. Tuntuu ihmeelliseltä, että sosiaali- ja terveysministeriössä Snellmaninkadulla ei tieto kulje. Ministereitten huoneet ovat vierekkäin, ja tänne ministerit tulevat erimielisinä. On ihmeellistä, että nämä ministerit eivät tämän keskustelun aikana ole täällä salissa kertomassa asioista ja puolustamassa enemmän tätä ristiriitaista kantaansa.

Nauttiiko esittelevä ministeri, joka sanoutuu irti juuri tehdystä esityksestä, hallituksessa enää luottamusta ja onko ylipäättään hänen mukanaolonsa hallituksessa mahdollista, minä kovasti ihmettelen. Toiseksi ihmettelen sitä, että jos jonkun muun kuin ministeri Huttu-Juntusen piti tämä asia täällä esitellä, niin hänen ei pitänyt olla ministeri Mönkäre, vaan asiaa valmistellut ministeri Alho. Tässä on tapahtunut jotakin aivan käsittämätöntä. Hallitus ei nyt näy olevan ollenkaan tietoinen siitä, mitä se tekee, kuka tekee ja mihinkä ollaan menossa.

Ed. T. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin tässä nyt

korostaa sitä, että me emme saa pelotella pienituloisia lapsiperheitä tulevilla päivähoitomaksun korotuksilla, vaan pitää korostaa nimenomaan sitä, että kunnissa tehdään päätökset ja vapautetaan pienituloisimmat lapsiperheet näistä maksuista.

Tässä vaiheessa haluan muistuttaa, että jos on yksinhuoltajaäiti, jolla on 7 000 markan kuukausiansiot, tämän päivähoitomaksumuutoksen hänen päivähoitomaksunsa pienenee 185 markkaa kuukaudessa. Sen lisäksi hänen verotuksensa kevenee ja asumistuksensa lisääntyy.

Sitten haluan muistuttaa, että tämä lakihan on tulossa voimaan vasta 1.8.1997, joten kunnille ja Kelalle varmasti jää aikaa valmistella nämä asiat hyvin.

Sosiaali- ja terveysministeri M ö n k ä r e : Arvoisa puhemies! Kun täällä on toistuvasti ihmetelty sitä, että minä käytin puhujakorokkeelta puheenvuoron tämän lain käsittelyn alkaessa, totean nyt, että olen tämän hallituksen sosiaali- ja terveysministeri ja vastaan myös kaikista niistä asioista, joita sosiaali- ja terveysministeriössä tapahtuu. Olen tuloloukkutyöryhmän jäsen ja ollut työn valmistelussa koko ajan mukana ja myöskin ministeriön sisällä, joten ei se nyt niin ennenkuulumatonta ole, että sosiaali- ja terveysministeri käyttää asiasta puheenvuoron, varsinkin kun ministeri Huttu-Juntunen on käyttänyt myös täällä puheenvuoroja asiasta.

Ed. H y s s ä l ä : Arvoisa rouva puhemies! Lastenhoitovaihtoehtot ovat todellakin kapeutumassa, jos tämä hallituksen esitys eduskunnassa toteutuu. Ministeri Huttu-Juntunen täällä totesi, että kysymyksessä on vuosikymmenen uudistus. Siltä se ei todellakaan näytä, kun hän viipyi täällä salissa itse alle tunnin. Olisi luullut, että häntä erikoisesti kiinnostaisi, mitä mieltä kansanedustajat tästä ovat, varsinkin kun siellä päässä tuntui jo tässä valmisteluvaiheessa pallo olevan hukassa. Näyttää siltä, että vasemmistoliitto on myöskin tätä esitystä vastaan, koska sieltä ei ole tullut puoltavia puheenvuoroja.

Tässähän esitetään toisaalta päivähoidon maksujärjestelmän muutosta sekä nykykuutoisen lasten kotihoidon tuen ja palvelusetelijärjestelmän korvaamista hoitotuella. Esitys on todellakin monimutkainen, kuten ministeri Huttu-Juntunen täällä totesi. Hoitoraha korvaisi nykyisen kotihoidon tuen perusosan ja sisaruskorotuksen, hoitolisä nykyisen lisäosan. Kun kokonaisnaisuus muuttuu näin paljon, vaikutukset ovat

varsin erilaisia eri perhetilanteissa, ja heikennys saattaa olla huomattava.

Hallitus on vertaillut ehdotusta vuoden 1996 tilanteeseen. Kaiketi olisi reilua lähteä vertailuun jo vuodesta 1995 alkaen. Silloin lähtökohtana on jo tapahtunut kotihoidon tuen heikennys 22,5 prosentilla. Kuten muistamme, leikkaus kohdistui erityisesti pienituloisiin perheisiin ja vahvistui useampilapsisissa perheissä. Tässä uudessa järjestelmässä tilanne edelleenkin tähän vuoteen verrattuna heikkenee silloin, kun perheessä on vain yksi lapsi kotihoidossa, niin kuin täällä on todettu. Vuoteen 1995 verrattuna tuki käytännössä puolittuu. Väistämättä lienee, että moni harkitsee sen jälkeen lapsensa viemistä kunnalliseen päivähoitoon.

Useampilapsisissa perheissä tilanteiden arviointi monimutkaistuu riippuen hoidettavien lasten ikäjakaumasta. Hoitolisä ei kompensoi pienituloisten tämän vuoden menetystä enempää monilapsisissa kuin kaksilapsisissa perheissäkään, koska lisää ei makseta useammasta kuin kahdesta lapsesta.

Sen sijaan kolme vuotta täyttäneille mutta alle kouluikäisille maksettava hoitoraha 500 markkaa kuukaudessa on suurempi kuin tänä vuonna maksettava sisarkorotus 300 markkaa kuukaudessa, joten muutos hyödyttää tältä osin monilapsisia perheitä. Näin voidaan joissakin poikkeustilanteissa päästä selvästi tämänvuotista paremmalle tukitasolle ja joskus jopa takaisin vuoden 1995 tukitasolle.

Hallituksen propaganda uudistuksen myönteisistä vaikutuksista on pohjautunut näihin varsin harvoin perhetilanteisiin ja nimenomaan vertailuun vuoden 1996 leikattuihin tasoihin eikä hallituskauden alun lähtötilanteeseen.

Pelkistettynä hallituksen linja on ollut se, että tämän vuoden alusta tehtiin rajua leikkaus lasten kotihoidon tukeen erityisesti pienituloisten ja monilapsisten perheiden kohdalla ja tulevassa muutoksessa virhettä tältä osin korjataan, mutta yksilapsisten ja osittain kaksilapsisten perheiden osalta tilannetta edelleen heikennetään. Nämä perhetyytit muodostavat kuitenkin valtaosan lapsiperheistä. Heillä luonnollisesti on myös matalampi kynnys valita kotihoidon sijasta kunnallinen päivähoito, joten sen kysynnän kasvu on ilmeinen.

Vuonna 95 lasten kotihoidon tukeen oli budjetoitu noin 3,1 miljardia markkaa, tänä vuonna noin 2,4 miljardia markkaa, ja ensi vuoden pohjana on arvio 2 miljardin markan menoista koton tapahtuvan hoidon tukemiseen. Tosiasiaksi

on siten tunnustettu 400 miljoonan markan leikkaus tämänkin vuoden arvioon verrattuna.

Kokonaisuutena julkiselle taloudelle ei koidu tavoiteltuja säästöjä. Jokainen kotihoidosta kunnalliseen päivähoitoon siirtyvä lapsi lisää yhteiskunnan kustannuksia 20 000 markalla vuodessa. Luku perustuu STM:n ja Kelan selvitykseen. Säästöä syö lisäksi kaikki se, mikä tapahtuu asumistuen tai toimeentulotuen lisäyksenä tai siirryttäessä kotihoidon tuelta työttömyyskorvaukselle.

Jo tapahtuneiden leikkausten on arvioitu lisänsä kotihoidon tukea saavien määrän toimeentulotuen asiakkaina kaksinkertaiseksi. Lisäksi Kuntaliiton arvion mukaan aikaisempi heikennys jo poisti kotihoidon tuen piiristä 20 000 lasta. On arvioitu siellä, että vastaava määrä lapsia on tullut kunnalliseen päivähoitoon.

Se, että toimeentulotukimenot ovat lisääntyneet, ei tietenkään ole ihme, kun tiedetään, että kotihoidon tuen saajien koulutustaso oli suhteellisen matala. Vajaa puolet kotihoidon tuen saajista oli sosioekonomiselta asemaltaan alempia toimihenkilöitä tai työntekijöitä. Maatalousyrittäjiä kotihoidon tukea saaneista oli 4 prosenttia.

Pienten lasten hoitojärjestelmää kehitettäessä tavoitteena on ollut luoda perheille valinnaisia tapoja järjestää lastensa hoito. Nyt on aivan selkeästi nähtävissä, että perheiden valinnan mahdollisuus on kaventunut. On myös todettava, että minkään muun sosiaalietuuden kustannuksissa ei ole tapahtunut yhtä suurta leikkausta. Todennäköistä on, että kun perhe valitsee työttömyysturvan ja kotihoidon tuen välillä, valinta kohdistuu työttömyysturvaan, jonka etuustaso on yleensä korkeampi. Lisäksi kotihoidontukijärjestelmä on luonut oivallisen työnvuorotelijärjestelmän.

Hallituksen toimenpiteiden seurauksena on myös mahdollista, että entistä suurempi osa alle kolmivuotiaista siirtyy pois kotihoidontukijärjestelmän piiristä kalliimpaan hoitomuotoon. On myös mahdollista, että vanhemmat käyttävät entistä harvemmin oikeuttaan jäädä hoitovapaalle ja lapsi siirtyy aikaisemmin kunnalliseen päivähoitoon.

Ministeri Alho on todennut, että kuntalisät kompensoivat näitä leikkauksia tai menetyksiä. On todettava, että se eriarvoistaa kyllä entisestään. Tällä hetkellä kuntalisia on käytössä pääkaupunkiseudulla eniten. On myös todettava, että kuntalisät ovat valtionosuusperusteiden ulkopuolella, jolloin pienten lasten hoitokustan-

nukset siirtyvät tavoiteltua laajemmin kuntien rahoitettaviksi.

Tiedot päivähoiton maksujärjestelmän uudistuksista aiheuttavat perheissä suurta levottomuutta ja epävarmuutta. Ongelmakohtana nähdään erityisesti se, että kunnallisen päivähoiton tasasuuruinen maksu saattaa korottaa maksuja perheissä huomattavasti. Se saattaa jopa moninkertaistaa perheiden hoitomaksuja.

Minulla on täällä tänään saamani Turun ja Porin läänin eli oman läänini peruspalveluraportti viime vuodelta. Siinä todetaan kunnallisista päivähoitopaikoista seuraavasti: "Myönteisistä hoitopaikkojen määrää kuvaavista tilastotiedoista huolimatta taloudellinen tilanne on vaikuttanut lasten päivähoiton sisältöön ja laatuun madaltavasti. Henkilökuntaa on vähennetty suhteessa hoidettavien lukumäärään. Sijaishenkilökuntaa ei ole saanut palkata, joten joissakin kunnissa on henkilökunta joutunut työskentelemään jaksamisen äärirajoilla. Lasten vaihtuvuus on lisääntynyt ja hoitotilat ovat käyneet riittämättömiksi." — Tämä siis Turun ja Porin läänissä, joten se kertoo siitä, että ei ole syytä tehdä sellaisia toimenpiteitä, jotka lisäävät paineita kunnalliseen päivähoitoon, joskin molempia järjestelmiä varmasti tarvitaan.

Hallituksen esityksen mukaan päivähoiton alin maksu on 200 markkaa kuukaudessa. Maksuvapautuksen päivähoitosta saisi vain painavista syistä, ja nämä painavat syyt jäisivät kunnan päätettäväksi. Tässä tapauksessa kunta saisi myös ratkaista ja arvioida siis päivähoiton tarpeen. Näin ollen lähinnä työttömien ja todella vähävaraisten perheiden lasta ja lapsen varhaiskasvatusta ja esiopetusta koskevat päätökset joutuisivat kunnan holhoukseen. Kuitenkin samanaikaisesti useissa selvityksissä on todettu, että juuri näiden perheiden lapset saattavat tarvita muun muassa perheessä olevan työttömyyden aiheuttaman ahdistuksen vuoksi ikäistensä lasten seuraa ja monipuolisia, pysyviä ihmissuhteita ja kontakteja sekä virikkeellistä oppimisympäristöä.

Arvoisa rouva puhemies! Keskustan ryhmä ei tule hyväksymään tätä pienituloisten rokotusta 200 markan kuukausittaisen päivähoitomaksun suhteen, vaan tulemme esittämään oman mallimme tästä myöhemmässä vaiheessa.

Ed. M. Pietikäinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Hyssälä toteaa, että perheiden vaihtoehdot ovat kapeutumassa, haluan todeta, että eduskunnan vaatima selvitys

tämän vuoden budjetissa tehtyjen kotihoidon tuen säästöjen vaikutuksista perheille ja julkiselle taloudelle todella osoittaa muun muassa tuen aiheuttamien menojen vähentyneen 400 miljoonaa markkaa arvioitua enemmän. Tämä johtuu mielestäni siitä, että vanhemmilla ei kerta kaikkiaan ole ollut varaa valita kotihoitoa kunnallisen päivähoiton asemesta. Siis perheiden valinnanvapautta on todella kavennettu, mutta, ed. Hyssälä, alkuperäisen esityksen asemesta on tässä esityksessä korotettu alle 3-vuotiaitten tuki 800 markasta 1 000 markkaan, ja jos lisää liikkumavaraa löytyy, olisi järkevää edelleen korottaa hoitorahaa, niin kuin ruotsalainen eduskuntaryhmä talousarvioaloitteessa n:o 88 on esittänyt.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä kerran tämän koko esityksen lähtökohtiin.

Minusta on hyvin selvää se, että maksujärjestelmän uudistaminen on keskeinen osa lapsiperheiden tuloloukkuproblematiikan purkamista ja siitä suuren hyödyn saavat keskitulaiset opinto- ja asuntovelkaiset perheet. Sen sijaan minulle ei ole auennut se valtiovarainministeriön sietämätön viisaus, miksi kotihoidontukijärjestelmä kuuluu osaksi tuloloukkuselvitystä. Minusta tätä asiaa pitää miettiä osana lasten hoitojärjestelmää sinänsä, katsoa, missä määrin nämä parannukset, uudet edut, esimerkiksi yli 3-vuotiaiden 500 markan hoitoraha, se, että monilapsiset perheet riippuen lasten iästä hyötyvät tästä, että kaksinkertainen verotus poistuu jne, mikä on näiden asioiden painoarvo suhteessa siihen, että erityisesti juuri 2-vuotiaat ovat häviäjiä. Käytävissä olevan rahasumman sisällä tietysti pitää valiokunnassa pohtia, saadaanko tästä kokonaisuudesta sinänsä parempi kuin hallituksen esitys on, ja tähän meitä ministeri Mönkärekin kehotti.

Ed. K a a r i l a h t i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä oli huolissaan siitä, että nollamaksuluokan tarveharkinta siirtyy kunnille ja perusteena ovat pelkät painavat syyt. Mielestäni tämä on oikean suuntainen siinä mielessä, että jos me lakitekstiin kirjaamme opiskelun tai lastensuojelulliset syyt, se poissulkisi mahdolliset muut painavat syyt, jotka ovat kunnan päättäjien ja sosiaalityöntekijöiden tiedossa, eli en näe sitä ongelmana.

Mitä tulee yksilapsisten perheiden tilanteeseen, jota esityksen mukaan heikennetään, kuten ed. Hyssälä totesi, niin tähän käsitykseen itsekin yhdyn. Korostaisin vielä, että yksilapsiset per-

heet ovat useimmiten nuoria, ensimmäisen lapsensa hankkivia avo- tai aviopareja.

Hallituksen esityksessä vielä todetaan, kun perustellaan vaikutuksia perheisiin, että ensimmäisten ja ainoiden lasten hoitaminen ohjautuisi kunnalliseen päivähoitoon. Tämän vaikutuksia toivon sosiaali- ja terveysvaliokunnan erittäin tarkasti pohtivan nimenomaan, jos niin kuin ministeri Huttu-Juntunen täällä peräänkuulutti perhepoliittisia tavoitteita, vanhemmuuteen tukeminen on myös yksi keskeinen perhepoliittinen tavoite. Silloin ensimmäisen lapsen hankkiva perhe, joka hoidattaa lapsensa kunnallisessa päiväkodissa tai kodin ulkopuolella, ei kasva vanhemmuuteen, eli kyllä alle 3-vuotiaan ensimmäisen lapsen hoitaminen kotona on sekä lapsen kannalta hoidollisesti, perusturvan syntymisen kannalta että vanhempien vanhemmuuteen kasvamisen kannalta erittäin tärkeää, ja sen pitää olla vaihtoehto.

Ed. H e l l b e r g (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron jo aikaisempiin puheenvuoroihin, mutta en saanut, ja totean vain sen, että laskelmien mukaan todella, niin kuin tässä on useaan otteeseen todettu, pienituloisten päivähoitomaksut nousevat. On aivan selvää, että he joutuvat hakemaan nollamaksuluokkaa kuntien sosiaalitoimistoista. Kyllä ihmettelen sitä, miksi tätä harkintaa nyt pitää näin lisätä. Miksi ei sitä voi eri maksuluokkiin jo sisällyttää valmiiksi? On aivan selvää, että kun rahaa ei todella ole, niin sitä täytyy joltain yhteiskunnan luukulta hakea. Nyt todella aktiivisuuden sijasta minusta edelleen passiivinen toivottomuus tulee lisääntymään, kun samanaikaisesti supermaksuluokka, 1 200 markkaa, on mahdollista periä ainoastaan yli 40 000 markkaa yhteensä ansaitsevilta. Kyllä minä toivoisin, että nyt ainakin sosiaalivaliokunnassa tunnettaisiin suurempaa solidaarisuutta kuin hallituksen esityksessä on.

Tällaista kannustinloukkuesitystä me todella emme tarvitse. Meidän täytyy ottaa myös perhepolitiikka ja sosiaalisuus paremmin huomioon.

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Perho ehti jo hyvin pitkästi tuoda julki tässä ne asiat, joista olisin halunnut käyttää puheenvuoron, eli tuloloukkutyöryhmäänhän tämä koko tarkastelu perustuu, mutta se, että kotihoidon tuki on jostakin syystä siihen samaan niputettu, on pikkuisen käsittämätöntä.

Sen kyllä ymmärrän, että kunnittain maksuluokat vaihtelevat merkittävästi eli on monia pieniä kuntia, joissa asukkaat tulevat hyötymään. Esimerkiksi on Kuopion ympäristökuntia, joista on ollut painetta muuttaa Kuopioon, koska meillä on ollut matalammat päiväkotien maksut. Tavallaan halusin huomauttaa siitä, että meillä on kuitenkin progressiivinen verotus, joka on merkittävästi tuloeroja tasannut. Nyt vielä, kun progression lisäksi on ollut porrastettu maksu, voi kysyä, täytyykö tässä porrastaa vielä maidon hintakin, jotta päästään muka tasa-arvoisuuteen.

Ed. H y s s ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy oikein ihmetellä, miksi tämä esitys on oikeastaan tuotu tänne.

Nyt ruotsalaisten ed. M. Pietikäinen sanoutuu tästä irti ja sanoo, että heillä on oma esitys. Vasemmistoliitto on sanoutunut tästä irti ministeri Huttu-Juntusen suulla, ja kokoomuksen edustajat Perho ja R. Korhonen käyttivät täällä puheenvuorot kysyen, miksi lasten kotihoidontukijärjestelmä on osana tätä hoitojärjestelmää. Näyttää siltä, että hallituspuolueista eivät ole tähän kokonaisvaltaisesti sitoutuneet muut kuin sosialidemokraatit.

Ed. Kaarilahti täällä totesi, että on 50 000 perhettä, jotka nyt saavat maksaa 200 markkaa. Haluaisin todeta, että on nöyryyttävää heitä kunnan luukuille siirtää, missä arvioidaan heidän köyhyytään, ovatko he niin köyhiä, etteivät he voi tätä 200 markkaa maksaa, vai voisivatko he sen jostakin kukkaron pohjalta aina kuukausittain puristaa. Keskustassa haluamme välttää sen, että näitä ihmisiä arvioitaisiin uudestaan.

Kun olen kuunnellut puheenvuoroja täällä, niin olen tullut kyllä entistä vakuuttuneemmaksi siitä, että hallitus ei tällä esityksellä toteuta perhepolitiikkaa vaan puhtaasti politiikkaa.

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Mielestäni tällä keskustelulla on nyt jotakin yhtenevää siihen keskusteluun, mitä käytiin viime viikolla markan erm-kytkennästä. Silloin ilmeni, että vasemmistoliitto, RKP ja vihreät olivat varsin kriittisiä hallituksen esitystä kohtaan ja puhtaasti pääministerin linjalla tuntui silloin olevan vain kokoomus. Nyt minusta tämän lakiehdotuksen osalta näyttää olevan vähän samanlainen tilanne. Samalla tavalla tässäkin vasemmistoliiton puolelta, RKP:stä ja vihreistä on tullut kritiikkiä. SDP:n kannanotoista ei oikein saa selvää ja ko-

koomus taitaa olla ainoa, joka varsinaisesti puoltaa tämän esityksen hyväksymistä.

Tässä kyllä jää miettimään, onko tällä esityksellä nykyisessä muodossaan itse asiassa tämän eduskunnan enemmistön hyväksyntää, ja on erittäin mielenkiintoista nähdä vuoden lopussa, miten tälle asialle käy.

Esityksen taustallahan on kuuluisa kannustinloukkujen purkaminen. Päivähoitomaksujärjestelmän uudistaminen tähän liittyen ja tällä perusteella on minusta aivan oikein ja sille löytyy hyvät perustelut. Mutta aikaisempien puhujien kanssa olen samaa mieltä siitä, että on vaikea löytää perusteluita sille, miksi kotihoidontukijärjestelmään on liitetty niin vahvasti osaksi kannustinloukkua, koska ei ainakaan minun mielestäni hoitovapaalla oleva pientä lasta kotona hoitava isä tai äiti ole missään kannustinloukussa. En pidä häntä joutilaana keplottelijana, jota tulisi kannustaa siirtymään nopeasti työmarkkinoille.

Minun mielestäni on lähdeittävä siitä, että yhtäkin pientä lasta kotona hoitavalla on mielekäs työtä, joka palvelee perheen elämänlaatua ja pienen lapsen parasta ja perustuu perheen omaan valintaan. Nimenomaan kaikkein pienimpien, alle kolmevuotiaiden lasten osalta hoitovapaan käyttäminen ja lapsen kotona hoitaminen on ollut myös vanhempien toiveiden mukaista, kun näistä asioista on kyselyitä vanhemmille tehty.

Suomessa on todella ollut aika ainutlaatuinen järjestely pienten lasten hoidossa, jonka osia ovat laadukas kunnallinen päivähoito ja vaihtoehtona kotihoidon tuki. Nämä vaihtoehdot on haluttu tarjota kaikille pienten lasten perheille. Näiden vaihtoehtojen monipuolisuus on ollut paitsi perheiden, myös suomalaisen veronmaksajan etu sikäli, että pienen lapsen hoitaminen kotona on selvästi edullisempaa kuin lapsen hoitaminen kunnallisessa päivähoidossa, vaikka en tätä raha-asiaa tässä kaikkein ensiarvoisimpana pidäkään.

Hallituksen käsitys tämän lakiehdotuksen perusteella näyttää todella olevan se, että keskeisin aktivointia vaativa ryhmä ovat pientä lasta kotona hoitavat, ensimmäisen lapsensa saaneet äidit tai isät. Mielestäni tällä lakiesityksellä romutetaan suomalainen ainutlaatuinen valinnanvapauden malli. Kotihoidon tuen tilalle esitettävä hoitotuki ei ole enää kaikkien perheiden päivähoidon valinnan vaihtoehtojen takaaja. Juuri yhden lapsen perheet menettävät tässä kaikkein eniten, eli hallitus kaventaa vaihtoehdot käytännössä vain monilapsisille ja hyvätuloisimmille perheille.

Pienituloinen ensimmäisen lapsensa saava perhe saa teoriassa kyllä oikeuden valita, mutta tukihan alenee sillä tavalla, että kun se on nyt enimmillään 2 700 markkaa kuukaudessa, niin hallitus esittää tätä yhden lapsen kohdalta alennettavaksi ensin 2 000 markkaan ja sitten 1 800 markkaan lapsen iän noustessa. Vielä vuosi sitten vastaava tuki oli alle kolmivuotiaalle lapselle 3 400 markkaa, eli voi sanoa, että vuoden 1995 kotihoidon tuen tasoon verrattuna kaksi vuotta täyttäneen lapsen kohdalla kotihoidon tuki puolittuu. Useampilapsinen perhe säilyttää tuen nykytason ja eräissä erikoistapauksissa pääsee vuoden 1995 tasolle. Tämä on tietenkin hyvä asia monilapsisten perheiden kohdalla, mutta haluan vielä toistaa, että en voi ymmärtää, minkä takia tämä parannus toteutetaan nyt nuorten ja yksilapsisten perheiden kustannuksella.

Tänä vuonna toteutettujen kotihoidon tuen leikkausten tiedämme vaikuttaneen niin, että noin 20 000 lasta on siirtynyt pois kotihoidon tuen piiristä ja valtaosa heistä kunnalliseen päivähoitoon. Äitiä ja isiä on siirtynyt pois hoitovapaalta ja osa jopa työttömyyskortistoon. Kuntien kustannukset ovat nousseet ja tulevat edelleen nousemaan, kun nimenomaan kaikkein pienimpiä 1—3 vuotiaita lapsia siirtyy aikaisempaa enemmän kunnallisen päivähoidon piiriin.

Tältä osin hallituksen kaavailut uudistuksen kustannuksista ovat epärealistisia. Samalla valtio myös leikkaa kuntien valtionosuusmäärärahoja. Siksi monen kunnan on vaikea kasvattaa päiväkotien voimavaroja, ja kun hoitohenkilökunta uupuu ja henkilöstö vaihtuu liian usein, osa heistä on monissa päiväkodeissa vielä palkattu työllistämistuella, niin ei tällainen lopputulos ole lapsen kannalta mitenkään myönteinen.

En ymmärrä, miksi hallitus haluaa juuri pienimmät, kaksi- ja kolmevuotiaat lapset nyt jo ylityöllistettyihin päiväkoteihin. Onko tähän selityksenä se, että hallitus on niin ihastunut teoriassa mukavilta näyttävistä mutta jotenkin elämälle vieraisiin laskelmiinsa, että se ei suostu huomaamaan uudistuksen vaikutuksia perheiden arkipäivään, vai onko tässä kyseessä jonkinlainen ideologinen linjaus päivähoidon valinnanvapautta ja kotona tehtävää työtä vastaan? Itse epäilen, että kyse on jonkin verran näistä molemmista. Keskustan linja onkin se, että kotihoidon tuessa olisi palattava takaisin vuoden 1995 tasolle kaiken kokoisten perheiden osalta.

Päivähoitomaksujen uudistamisessa hallitus on mielestäni oikeilla jäljillä. Päivähoitomaksu-

jen jyrkät tuloportaat ovat olleet tuloloukkujen syy. Palkan nousu on voinut johtaa käteen jäävien tulojen pienenemiseen. Varsinkin pääkaupunkiseudulla näitä tuloeroja on tulkittu erittäin kireästi, ja kuntien välillä on maksujen tasossa ollut suuria eroja. Nämä portaat on hyvä poistaa ja kuntien välisiä eroja tasata, siitä olen hallituksen kanssa aivan samaa mieltä. Samoin pidän myönteisenä sitä, että esiopetuksessa olevien 6-vuotiaiden päivähoitomaksut on yhtenäistetty 200 markaksi. Tämä avaa tietä 6-vuotiaiden yleiselle esiopetuksen oikeudelle, jonka tulee tietysti aikanaan olla maksuton.

Yrittäessään ratkoa maksuportaiden ja kuntien välisten erojen ongelmia hallitus samalla kuitenkin luo uusia. Näin käy siksi, että ilmeisesti sisäisten riitojensa takia hallitus on valinnut erittäin sekavan, vaikeasti hahmotettavan ja perheiden tuloeroja kasvattavan päivähoitomaksumallin.

Päivähoitomaksujen määräämisessä hallitus on kulkenut mielenkiintoisen ympyrän. Hallituksen on ollut ilmeisen vaikea päättää, onko se päivähoidon tasamaksun vai tulosidonnaisen maksun kannalla. Vielä kannustinloukkuryhmän mietinnössä puhutaan 1 000 markan tasamaksusta, jota kompensoidaan tulosidonnaisella 800 markan hoitolisällä. Tämä olisi merkinnyt todella erikoista rahankierrätysmallia, jos olisi toisella kädellä otettu ja toisella annettu. Käsillä olevassa lakiesityksessä hallitus on onneksi luopunut tästä teoriaherrojen mallista. Sen sijaan Kela nyt arvioisi perheen tulot ja kunta perisi maksun tavallaan prosenttiosuutena perheen tuloista. Laskutapa on kuitenkin monimutkainen. Prosenttiperusteinen maksu lisittäisi 200 markan vähimmäismaksun päälle. Tästä huolimatta hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että maksujärjestelmän laskennallisena lähtökohtana on ajatus tasasuuruuksista päivähoitomaksuista ja niitä alentavasta tulosidonnaisesta hoitolisästä. Toivon, että hallitus vihdoinkin voisi päättää, minkälaisia päivähoitomaksuja se oikein kannattaa.

Keskustan mielestä tällaista sekavaa tasamaksukullisia on tähän järjestelmään turha rakentaa. Päivähoitomaksut pitäisi periä reilusti tietynä prosenttiosuutena perheen tuloista. Tiedämme hyvin, että sosiaali- ja terveysministeriössä on tähän valmiita ja sopivia malleja olemassa.

Hallituksen päivähoitomaksuesityksen tuloksia perheiden kannalta on vaikea arvioida, koska hallitus ei itse esitä minkäänlaista vertailua nykyiseen eikä edes minkäänlaista maksuluokitus-

ta, joka helpottaisi vertailujen tekemistä. Uusi maksuluokitus on tehty aika paljon Helsingin mitoilla, joten on selvää, että alueellisesti vaikutukset tulevat olemaan hyvin erilaisia.

Olen päättänyt omia laskelmia tehdessäni samaan tulokseen kuin ed. Tuija Pohjola aiemmin, että monilapsisten perheiden ja monta kertaa jo kaksilapsisten perheiden päivähoitomaksut tulevat tämän seurauksena nousemaan. Uudet päivähoitomaksut tulevat myös lisäämään perheiden tuloeroja, koska ne alentavat suurituloisten maksuja ja nostavat pienituloisten maksun 200 markkaan. Minusta nuorten ja asuntovelkaisten perheiden päivähoitomaksuissa onkin alentamisen varaa, mutta hallituksen tavoite pysyttää kuntien saama laskennallinen maksukertymä entisellään on johtanut tarpeeseen laittaa maksu niillekin, jotka nyt ovat maksuttomassa päivähoitossa.

Maksuvapautuksen myöntämisestä ja sen anomisesta lastensuojelun asiantuntijat ovat todenneet, että voi olla, että menettely vie pois päivähoidosta sellaisia lapsia, joilla lastensuojelluksista syistä olisi tähän erityisesti tarvetta, koska maksuvapautuksen hakeminen on myös menettelytapana perhettä aivan eri tavalla leimaava kuin nykyinen nollamaksuluokkaan kuuluminen.

Mielestäni nollamaksuluokka tulee säilyttää. Maksujen katto voidaan asettaa vaikka esitettyyn 1 200 markkaan ja rakentaa tälle välille tasaisesti nouseva prosenttiperusteinen päivähoitomaksumalli. Alin perittävä maksu voisi olla vaikka 200 markkaa. Esitän, että sosiaali- ja terveysvaliokunta työssään ottaa myös tämän vaihtoehdon selvityksen alle.

Arvoisa puhemies! Kannustinloukkuja ylipäätään ei voi järkevästi purkaa puuttamalla vain sosiaaliturvaan ja kuvittelemalla, että sitä leikkaamalla kansalaiset aktivoidaan työnteokoon. Tällainen linja johtaa vain köyhyyden kärjistymiseen. Hallitus ei mitenkään paranna yritysten mahdollisuuksia tarjota uusia työpaikkoja. Veroalennusvarakin on käytetty tehottomasti kaikkiin tuloluokkiin, kun se olisi voitu käyttää paremmin juuri pienipalkkaisimpien verotuksen keventämiseen.

Lisäksi hallituksen käsitys työstä on kovin kapea. Se tuli esille hyvin myös ministeri Mönkäreen puheenvuorossa. Hallituksen käsitys työstä kattaa vain perinteisen palkkatyön eikä se hyväksy kotona tehtävää työtä työksi työn rinnalle. Tällaisista lähtökohdista työttömyyden puolittaminen käy todella vaikeaksi.

Ed. Huotari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula sanoi, että uudistuksen myötä todelliset vaihtoehdot vähenevät, ja siinä hän oli täysin oikeassa. Tälle paketille todellakin tarvittaisiin aikaa sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, mutta valiokunta on tälläkin hetkellä tukehtumassa työruuhkaansa. Budjettilajeja on niin paljon, että jos tämä pitää käsitellä samassa aikataulussa kuin budjettilait, niin todella hyvää järjestelmää tästä on vaikea saada. On ikävää, kun me näin isoa järjestelmämuutosta olemme tekemässä, että siitä kiireen vuoksi tulisi huono lopputulos.

Kannustinloukkutyöryhmän tulosta täytyy todella ihmetellä. On vaikea löytää kannustinvaikutusta sille, että osalla päivähoitomaksu nousee, ei pelkästään alimmissa maksuluokissa, vaan myös keskituloisten perheiden kohdalla. Lasten vanhemmat ovat tyytyväisiä nykyiseen päivähoitojärjestelmään, jonka yksi uusi osa on päivähoitosetelikoilu, jota ei ole uudessa järjestelmässä mielestäni riittävästi huomioitu. Se osittain romuttaa tämän kokeilun.

Päivähoitomaksujen portaikko on ollut ongelma. Se on ollut tiedossa. Sosiaali- ja terveysministeriöllä on ollut valmis esitys korjata ongelma jo 1.8.1996 alkaen, mutta koska kannustinloukkutyöryhmä halusi asian ottaa itselleen, korjausta ei voitu tehdä.

Ed. Vehkaja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä asian lähetekeskustelun ongelma on nyt siinä, että puhumme vain lapsipaketista. Emme oikeastaan voi puhua kokonaisuudesta, jolloin vasta tietäisimme, miten eri perheille loppujen lopuksi käy. Esimerkiksi asumistuen ja verotuksen lisävaikutukset tulee kuitenkin huomioida. Uskon, että valiokunnalla on työskentelyssään mahdollisuus näitä samalta pöydältä katsoa. Ainakin tietoomme varmasti saatetaan, vaikkei se suoraan valiokunnan työhön kuuluisikaan, esityksiä muista seikoista.

Ed. Aula sanoi, että oikeastaan ei ole saanut selvää SDP:nkään kannasta tähän hallituksen esitykseen. Kuten valiokuntamme puheenjohtaja totesi, meillä on kuitenkin avoin mieli kysymykseen johtuen siitä, että tämä on harvinaisen monimutkainen kysymys. Nyt todellakin näyttää siltä, että valiokunnan tehtäväksi jää myös taustojen parempi selvittäminen, jonka työn yhteydessä voi hyvinkin tulla esiin tarkistamistarpeita. Uskon, että tämä on meille kaikille valiokunnan jäsenille yksi keskeisimpiä ja tärkeimpiä kysymyksiä. Kyllä meillä varmasti hyvää tahtoa

on näistä aineksista löytää niin hyvä ratkaisu kuin vain mahdollista on.

Ed. Manninen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Aula totesi, että hallituksen kustannuskaavailut ovat epärealistisia, niin haluaisin täydentää sitä ja todeta, että Kuntaliiton arvion mukaan päivähoitokustannukset voisivat nousta jopa 900 miljoonalla markalla tämän rakenteen mukaan. Siihen on selitetty, että kunnat voivat omilla lisillään estää päivähoidon kysyntää, mutta mielestäni, kun yhteisesti on lähdetty asiaa hoitamaan, ei voida pitää hyväksyttävänä, että lähtökohtaisesti kunnat velvoitettaisiin maksamaan kuntalisää, koska sehän merkitsee vain kustannusten vyöryttämistä kunnille.

Mitä tulee minimimaksuun, niin haluaisin todeta, että tähän on peiteasia. Kukaan ei uskalta sanoa, mistä todellisuudessa on kysymys. Minimimaksuhan on sitä varten, että halutaan, että työttömät eivät panisi lapsiaan kokopäivähoitoon. Mutta kun hallitus ei ole uskaltanut tätä sanoa, niin se sanoo täällä, että voidaan alentaa, jos vanhemmat ovat työssä tai työharjoittelussa, mutta jos ovat työttömiä, niin vain kasvatuksellisista syistä. Eli hallitus ei halua tunnustaa, että perusvirhe tapahtui siinä, kun subjektiivisen oikeuden yhteydessä ei rajattu oikeutta puolipäivähoitoon niille, jotka eivät ole työssä, muissa kuin kasvatusta vaativissa tapauksissa. Tätä virhettä yritetään peitellä nyt asettamalla minimimaksu, josta ei voida myöntää työttömyyden perusteella alennusta. Siitä on ainoastaan kysymys.

Ed. R. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin halunnut huomauttaa ed. Manniselle, että 91 toteutetulla päivähoitolain muutoksella kehitettiin — ja se oli edellisen hallituksen alulle panema vyörytys — järjestelyjä siten, että kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla tulisi olla subjektiivinen oikeus. Isompien oikeuksia on lykätty vuoden 98 alkuun, ja se tulee kaatu- maan meidän päällemme jossakin vaiheessa. Vuonna 91 korotettiin kotihoidon tuen osuuksia ja myös laajennettiin päivähoito-oikeutta. Silloin kun luodaan hyviä järjestelmiä ja kun kustannukset alkavat paisua, silloin tulee hätä käteen varsinkin, kun valtio velkaantuu sitä tahtia kuin velkaantuu. Se, minkä tässä esityksessä voi sanoa olevan hyvää, on se, että se on kustannusneutraali, eli pyöritetään markkoja uudelleen siellä sisällä ja jaetaan pikkuisen uudelleen. Se, mihin se todella kohdistuu väärin, on yksiläpisiin koti-

hoidon tukea saaneisiin perheisiin. Heidän kohdallaan on tapahtumassa merkittävä väärinkäytös.

Mutta se, mitä ed. Vehkaoja otti esille, on se, että tässä täytyisi myös tarkastella niitä kaikkia muita asioita, mitä tuloloukkutyöryhmä on ottanut esiin. Jos tarkoituksemme on estää se, että kun ihminen A saa palkankorotuksen, hänen progressionsa kiristyy ja päivähoitomaksu nousee eli hän joutuu maksun puolelle palkankorotuksesta, niin eihän se ole oikein työtä tekevää ihmistä kohtaan. Näitä ongelmia tuloloukkutyöryhmä on pyrkinyt ratkomaan. Tämä on osa sitä kokonaispakettia, ja tätä täytyisi aina tarkastella osana kokonaisuutta.

Ed. Viljamaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula kauhisteli sitä tilannetta, että niin moni on luopunut kotihoidon tuesta ja tehnyt toisenlaisen ratkaisun. Hänen analyysissään kuitenkin siitä, miksi se on tapahtunut, jäi minusta hyvin oleellinen asia mainitsematta eli se, että vuoden 95 syksystä lähtien, kun ei enää voinut saada sekä kotihoidon tukea että työttömyysturvaa, on nimenomaan ollut ratkaisuna siihen, että niin moni on luopunut. Tämä ratkaisuhan oli edellisen hallituksen tekemä, se vain astui voimaan vasta marraskuussa 95.

On totta, että monia ongelmia tässä on, mutta minusta tämä on kuitenkin periaatteellisesti ihan hyvä askel eteenpäin.

Immettelen, miksi edellisen hallituksen aikana sitä pientäkään ongelmaa, jonka todettiin jatkuvasti olevan, että prosenttiosuus perheen tuloista olisi ollut parempi maksujärjestelmä kuin portaittainen tulojärjestelmä, sitäkään ei saatu ratkaistuksi. Uudistukset on tehtävä ajallaan. Nyt on toinen aika, nyt on asioita katsottava useammasta näkökulmasta, ja silloin tämä on periaatteiltaan hyvin terve ratkaisu.

Haluun kuitenkin korostaa myös sitä, että ei tämä ole sellainen ratkaisu, johon sataprosenttisesti olisin tyytyväinen. Näen myös ongelman erityisesti kasvatuksellisista syistä siinä, että ensimmäisen lapsen kohdalla raha jää niin pieneksi, ja olisi paikallaan, että lasta hoidettaisiin pidempään kuin yksi vuosi, kenties kaksi vuotta, kotona.

Ed. Kaarilahti (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula ihmetteli, miksi kokoomus on ainoa, joka puolustaa hallituksen esitystä. Luonnollisesti, koska kokoomus istuu hallituksessa, ilmeisesti muut vikisevät ja kokoo-

mus vie hallituksessa. (Ed. Elo: Ja suurituloisia puolustetaan!)

Mutta tämän lakiesityksen osalta totean, että eivät hallituspuolueen edustajina kokoomuslaiset hölmöjä esityksiä myöskään toivon mukaan tule hyväksymään enkä siihen usko. Kuten meidän puheenvuoroistamme on käynyt selvästi ilmi, puolustamme tämän kunnallisen päivähoidon maksujärjestelmän muuttamista, jotta ei tule näitä tuloloukkuja, kuten tähän asti on kunnissa tapahtunut. Mutta olemme hyvin kriittisesti suhtautuneet periaatteeseen, että kotona hoidettavien lasten tukijärjestelmä muutetaan näin, että se erityisesti on askel kohti kotihoidontukijärjestelmän perusteellista romuttamista vaihtoehtoisena muotona. Tämän me olemme puheenvuoroissamme tuoneet selkeästi esille.

Toivomme vakavasti, että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa nämä opposition ohella vakavasti valiokuntatyöskentelyssä tutkittavaksi, nimenomaan nämä erityistekijät: nuoret perheet, alle kolmivuotiaat lapset, vanhemmuuteen kasvaminen ja muut, mitä täällä on tuotu esille.

Ed. Aula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä keskustelusta on vaikea päätellä muuta kuin se, että suuri yksimielisyys vallitsee siitä, että kotihoidontukijärjestelmän tai näiden päivähoiton vaihtoehtojen poistaminen yhden lapsen perheiltä tai ensimmäisen lapsensa saaneelta nuorelta perheeltä ei nauti eduskunnan enemmistön kannatusta. Jääkin odottelemaan, että sosiaalivaliokunta valmistelee ja laatii sellaisen mallin, jossa tämä epäkohta tästä uudistuksesta poistetaan.

Ed. Huotari totesi, että sosiaali- ja terveysministeriössä on ollut jo pitkään valmisteilla malli ns. prosenttiperusteisesta päivähoitomaksusta. Näin on ja muistan hyvin, että se oli valmisteilla jo edellisen hallituksen aivan loppuaikoina. Sehän oli myös tämän valtioneuvoston käsittelyssä jo yhteen kertaan viime kesänä, mutta se vedettiin valtioneuvostokäsittelystä pois. Nyt hallitus kuitenkin päätyy loppujen lopuksi aika lähelle tätä prosenttimallia näitten tasamaksukierroksien jälkeen, ja kuitenkin tämä uudistus tulee voimaan vasta ensi vuoden kesällä. Eli voisi sanoa, että puolitoista vuotta on tässä mennyt aivan hukkaan ja tämän perusongelman ja yksinkertaisen päivähoitomaksuportaista aiheutuvan ongelman ratkaiseminen on lykkäytynyt.

Minusta tämän hallituksen toiminnassa on ollut muutenkin tyypillistä tällainen, että asiat venyvät ja vanuvat ja niitä pyöritellään ja pallo-

tellaan. Eikö tämä olisi voitu ratkaista jo viime kesänä valtioneuvostossa ja laittaa se voimaan vaikka tämän vuoden alusta, niin kaikki suurimmat kannustusongelmat ja loukut perheitten kohdalta olisivat jo poistuneet?

Ed. K e m p p a i n e n : Arvoisa puhemies! Ensin kommentoisin aikaisempia puhujia, kun en yhtään kertaa saanut vastauspuheenvuoroa.

Ensin ministeri Mönkäre on puheenvuoroon. Hän kyllä taisi puhua monessa kohti muunnettua totuutta. Täällä on pienemmässäkin keskustelussa ja pienemmästä syystä käytetty sanaa valehtelu, mutta ajattelin muutamia hänen esittämään asioita kommentoida.

Ensinnäkin hän vakuutti sinisilmäisesti, että tämä esitys ei aiheuta siirtymiä kunnalliseen päivähoitoon. Kuntaliiton arviot ovat aivan toiset. Jokainen, joka laskee näitä markkoja, voi katsoa, että ne ovat aivan toiset. Katsomme esimerkiksi niitä helpotuksia, mitä on suurituloisemmille ja monilapsisille perheille. Nämä ovat ilman muuta ränni, putki kunnalliseen päivähoitoon, ja se todella ei ole kustannusneutraali tältä kannalta, saati kustannusneutraali koko tämä maksujärjestelmä sinällään.

Sitten ministeri Mönkäre erityisesti päivitteli, että kotihoidontukijärjestelmä on kallis. Hän monin sanoin totesi, että on se käsittämätöntä, että Suomi lamassakin on voinut maksaa tällaista järjestelmää ja että sitä ei ole paljon leikattu ja että se edelleen jää voimaan. Me toteamme, että se ei jää sellaisena vaihtoehtona voimaan kuin se on ollut. Mutta kuinka rehellistä puhetta tämä on puolueelta, joka on sanonut viime vuoteen asti olevansa kotihoidon tuen kehittämisen takana? Täällähän on oikein kiivailtu siitä, että sosiaalidemokraattinen puoluekin on sitä halunnut kehittää. Nyt te kuitenkin olette sitä suoraan sanoen romuttamassa. Vielä hän perusteli, että sitä ei ole missään muualla maailmassa. Ei missään muualla maailmassa ole myöskään tällaista päivähoitojärjestelmää eikä näin kallista kunnallista päivähoitojärjestelmää eikä varmasti ole olemassa sen jälkeen, minkälaiseksi se näillä päätöksillä muodostuu. Minulla ei ole kademieltä siihen, mikä ja kuka sieltä saa palveluja, mutta kyllä tämä rahojen käyttämisen kannalta on hölmöläisen hommaa.

Ministeri Mönkäre on puheenvuorossa oli ristiriitaista se, että hän on puhunut täällä kustannusneutraaliudesta ja hän lupasi lähes kaikille nollamaksuluokan kuntien puolesta tai edellytti, että ne ovat tulossa. Kuitenkin esityksen peruste-

lut ovat aivan toiset. Tavallaan hän totesi, että kaikilla erilaisilla perusteilla se on mahdollista antaa. Kuitenkin selvästi sanotaan täällä perusteluissa ja lakiesityksessä ja oikeastaan usutetaan kuntia toimimaan niin säästäväisyyssyistä, että nollamaksuluokkaa ei annettaisi.

Ed. Tuija Pohjola totesi, että kyllä tämä lakiesitys on muuten hyvä, taisi olla ed. Viljamaakin, kunhan maksujärjestelmää vähän muutetaan. Ei tämän lakiesityksen suurin ongelma ole maksujärjestelmässä. Se on varmasti ongelma kaikkien niiden kohdalla, joilla kustannukset lisääntyvät tai hoitomahdollisuus käy vaikeaksi. Mutta kyllä tämän lakiesityksen suurimmat virheet ovat siinä, että tässä on sotkettu päivähoitojärjestelmää ja kannustinloukkua ja niistä tulee nyt sellainen sekamelska, että kukaan ei pysty tätä sillä tavalla arvioimaan, että me tietäisimme, mitkä ovat tämän vaikutukset.

Ed. Huotari totesi, että se olisi joku aikataulukysymys, että tästä lakiesityksestä tulisi hyvä. Ei varmasti ole, kun se on tältä pohjalta lähdetty valmistelevaan eli tässä nämä kaksi asiaa on sotkettu. Tämä ei sillä tavalla pysty ratkeamaan.

Arvoisa puhemies! Yksi tämän lakiesityksen politiikan kannalta hälyttävimpiä piirteitä on se, miten esittelevä ministeri on esiintynyt täällä, ja tietyksi yhtä lailla tässä samassa salissa se, miten täällä edustajat kustakin eduskuntaryhmästä ovat esiintyneet. Kukaan ei hyväksy tätä lakia, kukaan ei ole tämän takana, kaikki tekevät varauksia, ja kuitenkin poliittinen päätöksenteko jyrää tämän läpi. Korkeintaan lieviä kosmetiikkamuutoksia aikaansaadaan ja toivon mukaan edes niitä, koska kyllä tämä nollamaksuluokka, vaikka tämä ei ole lain suurin periaatteellinen virhe, henkilöiden kannalta on suuri virhe. Ja vaikka sekin korjataan, niin ei se lakiesityksen kauneusvirheitä eikä perusvirheitä korjaa.

Vielä ministeri Huttu-Juntuselle, että kaiken sen jälkeen, miten hän on esiintynyt, hän sitten esittää sen tavallaan tälle varpusparvelle käsiteltäväksi, ja kun tätäkin keskustelua kuulee ja arvioi, miten täällä eri puolueissa tätä arvioidaan, niin ei tästä sopasta täällä synny sellaista ratkaisua, joka olisi johdonmukainen, saati että joku siitä kantaisi edes vastuuta. Minusta tämä on paha asia.

Eräs tämän lakiesityksen suurimpia virheitä on se, että tämä on todella sekava. Kyllä tässä tulee Veikko Lavin laulu mieleen, että "hoitotuki, hoitolisä, hyvä isä, armahtakaa". Kun tähän on muutaman viikon ehtinyt tutustua, ei tästä vielä saa selvää sillä tavalla, mitkä ovat perheiden

käyttäytymiset, miten se kohtelee. Näemme käyriä, joista me voimme katsoa, että tuossa kohti minä voitan tai tuossa kohti ed. Laakso voittaa jne, mutta ei tässä pysty ollenkaan katsomaan, minkälaiset vaihtoehdot me tarjoamme lapsiperheille varsinkin tässä ilmapiirissä, kun heille on jo annettu tämän hyvän hallituksen toimesta jo sellaisia raipaniskuja ja sellaista kohtelua, jota he eivät olisi ansainneet.

Voi kysyä, mitä ideologiaa lakiesityksessä toteutetaan. Minä en näe minkäänlaista. Mutta minä näen, että tässä ei näy johtoideologiaa, koska tässä sotketaan asioita. Voisi kysyä, kun kokoomus on jokseenkin tyytyväinen ollut, onko kokoomus nyt tyytyväinen tämän käytännön vaikutuksiin, siihen että kunnallinen — minä nyt vähän liioittelen — sosialisoitu hoitojärjestelmä kasvaa ja se tulee olemaan ainut vaihtoehto. Kuvittelevatko he voittavansa jotakin näillä päätöksillä, kun johtopäätöksethän ovat ne, että tästä tulee hallitseva järjestelmä, veronmaksajille kallos järjestelmä, jopa verovähennysmahdollisuudet tästä kapenevat? Jos sitten vasemmisto, joka on kautta aikain kannattanut kunnallisen päivähoidon kehittämistä, nyt sitten saakin sen, että kunnallinen päivähoido todella määrällisesti hoitopaikkojen osalta menee eteenpäin — tosin tulen pikkuisen myöhemmin siihen, millä tavalla se menee, se menee eteenpäin vähän kyseenalaisella tavalla — te ette ole siihen ollenkaan tyytyväisiä. Ei tässä arvokeskustelua ole käyty ollenkaan, ja ne lopputulokset, jotka tästä tulevat, ovat todella arvaamattomia.

Sen todella voi sanoa, että ei kummankaan asian — minä näen kaksi asiaa, kannustinloukkuasian, joka on todellinen ongelma, samaten päivähoidojärjestelmän — kehittäminen helppo asia ole. Varsinkin kannustinloukkuongelman ratkaiseminen on todella vaikeaa, ja annan varmasti arvoa kaikelle sille ponnistelulle, jota hallituksen ministeriryhmä on vuoden tehnyt. Mutta silloin jo lähtökohdat ovat olleet vähän väärät, ja kun se nyt sotkee kotihoitovaihtoehdon tähän, tästä tulee sellainen soppa, jolla ovat juuri nämä vaikutukset, joista edellä sanoin ja joihin vielä ehkä vähän palaan.

Mielestäni kannustinloukkuongelma olisi pitänyt käsitellä täysin erillisenä ja ratkaista se erillisenä kysymyksenä ja päivähoidovaihtoehdot aivan omana kysymyksenään. Ed. Viljamaa otti esille kotihoodon tuen ja työttömyysturvan yhteensovittamisen. Edellinen hallitus teki sen. Se oli yksi tuloloukku. Edellinen hallitus uskalsi sen tehdä, ja se oli oikein, että se tehtiin, mutta se ei

varmasti millään tavalla voinut olla perussyyn siihen, että 20 000 kotia on valinnut kotihoodon tuen vaihtoehdon sijasta kunnallisen päivähoidon, koska mikä tahansa laskelma osoittaa, että heille edelleen kotihoitovaihtoehto työttömyysturvan kanssa on jäänyt taloudellisesti paremmaksi vaihtoehdoksi. Mutta nyt, kun nämä sotketaan keskenään, tästä tulee todella hankala asia.

Kannustinloukkuasia olisi ratkennut ja se pitäisi ratkaista sillä tavalla, joka liittyy siihen, mikä on oikeastaan enimmältään sen aiheuttanut. Sen on aiheuttanut verovähennysten poistuminen. Oikeastaan siellä meillä olisi myös ollut tähän asiaan resursseja ratkaistavaksi. (Eduskunnasta: Kuka ne poisti?) — Sinipunahallitus poisti lapsiperheiden verovähennykset, Holkerin hallitus suurella viisaudessaan. — Nythän kannustintyöryhmän aloittaessa todettiin, että verotuskysymyksiä ei oteta mukaan, ja siitäkin 5 miljardin markan verohelpotuksesta, jonka hallitus on nyt antamassa, olisi pitänyt ainakin jotakin käyttää tämän ongelman hoitamiseen. Kannustinloukkuongelma päivähoidomaksusysteemissä ei ratkea kustannusneutraalisti, jos me emme koske joidenkuiden ihmisten etuihin ja lapsiperheiden etuihin, ja minä mielisin, että me emme pääsääntöisesti niihin koskisi. Siihen on jonkin verran oltava varoja. Nythän tapahtuu sillä tavalla, että kotihoodon tuesta leikataan, täytetään kannustinloukun koloja, kun ongelma on verotuksen ja muun puolella, ja sillä tavalla tämä kolojen täyttäminen tapahtuu pienempituloisilta parempituloisten hyväksi. Näinhän tämä lopullinen vaikutus on.

Minusta ratkaisu on se, jota jo edellisellä hallituskaudella ajettiin, eli liukuva, tuloihin pohjautuva maksujärjestelmä kunnallisessa päivähoidossa, jossa ei olisi pitänyt antaa isoja helpotuksia isompituloisille, koska sieltähän tulee lisää päivähoidon tarvetta, ja sillä tavalla olisi nollamaksuluokatkin hoidettu. Minusta tämä olisi ollut perusratkaisu. Siellä varmasti olisi ollut vaikeita kysymyksiä vielä ratkaistavaksi senkin lisäksi.

Arvoisa puhemies! Juuri se, että mitä vaikutuksia lakiesityksellä on, on aivan varmasti tässä aikataulussa ja tässä sekamelskassa mahdotonta arvioida. Voi olla, että joku suuri ideologi, joka tämän sopan keitti, tietääkin, mutta ne vaikutukset eivät ole niitä, joita tässä keskustelussa on nostettu esille. Esimerkiksi monilapsisen hyväntuloisen perheen kannattaa nyt useammin viedä lapsensa kunnalliseen päivähoidoon. Ainakin se

vaikutus tällä on selvästi. Se on ennen onnistunut kotihoidon tuella ja paljon halvemmalla kuin aikaisemmin. Sitten saatiin nämä vaikutukset, jotka ovat jo tulleet esiin, en käy toistamaan, lastensuojelulliset ja muut vaihtoehdot. Minä en ajankaan puutteen takia enkä johdonmukaisuussyistä tähän puutu enempää, mutta sen toistan vielä, että lakiesityksen vaikutuksia ei vielä tiedetä ja seurauksia kannetaan yhtä kauan tai oikeastaan samalla tavalla me saamme niitä eteemme, kuin saimme ensimmäisiä kotihoidon tuen leikkausten vaikutuksia.

Esimerkiksi ed. M. Pietikäinen hyvin voimakkaasti totesi, että tällainen ei ollut tarkoitus, mutta kun me muistamme, minkälainen kamppailu edellisellä eduskuntakaudella käytiin kotihoidon tuen ja kunnallisen päivähoidon subjektiivisen oikeuden erottamisesta, kannattaisi kaivaa ne puheet esiin, koska silloin pyrittiin varoittelemaan, että näin tässä käy. Silloin, jos halvempi vaihtoehto ei ole mukana, kalliimpi vaihtoehto toteutuu.

Arvoisa puhemies! Hölmö esitys, mikä hölmö esitys! Onko se sateenkaarihallitus, joka tuo tällaisia esityksiä, joihin kukaan ei ole tyytyväinen? Tämä on jonkinlainen pyttipannu, joka on palanut pohjaan ja joka taitaa välillä pilaantuakin, kun kukaan ei tätä tahdo täällä niellä. Kuitenkin sitä syödään. Se taitaa olla vähän samaa, kuin jos et syö, niin itket ja syöt. Epäilen, että joulun alla vielä siihen tilanteeseen joudutaan, mutta tältä pohjalta rakennettuna tästä järjestelmästä ei tule hyvää eikä keskusta voi olla tähän sitoutumassa, koska nämä lähtökohdat ja päivähoitojärjestelmän ja tuloloukkujen yhteennivominen tällä tavalla ovat perussyyt eivätkä edes sillä tavalla kysymyksen periaatteelliset ongelmat ratkea, vaikka maksujärjestelmää sosiaali- ja terveysvaliokunnassa muutetaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Huotari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ed. Kemppainen sanoi, kannustinloukuilla ei tosiaankaan ole mitään tekemistä kotihoidon tuen kanssa tai sanotaan toisin päin: kotihoidon tuella kannustinloukkujen kanssa. Kuten on tullut jo puheenvuoroista esille, kaikissa eduskuntaryhmissä on vastustusta ainakin osittain koko paketin hyväksymiseen. Siksi täytyykin todella ihmetellä, miksi näiden

ryhmien edustajat kannustinloukkutyöryhmässä ovat väkisin vieneet tällaista mallia eteenpäin, kun sosiaaliministeriön asiantuntemusta ryhmään tuonut ministeri Terttu Huttu-Juntunen on yrittänyt siellä sanoa, että tämä ei sosiaaleikā perhepoliittisesti ole hyvä ratkaisu. Eivätkö kannustinloukkutyöryhmän jäsenet muista ryhmistä ole kuunnelleet eduskuntaryhmiensä jäseniä, vai mistä tässä on oikein kysymys?

Tämä on todella sekava. Sen takia luulen, että kukaan tässä salissa nyt olevista ei tarkalleen tiedä, mitä tulee tapahtumaan, ennen kuin käytännössä jokainen perhe omasta pussistaan näkee. Tähän sisältyy myös ideologista ajattelua aivan selvästi, koska kotihoidon tuki kaikilla tasolla alenee niin, että se ei enää ole todellinen vaihtoehto. Hiekkalaatikkoselvitysten mukaan, kun niitä aina silloin tällöin teen oman lapseni kanssa, myös ns. uraputkiäidit haluavat olla lastensa kanssa kotona silloin, kun lapsi on pieni, esimerkiksi yhdeksän kuukauden ikäinen. Kuinka moni haluaa yhdeksän kuukauden ikäisenä viedä lapsensa päivähoitoon? Ei edes ns. uraputkiäiti.

Ed. M. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kemppainen ihmetteli, että päivähoitojärjestelmä ja kannustinloukkuasia on sekoitettu keskenään ja luotu siitä kautta ongelma. Tämä on tietysti osittain ihan totta, koko asia on erittäin vaikeaselkoinen käydä läpi. Mutta toisaalta minä olisin nähnyt niin, että tähän olisi pitänyt kytkeä ne muut asiat, joita kannustinloukkuhankkeiden kautta on tuotu esille, esimerkiksi asumistuen ja toimeentulotuen muutokset, jotta olisi saatu kokonaiskuva siitä, mitä kannustinloukkutyöryhmä on kaiken kaikkiaan yrittänyt aikaansaada.

Mitä ajatuksia aikaisemmin ed. Tuija Pohjola on tuonut maksujärjestelmän muutokseen liittyen, näen niin, että ilman muuta sosiaalivaliokunnan pitää teetättää kuntakohtaiset alueelliset laskelmat siitä, miten taulukko tulee muuttamaan maksuja kaiken kaikkiaan, eli sosiaalivaliokunnalle vain totean, että se, että se selvitys tehdään, on minusta ihan ensisijaisen tärkeää. Emme me ihan tyhjän päälle voi lainsäädäntöä laatia.

Toisaalta ongelma, joka tulee olemaan, on nollamaksuluokan poistaminen, eli näkisin niin, että nollamaksuluokka ilman muuta pitäisi säilyttää. Jos nyt ajatellaan niin, että nollamaksuluokka poistetaan ja sitten siirretään kunnille tavallaan vastuu, on arvioitu, että kunnat joutuvat maksamaan noin 100 miljoonaa markkaa

siitä, että kunnan kautta tulisi tarveharkintainen nollamaksuluokka säilytettäväksi. Tämä ideologia ei ole kovin vasemmistolainen ollut. Enemmän on nähnyt, että tässä olisi porvarillinen ideologia ollut käytössä.

Ed. M. Koski merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen totesi, että toteutuessaan lakiesitys on oikein todellinen ränni kunnallisen päivähoiton suuntaan eli sinne tulee siirtymään lapsia yhä enemmän, ja näin varmasti tapahtuukin kotihoidon tuelta mutta myös sitä kautta, että kenellä on tämän jälkeen mielenkiintoa panna lasta yksityiseen päivähoittoon, koska hyvätuloisille kunnallinen päivähoito tulee olemaan todella edullinen vaihtoehto.

Mitä ed. Huotari kommentoi ed. Kemppaisen puheenvuoroa, ne kommentit olivat kyllä täysin oikeat.

Ed. Viljamaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kemppaisen muisti on hieman valikoiva. Se oli Ahon hallitus, joka poisti lapsivähennykset ja sen vastapainoksi loi perhetukipaketin. Ei kaikkea pidä muistaa muiden syyksi. Itse asiassa, jos nyt 1,2 miljardia olivat suurin piirtein verovähennykset, joita otettiin pois, ja 800 miljoonaa annettiin perhetukipaketina, olihan siinäkin melkoinen lapsiperheiltä otto. Eli se ei tapahtunut välttämättä niin tasaisesti kuin olisimme suoneet. Eipä olisi nyt remonitin tarvetta niin paljon.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen edelleen haikailee prosenttipohjaisen päivähoitomaksun perään, mutta ihmettelen tietysti, miksi edellinen hallitus ei tehnyt siitä esitystä, jos kerran näin hyvä suunnitelma, niin kuin hän kuvasi, ja laskelmat sen toimivuudesta olivat olemassa. Samoin ihmettelen ed. Kemppaisen lyhyttä muistia, kun hän haikailee verovähennysten perään ja unohtaa kokonaan, että suuri muutos verovähennyksistä tulonsiirtoihin tapahtui nimenomaan edellisen hallituksen aikana.

Mutta sinänsä ajatus siirtymisestä verovähennyksistä tulonsiirtoihin ei ole ollenkaan niin huono kuin hän nyt kuvailee. Kun hän on köyhän puolesta puhuvinaan, pitäisi muistaa, että verovähennykset nimenomaan ovat se vihoviimeinen

konsti köyhän puolesta puhua. Vähennykset ovat aina suosineet suurituloisia, ja siksi perusratkaisu verovähennyksistä pois tulonsiirtoihin on ollut oikea. On sitten eri asia, että edellinen hallituskaan ei kovin hyvin kyennyt sitä ratkaisua toteuttamaan, kun sen samaan aikaan piti säästää. Jos se olisi kyennyt siihen pottiin satsaamaan lisää rahaa niin, että menettäjiä ei olisi syntynyt, niin siitä olisi tullut hyvin linjakas ratkaisu.

Tässä nyt tietysti on saman kaltaisia elementtejä, että samalla kun pyritään joitakin havaittujen epäkohtia korjaamaan, joudutaan vielä tekemään se joko kustannusneutraalisti tai säästämään, niin väistämättä menettäjiä syntyy.

Ed. Jäskeläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on ed. Kemppaista kahteenkin kertaan korjattu aivan oikein. Kyllä se oli todellakin edellinen hallitus, joka myös poisti verotuksen lapsivähennyksiä. Sehän on ollut verohallinnon yleinen intressi kaiken aikaa. On puhuttu verotuksen neutraalisuudesta ja siinä olisi kyllä ed. Kemppaisen kanssa täysin samaa mieltä, että tästä tulee nyt pyttipannu.

Sanoisin ed. Hämäläiselle siinä mielessä vähennyksistä, että kyllä näillä vähennyksillä olisi kuitenkin tietty kansanosavoitu tämän järjestelmän sisältä poistaa eli ainakin ne hyvätulaiset, jos heitä on. Eli lasten kokonaishoidon järjestely toisi hyvän elementin mukaan, jos olisi myös verovähennysmahdollisuudet olemassa. Nyt kun siellä rikkaiden ja köyhien kakarat kaikki sokin hoidetaan, niin kyllä maksujärjestelmä, kotihoidontukijärjestelmä melkoinenkin soppa voi olla pahimmassa tapauksessa.

Ed. Kemppainen oli varmaan oikeassa siinä, että sekä hyvätulaiset tuovat nyt lapsiaan kunnalliseen päivähoitoon, kun maksut vähenevät, että yksilapsiset perheet, kun ei kotihoidon tuki ole enää minkäänlainen vaihtoehto heille. Eli uudistuksessa on varmaan hyvää siinä, että monilapsiset perheet periaatteessa voittavat, niin kuin voittivat lapsipaketissakin, jota kristillinen liitto viime hallituksessa oli hoitamassa. Varmaan on lopputulos myös se, että kun tämä lasten hoito noin 30 000 markkaa per lapsi esimerkiksi Vantaan kokoisessa kaupungissa maksaa, miten se sitten kohdennetaan, niin mekin tulemme varmasti poliittisella konsensuksella näitä yksi- ja kaksilapsisia perheitä tukemaan kuntalisillä, ja se tietysti maksaa. Korjaamme tällä tavalla tätä hallituksen rakenteellista muutosta.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Yhteen ed. Kemppaisen näkemykseen voi yhtyä ja se on se, kun hän nimittää tätä lainsäädäntöpakettia sekamelskaksi. Tässä on todella kysymys aikamoisesta säädösoopasta, kuten sitä on jo julkisuudessa nimitetty.

Mutta pariin asiaan kiinnittäisin huomiota ja toivoisin, että ed. Kemppainen vielä loppupuheenvuorossaan kommentoisi niitä. Kun hän veikkasi, että tämä lakiesitys viedään täällä pienin kosmeettisin muutoksin läpi, niin minun veikkaukseni on kyllä se, että tältä pohjalta tätä lakia ei synny. (Ed. Kemppainen: Ei pitäisi syntyä ollenkaan!) — Olen sitä mieltä myös, että sitä ei edes pitäisi syntyä tältä pohjalta.

Kun hän sanoi, että tässä on joku suuri ideologi ollut takana, niin minä yritin katsoa, että näkyykö sitä suurta ideologia täällä eduskunnassa. Oikeastaan minä vain ihmettelen ja toivoisin, että ed. Kemppainen myös kommentoisi, että kuka on tämä suuri ideologi. Minusta tuntuu kyllä, että vihreissä on ed. Osmo Soininvaara ja ehkä Osmo on se, joka on tämä suuri ideologi. Mutta se jääköön nyt ilmaan edelleen jonkin verran kypsymään.

Mutta, rouva puhemies, kaiken kaikkiaan kuitenkin ed. Kemppaisen puheenvuoro jätti sen peruskysymyksen auki, mikä on ed. Kemppaisen ja keskustan todellinen vaihtoehto sitten tälle laille. Ehkä me kuulemme sen vielä sitten joissakin tulevaisuissa... (Ed. Huuhtanen: Seuraavassa puheenvuorossa!) — Ehkä ed. Huuhtanen kertoo sen vaihtoehtoon.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan linja tulee varmasti ed. Huuhtasen puheenvuorossa, mutta se on, että kannustinloukku hoidetaan kannustinloukkuna eikä siihen sotketa päivähoitojärjestelmää eikä varsinkaan kotihoidon tukea.

Minun mielestäni tämä suuri ideologia tässä on se, mikä näkyy pääministerin esiintymisessä. Se on ollut suurin piirtein keskustavihaa tai kosto meille tai että me olemme luoneet jonkun järjestelmän. Tällaisia puheenvuoroja on epävirallisesti kuulunut. Teillä on ollut... (Ed. Hämäläinen: Ei kai se kotihoito mikään erityinen keskustalainen etu ole?) — No kyllä se oli vain keskustan aikaansaannos, kun sitä kerran tällä lailla on kohdeltu. Kyllä minä olen kuullut epävirallisia puheenvuoroja ja juuri tällaisia, että tästä maatalous hyötyy tai muuta, tällaisia yliheittoja. Tämän tyyppinen ideologia siellä suurin piirtein on ollut takana. (Ed. Hämäläinen: Ei pidä paik-

kaansa!) — No ei pidä paikkaansa puheissa mutta käytännössä.

Sitten täytyy tunnustaa, että kyllä tuli virhe siinä, muistan aivan selvästi, kun tehtiin lapsilisäpaketti ja siihen meni lapsivähennyksiä. Mutta sekinhän tehtiin sosiaalisesti. Se tehtiin juuri sillä tavalla kuin minä totesin puheessanikin, että silloin leikkaus lapsilisissä kohdistui suurituloisempiin ja se antoi monilapsisille ja pienilapsisille perheille. Se täytynee ottaa.

Mutta kuitenkin tämä verotuksen suuri linja valittiin sillä tavalla, että sosiaalisista verovähennyksistä luovutaan nimenomaan sen suuren verouudistuksen yhteydessä. Se oli minun assosiaationi, koska siellä se ja tämä lapsipaketti tehtiin. Nimenomaan siitä se syy johtuu, että ei verotuksella pystytä näitä perheiden tilanteita tasamaan ja minusta siihen ehdottomasti pitäisi pystyä palaamaan. Muutenhan nämä kommentit olivat aika lailla saman suuntaisia kuin minäkin esitin. Mutta kun täällä ed. Elo totesi, että tämä ei mene tällaisena läpi, niin tämän ei pitäisi mennä kyllä ollenkaan läpi, koska se, mitä yritin sanoa, oli se, että tältä pohjalta tästä syntyy juuri sekamelska, kun nämä kaksi isoa asiaa pannaan yhteen.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani en mene lakiesityksen yksityiskohtiin kovinkaan syvälle, koska olemme nyt kuulleet, että sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus on selvittänyt, että sosiaali- ja terveysvaliokunta joutuu tässä temppelein harjalle ratkaisemaan visaisen kysymyksen. Itse kyllä, vaikka saan osallistua tähän työhön, suhtaudun siihen epäilevästi, tuleekohan tällä ajalla ja kaiken sen työmäärän lisäksi tämän asian suhteen mitään selvennystä. Myös keskustelu salissa viittaa vähän siihen suuntaan, että vaikea siitä on parsia kokonaisuutta muutoin, kuin sillä mallilla, jonka myöhemmin esittelen.

Hallitus ilmoittaa nyt, että hallituksen esitys lastenhoidon uusimuotoisesta tukemisesta lähtee liikkeelle osana laajempaa uudistushanketta. Perustelujen mukaan pienten lasten hoidon tukimuodot, asumisen tukeminen, toimeentulotuki, työttömyysturva ja verotus yhteensovitetaan nykyistä paremmin työnteekoon kannustavasti.

Minusta olisi nyt kyllä myös syytä asettaa koko lähtötilanne, voiko sanoa, läpivalaisun kohteeksi, kun näin monia asioita yritetään koota paremmaksi kokonaisuudeksi, ja sen takana on ikään kuin piiskana kannustavuus. Olennais-tahan olisi nyt selvittää itselle, onko kannustavuus nyt tässä suurin kysymys vai ei, ja millä

tavoin siihen liittyvät ongelmat voitaisiin ratkoa ilman, että otettaisiin näin suurta palaa haukatavaksi.

Asian valmistelu on ollut varsin erikoinen. Ymmärrän, että lastenhoidon tukemisasia on osa ns. tuloloukkuongelmaa, mutta yhtä lailla uskallan väittää, ettei se oikeuta valtiovarainministeriötä ylivaltaan nojautuvaan asian valmisteluun. Tästähän näyttää olevan loppujen lopuksi kyse. Erityisesti tällaiseen arvioon on päätenyt myös ministeri Huttu-Juntunen, kun hän turhautuneena nyt sekä julkisuudessa että eduskunnassa on evästännyt, että meidän tulisi pyrkiä päätelmien tekoon. Hän sanoo esityksestä, että se on kerta kaikkiaan kyhäelmä, jossa sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntemus on jäänyt syrjään.

Mutta vaikka esitys on todella niin huono kuin esittelevä ministeri sanoo, yksi asia käy yli oman ymmärrykseni: Miksi hän sitten esitteli asian ja toi huonon esityksen eduskuntaan? Kyllä hänellä olisi pitänyt olla keinoja toisenlaiseenkin menettelytapaan. Perustelu, että nyt asiasta voidaan vapaasti keskustella, on erittäin heikko ja eduskunnan työn väärin ymmärtämistä.

Ed. Huotari täällä tavallaan siunaili, että asian valmistelun ongelma on ollut se, että ministeri Huttu-Juntusta ei ole kuunneltu. Siihen varmasti voi yhtyä, että ei ole kuunneltu. Mutta minulle on syntynyt sellainen käsitys, että kuunnellaankohan kovin monessakaan asiassa sosiaali- ja terveysministeriä. Väitän, että sosiaali- ja terveysministeriöllä ei ole nyt sellaista asemaa poliittisesti, että se saisi sanansa selkeästi kuuluviin.

Tämän kyllä ennustin jo hallituksen aloitettua työnsä, että juuri näin tulee käymään. Perustelin asian sillä, että suurinta markkamäärää budjetissa käyttävä sosiaali- ja terveysministeriö jätettiin ulos talouspoliittisesta ministerivaliokunnasta. Edellisen hallituskauden kokemuksella voin sanoa, että talouspoliittinen ministerivaliokunta on niin merkittävä hallituksen sisäisessä työskentelyssä, että sen ulkopuolella olevat ministerit ja ministeriöt joutuvat kyllä juoksutettaviksi miten sattuu.

Nyt ed. Elo, kuunnelkaa oikein tarkasti, mikä ministerit toteuttavat kiltisti ulkoapäin tulevia määräyksiä, vaikka ne ministeriön ja ministeriön valvomien asioiden kannalta olisivat kuinka keltottomia tahansa. Tämän lain valmistelu, esittely ja turhautuneisuuden purkaus ministeri Huttu-Juntuselta on selvin esimerkki siitä, mikä on marssijärjestys valtioneuvostossa. Muut vievät ja sosiaali- ja terveysministerillä on vikisijän osa.

Itse asiaan liittyen totean, että lastenhoidon tuki- ja palvelujärjestelmä on kokonaisuus, jonka tulee ottaa huomioon perheiden erilaiset tarpeet ja joustaa perheiden eri elämänvaiheiden mukaan. Hyvin tärkeää on perheelle varattu valinnanvapaus eri hoitomuotojen kesken.

Lipposen hallitus on leikannut rajusti kotihoidon tukea, jonka seurauksena vajaassa vuodessa on 20 000 perhettä poistunut kotihoidon tuen piiristä, aivan niin kuin täällä on useaan otteeseen todettu. Kaikki tämä on tapahtunut yhteiskunnalle kalleimmalla tavalla. Hoitajat ovat menneet työttömyyskortistoon ja lapsista aiheutuu kotihoitoa yli kaksi kertaa yhteiskunnalle kalliimmat päivähoitokustannukset.

Tässä on mielestäni se pääasia, joka hallituksen piirissä on huonosti ymmärretty. Nyt ajetaan vääjäämättä sellaista periaatetta, joka on yhteiskunnalle kalliimpaa eikä tämä voi selittyä millään muulla ajatuksella kuin sillä, että tämä on ideologinen valinta lapsien hoidossa ja sillä tavalla väärä linjaus, että se ei jätä vanhemmille valinnanvapautta lastenhoidon järjestämiseksi.

Hallituksen esitys pahentaa edelleen syntyneitä tilannetta. Erityisesti yksi- ja osin kaksilapsisissa perheissä kotona hoitamisen mahdollisuudet heikkenevät selvästi, joten heille ei jää todellisuudessa valinnan vapautta hoitomuodon valinnassa. Toisaalta noin 50 000 maksuttoman päivähoiton piirissä ollutta lasta, jotka ovat vähävaraisten perheiden perillisiä, heiltä aletaan periä lakiesityksen mukaan vähintään 200 markan kuukausimaksua päivähoidosta.

Tulojen huomioon ottamista varten ollaan luomassa uutta Kansaneläkelaitoksen hoitamaa järjestelmää, joka monimutkaistaa entisestäänkin kirjavaa käytäntöä. Kun ed. T. Pohjola toteasi, että Kela varmaan ehtii valmistautua tähän urakkaan, voin Kelan valtuutettujen puheenjohtajana todeta, että siinä ja siinä se on, ehtiikö Kela saada kaikki järjestelmänsä toimimaan elokuun 97 alkuun mennessä. Kyseessä on ehkä monia kymmeniä miljoonia markkoja maksava tekninen uudistus, joka joudutaan tämän asian vuoksi luomaan.

Nyt, ed. Elo, kuunnelkaa oikein tarkasti, mikä on keskustan malli tähän tilanteeseen. Keskustan mielestä lasten hoitojärjestelmää voidaan aivan hyvin kehittää nykyisen järjestelmän pohjalta, joskin on päivän selvää, että päivähoitomaksujen ongelmakohtiin on puututtava ja niitä uudistettava. Lähtökohta mallillemme on, että kotihoidon tuki järjestelmänä säilytetään ja kotihoidon tuki tasoltaan palautetaan vuoden 1995

tasolle. Silloin se on aito vaihtoehto kunnallisen päivähoidon rinnalla ja uskon, että monia sellaisia ongelmia, jotka meillä on nykymallilla tiedossa, voidaan välttää ja saadaan toimiva kokonaisuus. Kotihoidon tuen taso vuoden 1995 markkamarissään tarkoittaa luonnollisesti kustannussäästä kotihoidon tukeen, mutta vastaavasti säästämme merkittävästi päivähoito-, työttömyysturva-, toimeentulotuki- ym. sen tyypillisissä menoissa ja tämä ratkaisu on sillä tavoin kustannusneutraali, todennäköisesti huomattavasti yhteiskunnalle edullisempi kuin hallituksen kaa-vailema malli.

Keskusta tulee esittelemään päivähoitomaksu-uudistukseksi rinnakkaislakialoitteen, joka poistaa nykyisen järjestelmän pahimmat ongelmat eli maksuluokkien väliset portaat ja kuntien väliset päivähoitomaksujen erot sekä lieventää päivähoitomaksujen progressiivisuutta.

Kun on toistuvasti kyselty, miksi ihmeessä emme esitelleet asiaa jo viime hallituksen aikana, on todettava, että emme aivan ehtineet. Se oli aivan loppusuoralla, ja saattoi olla niin, että jopa käsitelimme asiaa sosiaalipoliittisessa ministeriöryhmässä — muistikuvani eivät ole aivan tarkat — mutta ministeriöllä on jo ollut vuoden vaihteesta 94—95 malli, jolla näitä ongelmia olisi voitu poistaa. Se lienee ollut pohjana myös tälle hallitukselle ja valtioneuvoston ministereille, kun on pohdittu, mitä päivähoitomaksuille pitäisi tehdä.

Mutta se on nyt jostain syystä hylätty, ja uskon, että paine on syntynyt nimenomaan valtiovarainministeriön suunnasta, jossa jo silloin käytettiin sen tyypisiä asiantuntijoita, että kannustin- ja tuloloukkukysymys nähtiin ongelmista kaikkein suurimpana senhetkisessä tilanteessa. Monet tutkijat jo silloin sanoivat, että tämä on väärä arvio asian merkittävydestä. Tosin jokainenhan myöntää, että sellainen ongelma yksittäisissä tapauksissa on ollut olemassa.

Kun esitämme uuden päivähoitomaksu-uudistuksen, meillä on selkeä näkemys jo tässä vaiheessa, että tulemme välttämään lopputulosta, jossa vähävaraisilta perheiltä alettaisiin periä päivähoitomaksua ja siten entisestään kavennettaisiin heidän toimeentulomahdollisuuttaan. Tätä me tulemme välttämään ja luomaan mallin, jossa tätä ongelmaa ei synny. Hallituksen esityshän nimenomaan tarkoittaa sitä, että kannustavuusongelmaa hoidetaan lapsiperheiden kesken sillä tavoin, että vähävaraiset lapsiperheet tästä maksavat ja suurituloiset lapsiperheet hyötyvät. Tämä on hyvin erikoinen arvo-

valinta, ja luulen, että erityisesti poliittisen vastemmiston kannalta.

Kaiken kaikkiaan joutuu toteamaan, että tämäkin esitys on nyt siinä linjassa, joka on tulevan vuoden budjettilinja. Tuloeroja on lähdetty riipeästi kasvattamaan ja luodaan lisää syrjäytyneisyyttä ja ahdistusta maahamme. Kummallista on se, että hiljan pidetyt vaalit eivät ole millään tavoin herättäneet hallitusta. Entinen meno jatkuu, ja lisäjännitteistä yhteiskunnassa ei olla tipaakaan huolissaan. Voin lopettaa puheeni toteamukseen: eipä hyvältä näytä!

Toinen varapuhemies: Muistutan edustajia siitä, että vastauspuheenvuorossa ei saa esittää muuta kuin selvityksiä tai oikaisuja toisen puheenvuoron tai vastauspuheenvuoron johdosta tai vastineen siinä esitettyyn väitteeseen.

Ed. Lindqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Huuhtanen varsin hyvin kuvasi annettua lakiesitystä, sitä miten epäsosiaalinen ja monimutkainen tämä esitys on. Siitä tulee todellinen byrokraatin kukkanen.

Mieltäni on koko ajan askarruttanut myös se, että perhepolitiikkaa ja sosiaalipoliitiikkaa luotetaan tällä hetkellä valtiovarainministeriöstä käsin, ja mielestäni se on erittäin vaarallinen ilmiö. Meillä on kaksi sosiaaliministeriä, ja he vielä molemmat naisia. Sanotaan, että me naiset tunnemme arkielämän ongelmat varsin hyvin, mutta tämän lain sisällöstä ei kyllä avaudu sellainen perheiden arkielämän tuntemus, jota olisi toivonut olevan. Lähtökohtana tulisi olla tämänhetkisen tilanteen, jossa tulee myöntää se tosiasia, että työttömyys on edelleen korkea. Kotihoidon tuki on yksi vaihtoehto olla työnvuorottelussa mukana. Se on vaihtoehto monelle lapselle saada inhimillinen, hyvä ja turvallinen ympäristö. En voi ymmärtää tätä kehitystä, mihin suuntaan meillä perhepolitiikkaa ollaan viemässä.

Jos luotetaan siihen, että kunnat paikkailevat tätä epäsosiaalisuutta, en jaksa uskoa siihen, koska valtionosuuksia leikataan edelleen. Muun muassa kotikaupungissani Lahdessa on lisätty ensi vuodelle jo 27 miljoonaa viime vuodesta päivähoidon kustannuksiin, eikä se tule edes riittämään ja sosialidemokraatit ja kokoomus ovat poistaneet kotihoidon tuen Lahti-lisän jo viime vuonna.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Huuhtanen arvosteli mi-

nisteri Huttu-Juntusen käyttäytymistä, ja siinä todella on erikoisia piirteitä ja kyseenalaisuuksia. Mutta hänhän totesi kyllä, että hän edusti aika lailla ministeriön mielipidettä. Voisinkin kysyä, miten taas ministeri Mönkäre, joka täällä piti aivan toisenlaisen puheenvuoron ja kertoi edustavansa sosiaali- ja terveysministeriötä, saattoi pitää sellaisen puheenvuoron, kun tähän asti sieltä tulleet viestit ovat olleet aivan toisen suuntaisia. Tämä oli aika koulutyttömäistä käyttäytymistä, jossa ilmeisesti hänen suuhunsa oli pistetty sellaisia sanoja, joita ei suinkaan ministeriön asiantuntijoiden kautta tuleva mielipide edellyttäisi.

Ed. Huuhtanen totesi, että on hallituksen kaa-vailema malli. Minä en kyllä tästä esityksestä löydä minkäänlaista mallia. Tämä on sellainen sekamelska, että saatte kyllä aika monta rautalankaa vielä pyörittää ja monet perustelut kertoa, miksi tällainen on tehty ja mitä tällä tavoitellaan. Mutta yksi johtolankahan tässä on: Tässä selvästi romutetaan kotihoidon tuki -vaihtoehto. Se on ainakin yksi punainen lanka, ja se on ilmeisesti sosialidemokraattien vaaleanpunainen lanka, joka tässä esityksessä on.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensinnäkin ed. Huuhtasen puheenvuoro kosketteli sosiaali- ja terveysministerien asemaa valtionhallinnossa. Voidaan todeta, että kun hän sanoi, että sosiaali- ja terveysministereillä on tässä vikisijän osa, niin muistan edellisen hallituskauden, jolloin ministeri Jorma Huuhtasen edeltäjä erosi hallituksesta todetessaan sen, että ei saa tahtoaan läpi. (Ed. Kemppainen: Hän ei ollut tarpeeksi vahva niin kuin ministeri Huuhtanen!) — No niin. — Kun ed. Huuhtanen tuli ministeriksi, niin sen jälkeen aika usein edustaja Huuhtanen joutui toteamaan, ettei nyt tahtoa saada läpi, vaan kuitenkin rajat vedetään valtiovarainministeriössä sille, mitä sosiaali- ja terveysministerit pystyvät tekemään. Minä käytän oman puheenvuoroni, jossa myös esitän kritiikkiä varsinkin Huttu-Juntusen tyyliä kohtaan esitellä asioita, mutta se on sitten toinen asia.

Mitä tulee ed. Huuhtasen ns. vaihtoehtoon, tietysti lyhyessä puheenvuorossa ei kovin perusteellista vaihtoehto voi esittää. Siinähan oli tämä ed. Soininvaaran ”vihreä lanka”, joka lähtee siitä, että nykyiseltä pohjalta tätä kehitetään; siinä oli keskustalainen kotihoidon tuki -ajattelu. Ed. Huuhtanen varmasti muistaa sen, miten tämä kotihoidontukijärjestelmä syntyi puoluesihteerien Kääriäinen ja Liikanen toimesta. Kun silloin-

set sosiaaliministerit Kuuskoski ja Vappu Taipale eivät päässeet yksimielisyyteen asiasta, tulivat Savon isot miehet Kääriäinen ja Liikanen ja pistivät koko tämän kotihoidon tuen homman pakettiin.

Mutta henkilökohtaisesti tiedän, että sosialidemokraattien keskuudessa on varsin kriittistä suhtautumista kotihoidon tukeen. Itse kuljen siinä välimaastossa. Minun mielestäni kotihoidon tuki järjestelmänä ei ole niin paha, kuin esimerkiksi monet puoluetoverini ajattelevat. Mutta toisaalta ei se ole myöskään, ed. Huuhtanen ja muut keskustalaiset, mikään yleisratkaisu, jonka kautta kaikki ongelmat ratkeaisivat päivähoidon osalta.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin halunnut vain näihin ed. Kemppaisen ja hiukan ed. Huuhtasenkin väitteisiin todeta, että kotihoidon tuki on saatettu voimaan Suomessa ja laajennettu sitä aina silloin, kun esittelijänä on ollut sosialidemokraattinen ministeri. Voin kokemuksestani kertoa tästä ja myös vakuuttaa sen, että sosialidemokraatit ovat nähneet erittäin hyvänä tämän yhdistelmän, joka meillä on ollut käytössä: toisaalta päivähoido, toisaalta kotihoidon tuki.

Socialidemokraatit eivät nyt tietenkään ota yksinomaan vastuuta siitä, että maan talous ei salli sen mittaista korvausjärjestelmää ja tulonsiirtojärjestelmää, joka vielä vuonna 95 oli voimassa. Aikanaan kun kotihoidon tuen maksuperusteita ryhdyttiin muuttamaan, varoitin silloin valtionvarainministeriötä siitä, mitä tulee tapahtumaan. Välittömästi sen jälkeen eduskunnassa tultiin merkittävästi ohi hallituksen esityksen lisäämään budjetissa kotihoidon tukeen käytettäviä varoja. Se on ollut omiaan eriyttämään myöskin näitä järjestelmiä, niin että ne eivät ole olleet enää myöskään neutraaleja keskenään.

Minusta pitäisi nyt lähteä siitä, että tunnustetaan puolin ja toisin toisaalta suomalaisen päivähoidon taso ja tarpeellisuus ja toisaalta myöskin kotihoidon tuen haluttavuus ja jätettäisiin perheille vaihtoehdon valinta, mutta ei niin, että puolin tai toisin painottamalla jotakin valintaa taloudellisesti edullisempaan ollaan johtamassa perheitä jommankumman valinnan piiriin.

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin halunnut ed. Huuhtaselle muistuttaa luvuista, kun hän sanoi, että

yksiläpsinen perhe kotihoidon tuen muutoksesta tulee kärsimään. Kaksilapsisessa perheessä tilanne on vähän monimutkaisempi, eli jos toinen lapsi on alle kaksivuotias ja toinen alle kolmivuotias, silloin tavallaan tässä netotaan. Samoin vähennys on vain noin 100 markkaa, jos lapset ovat alle kaksivuotias ja yli kolmivuotias. Silloin tietysti menetystä syntyy jonkun verran, noin 300 markkaa, kun lapset ovat yli kaksi- ja yli kolmivuotiaita.

Mutta se, mikä tässä tulee lisää, niin yli kolmivuotiaat lapset saavat 500 markkaa per lapsi. Eli tämä on tavallaan semmoinen, joka aikaisemmin oli nollamarkkaa saava. Tämä auttaa sitä, että voidaan hakeutua myöskin yksityiseen päivähoitoon.

Kun kuntasektorista puhutaan, kyllä minusta kunnallinen hoitolisä yhdessä hoitorahan kanssa on merkittävä vaihtoehto päivähoidolle, koska se on ihan markkataloudessa kunnalle edullisempi vaihtoehto kuin päiväkotipaikan perustaminen. Minusta se antaa kunnille vaihtoehtoja ja harkinnanvaraa. Koska meille on muodostettu tällainen subjektiivinen päivähoitopaikka-oikeus, niin sitä täytyy ratkoa jollakin, ja jossakin kunnassa kuntalisä voi olla edullisempaa.

Ed. Peltomäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En voi olla kommentoimatta ed. Huuhtasen ja ed. Lindqvistin puheenvuoroja. Kumminkin osoittivat sormella nykyisiä sosiaaliministereitä myöskin todeten, että he ovat naisministereitä. Ed. Elohan jo toi esille sen, että edellisen hallituksen aikana oli myös nais-sosiaaliministeri Eeva Kuuskoski, joka ei todennäköisesti pärjännyt kovien isäntäherrojen joukossa, vaan joutui tekemään omat johtopäätöksensä ja jättämään sosiaaliministerin tehtävät.

Edelleenkin lähtisin siitä, että kun tätä lakiesitystä on valmisteltu, niin tämä pohjautuu selkeästi eri ministeriöiden yhteistyöhön, mikä minun mielestäni on uudenlaista kulttuuria ja sitä pitäisi jatkossakin harrastaa. Liian vähän meillä tällä hetkellä toimii yhteistyö poikittain eri ministeriöiden kesken, eli siihen pitäisi todellakin kiinnittää myös huomiota.

Kotihoidon tuesta ed. Huuhtaselle. On juuri näin, kuten ed. Hämäläinen täällä totesi, että sosiaalidemokraattien linjaus on ollut se, että on olemassa selkeät vaihtoehdot kotihoidon tukeen. Jos oikein tarkkaan lakia lukee, niin tämä suosii nimenomaan ja kannustaa hoitamaan lapsia kotona, mikäli perheessä on useampia lapsia, ja

silloin olettaisin, että tämä erityisesti kiinnostaisi keskustaa.

Ed. Huuhtanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elo, te ette ollut silloin eduskunnassa, kun minä käytin täällä puheenvuoroja, ja ette varmaankaan kovin vakavissanne esittänyt, että olisin täällä ilmoittanut, että jotakin en ole saanut läpi. (Ed. Elo: Seurasin mielenkiinnolla televisiosta!) — Aivan. — Voin sanoa vain, että minulla oli tilaisuus toimia talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa, ja siellä todella ministerillä oli mahdollisuus kertoa ministeriön kanta ja saada se sellaiseen käsittelyyn, että tänne saliin saattoi tulla sillä mielellä, että kaikki hallituksen ministerit olivat esityksen takana.

Nyt jälkeenkänpäin voin todeta, että tutkijoiden arvioitten mukaan laman aikana harjoitettiin sellaista vero- ja tulonsiirtopolitiikkaa, että tulot eivät kasvaneet. Kaikki säästivät, mutta tulot eivät kasvaneet. Mutta nämä samat tutkijat ilmoittavat, että vuoden 97 budjetti on sellainen, että tulot eivät lähtevät kasvamaan, ja siinä olette te sosiaalidemokraatit mukana. Aika uusi arvovalinta aikaisempaan verrattuna.

Ed. Hämäläiselle sanoisin, että vaikka olette ollut mukana kotihoidontukikehittämisessä, niin nyt joka tapauksessa toimitte siten, että edellisen hallituksen perintö, jossa kotihoidon tukea voitaisiin laajentaa 3-vuotiaisiin, tässä esityksessä jää pois, eli tällainen uudistus nyt on mahdoton.

Ed. Riitta Korhoselle sanoisin, että voihan puhua monilapsisista perheistä ja unohtaa yksi- ja kaksilapsiset perheet. Totean, että heitä on kuitenkin yli 80 prosenttia Suomessa, ja uudistukset pääsääntöisesti koskevat juuri näitä yksi- ja kaksilapsisia perheitä.

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Paavo Lipposen työllisyyden ja yhteisvastuun hallitus on lasten päivähoitomaksujen muutoksella pudottamassa pienituloiset lapsiperheet yhä pahempaan toimeentuloloukkuihin. Hallitus on leikkannut lapsilisiä, työmarkkinatuen lapsikorotuksia, lasten kotihoidon tukea ja nyt erityisesti pienituloisten lapsiperheiden toimeentuloa poistamalla pienituloisuuden perusteella nollamaksuluokan päivähoitomaksuista.

Hallituksen lapsipoliittinen linja on äärikova, ideologinen valinta, jossa pienituloiset laitetaan maksamaan parempituloisten lasten päivähoitomaksualennukset. Kyseessä ei ole perinteisesti

leikkauslaki, vaan tulonsiirto pienituloisilta parempituloisille lapsiperheille. Lipposen hallituksen mielestä eivät nälkäisten leipäjonot ilmeisesti lapsiperheiden osalta ole vielä tarpeeksi pitkät, kun edelleen lisätään taloudellisia vaikeuksia pienituloisille lapsiperheille. EU:n myöntämän ruoka-apun tarvitsijoista 70 prosenttia on lapsiperheitä. On tämä Suomi erikoinen maa: Ensin lähetetään rahat Brysseliin ja sitten anotaan sieltä makaroneina takaisin Suomen nälkää näkeville. Tavallinen kansa sanoisi, että melkoista hölmöläisten hommaa. Miksi valtio ei jaa suoraa ruoka-apua köyhille, vaan hommaa ne edelleenkin Brysselin kautta? Onko liian vaikea tunnustaa, että sosiaaliturva on romuttumassa kohtalokkaasti?

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan: "Esitetyt muutokset on mitoitettu siten, etteivät ne aiheuta kustannusmuutoksia kunnan eikä valtion talouteen." Esityksen perusteluissa todetaan edelleen: "Tarkoitus on, että maksuvapautuksia ei myönnetä kaavamaisesti pienituloisuuden perusteella niille, joille määrätään uusi kokopäivähoidon 200 markan vähimmäismaksu, vaan että maksuvapautuksia myönnettäisiin vain painavin perustein." Onko nykyisin myönnetty maksuvapaudet pienituloisille myönnetty kevyin tai kestävämmän perustein, jonka syytöksen voi suoraan lukea hallituksen esityksen perusteluista? Maksuttomassa päivähoidossa on tällä hetkellä noin 50 000 lasta eli nollamaksuluokassa, kuten asia ilmaistaan.

Täällä lukuisat kansanedustajat, muun muassa ed. Riitta Korhonen, ovat voimakkaasti puolustaneet suurituloisten lapsiperheiden päivähoitomaksujen alennuksia. On tietenkin hyvä, että lapsiperheiden päivähoitomaksuja alennetaan, mutta on täysin kestäväntöntä, että kaikista pienituloisimpien lapsiperheiden päivähoitomaksuja korotetaan. Tämä on täysin kestäväntön linja, kun ajatellaan, että toisessa kuntaryhmässä kahden hengen perheessä ovat tulot 5 600 markkaa kuukaudessa, yksilapsisella perheellä, joka on silloin ollut nollamaksuluokassa. Ensimmäisessä kuntaryhmässä tuo tuloraja on 5 900 markkaa. Valitettavasti näin pienituloisia suomalaisia on ja työssäkäyviä suomalaisia erityisesti monilla palvelualoilla ja niissä muun muassa kokoomuspuolueen kaipaamissa epätyypillisissä työsuhteissa. Nämä pienituloiset perheet todella tarvitsevat sen nollamaksuluokan tullaan toimeen, mutta nyt se ollaan poistamassa. Täällä tosiaan, niin kuin aikaisemmin jo luin, hallituksen esityksen perustelut

poikkeavat täysin siitä, millä esimerkiksi ministeri Mönkäre perusteli, että kunta voi edelleenkin antaa pienituloisille vapautuksen. Perusteluissa nimenomaan todetaan, että näin ei pidä tehdä.

Tämän tulorajan alle jääneet ovat nyt saaneet maksuttoman lapsen päivähoidon. Näin pienet tulot ovat todellisuutta tänä päivänä palvelualoilla, kuten totesin. Kysyn: Miten hallituksen esitys 200 markan päivähoitomaksusta nostaa pienituloisen perheen pois tuloloukusta tai miten uusi lisämaksu voi kannustaa pienituloista, kun ennestäänkin on todellisia toimeentulovaikeuksia ja ollaan juuri siinä nälkäräjällä, tullaanko toimeen vai ei?

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan edelleen: "Nykyisin ylimpään maksuluokkaan kuuluneiden kaksilapsisten perheiden maksut voisivat aleta usealla sadalla markalla erityisesti niissä tilanteissa, joissa kunta ei ottaisi käyttöön ns. supermaksuluokkaa." Tässä puhutaan yli 40 000 markan kuukausituloja saavista lapsiperheistä. Vaikka supermaksuluokka otettaisiin käyttöönkin, nämä perheet tulevat saamaan maksuhelpotuksen, siis pääsemään pienemmillä päivähoitomaksuilla. Tämä tuloraja todellisuudessa on noin 30 000 markan luokkaa, missä helpotus tulee.

Pienempituloisten lapsiperheiden päivähoitomaksujen alennukset maksatetaan pääsääntöisesti useampilapsisilla pieni- ja keskituloisilla perheillä. Hallitus esittää näin ollen räikeää tulonsiirtoa perheiden kesken köyhiltä rikkaimmille perheille. Nykyisessä päivähoitomaksujärjestelmässä on puutteita ja vikoja, mutta se ei anna perusteita tehdä suoraa tulonsiirtoa köyhemmiltä rikkaille. Päivähoitomaksuissa pitää säilyttää nollamaksuluokka pienituloisille perheille ja maksut määrätä prosentuaalisesti vaikkapa perheiden nettotulojen mukaan. Sekin on täysin mahdollista, jos poliittista tahtoa löytyy.

Uusi hoitoraha on nykyiseen lasten kotihoidon tukeen verrattuna epäedullinen erityisesti yksilapsisille perheille. Tuki voi pienentyä useilla sadoilla markoilla, pahimmassa tapauksessa lähes 1 000 markalla kuukautta kohden. Juuri tämän vuoden alussa lasten kotihoidon tukea leikattiin jo tuntuvasti ja nyt ollaan leikkaamassa myös kotihoidon tuen indeksikorotuksia. Hallituksen esitys on parasta aikaa valiokunnassa käsitellyssä. Uudistusta on perusteltu ns. tuloloukuilla ja sillä, että nykyisessä päivähoitomaksujärjestelmässä on liian jyrkästi nousevat portaat. Portaita olisi voinut kuitenkin loiventaa

ilman, että pienituloisia rangaistaan. Hyvätuloisimmille perheille annetaan mielestäni tässä tapauksessa perusteetonta etua, koska se on nimenomaan köyhien rahaa.

Se, että kunnissa voidaan harkinnalla vapauttaa pienituloisia päivähoitomaksusta, on kyseenalainen lohdutus. Harkinnanvaraisuus johtaa helposti mielivaltaan. Luultavasti käytäntö vaihtelisi paljonkin eri kunnissa kunnan taloudellisen tilanteen, poliittisten voimasuhteiden ja virkamiesten mielenlaadun mukaan. Vaarana on, että köyhissä kunnissa köyhiä kohdellaan ankarammin kuin rikkaissa kunnissa. Tasa-arvoisuus lasten päivähoidossa ei tätä kautta välttämättä toteudu. On selvää, että kunnilla on hyvinkin paljon erilaiset voimavarat.

Nämä lakiesitykset vastaavat täysin tuloloukutyöryhmän esityksiä. Ainoa muutos aikaisempaan on, että kaksivuotiaasta lapsesta maksettava hoitoraha on 1 000 markkaa eikä 800 markkaa.

Lakiesityksen perustelut ovat kehnot. Tulonjakovaikutuksia ei selvitetä, vaikka se pystytettiin sosiaali- ja terveysministeriön tai valtiovainministeriön tietokonemalleilla tekemään. Kyse on myös siitä, että lakiesityksen monia kohtia on vaikea perustella, koska pykälät, porrastukset ja markkamäärät on vedetty, voidaan sanoa, lähes hihasta. Ei ole esimerkiksi selitetty, miksi hoitorahassa otetaan lapsien lukumäärä kokonaan huomioon, mutta hoitolisissä vain kaksi ensimmäistä hoitolasta. Yksi ilmeinen rivien välistä ilmenevä tarkoitus on, että monilapsisia perheitä ohjataan yksityiseen päivähoitoon ja yksilapsiset perheet kunnalliseen päivähoitoon.

Hoitojärjestelmään liittyy nykyistä laajempi tuki yksityiselle hoidolle. Perustelujen mukaan yksityisen päivähoidon piiriin tulisi 20 000 lasta lisää, jolloin kunnallisen päivähoidon tarve vähenisi. Köyhien maksujen korotuksella yritetään myös vähentää kunnallisen päivähoidon käyttöä. Arviona on 3 000 — 5 000 päivähoitopaikan vähennys.

Merkittävä huononnus on, että hoitolisää ei sidota indeksiin. Nykyinen lasten kotihoidon tuki on sidottu TEL-indeksiin. Tämä merkitsee sitä, että inflaation edetessä ja ansiotason noustessa tuki jää jälkeen eli pienentyy suhteessa hintojen ja ansioiden nousuun. Myös päivähoitomaksujen tuloajat tulevat suhteellisesti kireämmiksi. Markkamäärien ja tuloajojen muuttaminen edellyttäisi aina uutta poliittista päätöstä ja lakiesitystä.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin yhden kunnan luvuilla havainnollistaa ed. Kuopan hyvää puheenvuoroa.

Haapajärvellä 8 500 asukkaan kunnassa on kunnallisessa päivähoidossa 268 lasta, heistä nollamaksuluokassa 26 prosenttia, ylemmässä 4 prosenttia, eli arvovalinnasta tässä on kyse, ei kannustamisesta.

Toinen varapuhemies: Ed. Veteläinen, tämä ei ollut vastauspuheenvuoro.

Ed. Huotari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuoppa mainitsi, että kysymyksessä ei ole leikkauslaki. Hän olikin aivan oikeassa siinä, että kun kysymyksessä ei ole leikkauslaki, niin sen vuoksi meidän tulisi tehdä mahdollisimman hyvä laki. Ed. Kuoppa on sosiaalivaliokunnassa monta kertaa nähnyt, niin kuin minäkin siellä, että laista ei voi tehdä hyvää sen vuoksi, jos kysymys on suuresta rahaleikkauksesta. Nyt kun kysymys ei tässä tapauksessa ole siitä, niin silloin meidän pitäisi tehdä mahdollisimman hyvä ratkaisu.

Kuten täällä on näistä puheista jo monta kertaa tullut esille, niin tämä kannustinloukkutyöryhmän esittämä paketti ei ole sellainen. Miksi siis tehdä huono ratkaisu, kun kerrankin kysymys ei ole leikkauksista, vaan järjestelmän parantamisesta?

Samalla voi kysyä, missäs on meidän naisverkostomme.

Ed. R. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Kuopalle muistuttaa, että meillä on maassa progressiivinen verotus. Jos meillä verotus johtaa siihen, että aina, kun palkka nousee, nousee päivähoitomaksu ja joudut maksamaan siitä, että saat tehdä töitä, niin ei se ole kauheasti työhön kannustavaa.

Sitten haluaisin myös ed. Kuoppaa muistuttaa siitä, että meillä on tietty valtion potti, jonka sisällä näitä tehdään. Minä en näe ollenkaan vääränä sitä, että näin kannustetaan. Otetaan joltakin muulta momentilta! Minulla on ed. Kuopalle hyvin monta ehdotusta, joista minun mielestäni kärsisi leikata tähän lisää.

Ed. Soininvaara (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin puuttua kysymyksen nollamaksuluokasta ja sen verran mennä historiassa taaksepäin, että vuosi sitten Suomes-

sa ei ollut subjektiivista oikeutta päivähoitoon, jolloin yli kolmivuotiaat pääsivät päivähoitoon vain, jos heillä oli päivähoidon tarve. Hyvin monessa kunnassa se tarkoitti sitä, että työttömät eivät saaneet lapsiaan päivähoitoon. Helsingissä esimerkiksi kyllä sai, jos oli saanut heidät päivähoitoon silloin, kun vanhemmat vielä olivat töissä, mutta ei sitten enää, jos työttömänä yritti viedä päivähoitoon.

Kunnat erityisesti toivoivat, kun tuli tämä subjektiivinen oikeus, että päivähoitoon tulisi joku pieni vähimmäismaksu. Kunnat yleensä esittävät 300 markkaa, mutta tässä päädyttiin 200 markkaan. Nyt täytyy muistaa, että päivähoitopaikassa tarjotaan kolme ateriaa, jolloin jos päivähoitopaikka on ilmainen, niin lapsen vieminen sinne on itse asiassa taloudellisesti edullista. Arvioitiin, että ateriaedun arvo on ehkä 300 markkaa kuussa, mutta koko ateriaetua ei kuitenkaan tässä otettu. Tämänkin jälkeen työttömän on taloudellisesti edullisempaa viedä lapsi päivähoitoon kuin olla viemättä.

Sen sijaan nyt kannustinloukkutyöryhmän työn tuloksena kaikilla niillä, joilla on päivähoidon tarve ja jotka siis viime vuonnakin tähän aikaan olivat oikeutettuja enemmän tai vähemmän saamaan lapsensa päivähoitoon, on mahdollisuus saada lapsi edelleen ilmaiseen päivähoitoon. Ne, jotka viime vuonna tähän aikaan eivät olisi saaneet lasta hoitoon lainkaan, saavat hoidon nyt sentään sillä 200 markan maksulla, joka on siis edelleen taloudellisesti kannattavaa siihen verrattuna, että lapsi hoidetaan kotona ja syötetään ne kolme lämmintä ateriaa hänelle omasta kukkarosta.

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuopan puheenvuoro oli hyvin asiantunteva, mutta yhden näkökulman haluaisin siihen vielä lisätä. Kun te käsittelette suurituloisten päivähoitomaksuja ja niiden muutoksia, mielestäni siinä pitäisi ottaa huomioon myös ensi vuoden tuloverolaissa tapahtuvat muutokset, minkälaiset vaikutukset niillä on suurituloisten lapsiperheiden kokonaistulomäärään. Vaikutukset ovat hyvinkin merkittäviä nimenomaan suurituloisten kohdalla.

Kun te, ed. Kuoppa, olette sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen, minä toivon, että lakiesitystä siellä käsiteltäessä tuloverojen kevennys otettaisiin mukaan arvioitaessa päivähoitomaksujen oikeudenmukaisuutta. Hallituksen esityksestä ja sen perusteluista tämä tyystin puuttuu.

Ed. Kuoppa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustajille R. Korhonen ja Soininvaara haluaisin vastata yhteisesti, että nythän hallituksen esitys veroratkaisuksi merkitsee sitä, että suurimman hyödyn saavat suurituloisimmat ihmiset, juuri ne perheet, jotka saavat myös suurimman hyödyn lasten päivähoitomaksujen alennuksesta. 300 000 markkaa vuodessa ansaitseva verovelvollinen saa yli 5 000 markan verohelpotuksen. Semmoinen perhe saa myös huomattavan suuret, monta sataa markkaa kuukautta kohden, lasten päivähoitomaksualennukset.

Sen sijaan ansiosidonnaisen työttömyysturvan varassa olevan perheen verotus pääsääntöisesti kiristyy, kun siltä poistetaan ansiotulovähennys. Minä en pidä oikeana, että työttömien lapset leimataan sellaisiksi, että heillä ei ole oikeutta päivähoitoon. Tässä lakiesityksessä, ed. Soininvaara, korostetaan nimenomaan osa-aikaista päivähoitoa työttömille. Täällä hyvin voimakkaasti tuodaan se esille. Minun mielestäni ihmiset jaetaan jo sen mukaan, onko heillä työtä vai ei. Nyt vielä heidän lapsensa jaetaan sen mukaan, onko heidän vanhemmillaan työtä vai ei. Tästä tulee tavallaan kaksinkertainen rangaistus.

Sitten lisäksi vielä haluan huomauttaa aivan konkreettisesti, minulla on tässä Tampereen laskelma, että 22 000 markkaa kuukaudessa ansaitseva kaksilapsinen, nelihenkinen perhe joutuu maksamaan 75 markkaa lisää päivähoitomaksua, pienituloiset joutuvat maksamaan 400 markkaa lisää ja suurituloiset 39 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevat saavat 530 markan helpotuksen. Eli kyllä tämä suosii suurituloisia pienituloisten lapsiperheiden kustannuksella.

Ed. Elo: Rouva puhemies! Ensinnäkin haluan todeta ed. Veteläiselle, että hän ennakoii vähän minun hyvää puheenvuoroani. Nimittäin kaimani ed. Mikko Kuoppa käytti edellisen puheenvuoron, mutta toivottavasti ed. Veteläinen voi sanoa minunkin puheenvuorostani samaa kuin ed. Kuopan puheenvuorosta.

Mutta, rouva puhemies, on helppo yhtyä siihen kritiikkiin, mikä koskee tätä päivähoitopakettia ja sitä epäselvyyttä, sekamelskaa, mikä siihen liittyy. Julkisuudessaahan sitä on jo ehditty nimittää säädössopaksi. Niin kuin täällä on todettu, tämä perustuu hyvin pitkälle tuloloukkutyöryhmän esitykseen. Mutta ensimmäiseksi haluan nostaa esille kysymyksen siitä, mikä ihmeen tuloloukku, mikä ihmeen kannustinloukku. Mikä se on? Minusta tuntuu, että kysymys on

hyvin pitkälle myös tässä yhteydessä, ei ainoastaan, mutta hyvin suurelta osin, työttömien syylistämisestä.

On sellainen ajatus ilmeisesti esimerkiksi ed. Soininvaaralla, joka poistui salista, ja monella muulla kansanedustajalla, erityisesti kokoomuksen kansanedustajalla, että työttömät vain piiruttaaan makaavat kotona eivätkä lähde työhön. Minusta se on hyvin merkillinen lähtökohhta. Minä en mene väittämään, etteikö 450 000 työttömän joukossa saata olla sellaisia, joilla on vaikeuksia siirtyä työelämään, mutta väitän, että 90—95 prosenttia meidän työttömistämme haluaa mennä työhön. Mutta hyvät kansanedustajaverit, katsokaa työttömyystilastoja, katsokaa, kuinka paljon auki olevia työpaikkoja on. Mistä niitä työpaikkoja saa? Kun se nyt vielä tulisi tässä selviteteksi, niin sittenhän me olisimmekin paljon viisaampia.

Siinä mielessä koko tuloloukku- ja kannustinloukkuajattelu tältä osin on minun mielestäni virheellinen. Siihen varmasti liittyy eräitä rajatapauksia, joita on tullut esille, eli kun ihmisen tulot nousevat, niin esimerkiksi päivähoitomaksut ovat nousseet sitäkin enemmän. Tällaisia tietysti on, mutta totean vain tässä yhteydessä, että niihin varmasti pystytään paljon pienemmälläkin kuin tällaisella lakipaketilla puuttumaan.

Rouva puhemies! Käytän vielä ihan lyhyen ajan työttömyysturvapohdiskeluun. Nimittäin on myös Suomessa hyvin paljon väitetty, että kun meillä on korkea työttömyysturva, niin se vie ihmisiltä työhalut. Se liittyy tähän kannustinloukkuajatteluun. Suomessa on parikin väitöstä tai tutkimusta tehty siitä, miten monien mielestä korkea työttömyysturva vaikuttaa ihmisten työhalukkuuteen. Molemmat olivat tohtoritason tutkimuksia. Toinen tuli siihen tulokseen, että työttömyysturva estää ihmisiä hakeutumasta työhön, ja toinen tuli aivan päinvastaiseen tulokseen eli siihen, ettei työttömyysturvan tasolla oikeastaan ole suurtakaan merkitystä siihen, miten ihmiset hakeutuvat työelämään.

Jos sitten jatketaan tätä loogisessa mielessä, niin katsotaan esimerkiksi Pohjoismaita. Meillä on sellainen maa kuin Norja, jossa talousolot ovat erittäin hyvät ja työttömyys noin 4 prosenttia. Ihmisten työttömyysturva on huomattavasti korkeampi kuin meillä. Miten esimerkiksi tämä sopeutuu tähän suomalaiseen, erityisesti hyvin oikeistolaiseen ja kokoomuslaiseen ajatteluun? Minun mielestäni sitä on aika vaikea perustella. Tai jos katsotaan vaikka Tanskaa ja Ruotsia, niissäkin on parempi työttömyysturva kuin meil-

lä ja kummassakin kuitenkin oleellisesti alempi avoin työttömyys, puhumattakaan esimerkiksi Itävalasta, jossa työttömyys on noin 3 prosenttia luokkaa ja työttömyysturva parempi kuin meillä. Ei työttömyysturva estä ihmisiä hakeutumasta työhön. Kyllä kysymys on paljon muusta. Se on hyvin pitkälle kiinni meidän talous- ja rahapolitiikastamme, jota on noudatettu ja jota me nyt sitten tulemme noudattamaan.

Mutta sitten, rouva puhemies, nyt käsiteltävästä lakiehdotuksesta toteaisin vain sen, että kyllä ministeri Huttu-Juntusen käyttäytyminen tosiaan vaatii erittäin kovan kritiikin. Minusta on ennenkuulumatonta, että hallituksen ministeri kahden kolmen päivän päästä ilmoittaa maan päähedessä, ettei hän ole ollut tosissaan eikä hän tue tällaisista lakiesityksistä. (Ed. Huotari: Hän on ollut koko ajan samaa mieltä!) — Kyllä, mutta kysymys, ed. Huotari, nousee esille, miksi hän sitten kuitenkin suostuu esittelemään tällaisen. Aikaisempina aikoina, ed. Huotari, silloin kun maan poliittinen järjestelmä toimi, ministeri pyysi eroa, totesi, että hän ei kerta kaikkiaan kykene tätä esittelemään. Minusta tämä, jos mikä, on sellainen paikka, jos ministeri sanoutuu kahden kolmen päivän päästä irti siitä, niin kyllä hänen olisi vain pitänyt sanoa, että hän ei voi työskennellä tämän hallituksen kanssa. Se on sitten toinen asia, pystyykö hän tekemään sitä johtopäätöstä. Mutta koko meidän poliittinen demokraattinen järjestelmämme on vesittymässä tätä kautta. Mitä tästä seuraa pitkällä tähtäimellä? Täydellinen kaaos meidän poliittiseen parlamentaariseen järjestelmäämme.

Ministeri Huttu-Juntunenhan totesi lehtitietojen mukaan, että hän pitää tätä lakipakettia epäsosiaalisena ja entistä käytäntöä sekavampana, näin sanatarkasti lainaten. Hänen mielestään tämä saatiin julkiseen keskusteluun tätä kautta. Rouva puhemies! Tämä tuntuu aivan käsittämättömältä — julkiseen keskusteluun tuodaan lakiehdotus. Siihen on paljon muitakin tapoja, esimerkiksi tiedonanto, hallituksen selonteko jne. Olisi saattanut muuten ollakin paikallaan, kun näin monimutkainen ja vaikea asia on, että olisi ensin tuotu jonkinlainen selonteko eduskunnalle pohdittavaksi. Olisi saatu käyttää erilaisia puheenvuoroja täällä ja sen jälkeen katsottu, onko siitä saatavissa aikaan laki vai ei.

Mitä tämän lakipaketin merkitykseen sosiaalidemokraateille tulee, niin kyllä minä pelkään nyt, että tuloloukusta on tulossa sosialidemokraateille myös ääniloukku. Kyllä me olemme tekemässä sen laatuista lakia, että jos tämä nyt

tällaisena toteutuu, niin minä veikkaan tuollaista 100 000 äänen menoa taas eduskuntavaaleissa. Minun veikkaukseni perustuu nimittäin siihen lukuun, joka on saatavissa, eli 50 000 pienitulointa perhettä tulee menettämään tätä kautta. Kyllä on käsittämätöntä, että tämä menee sosiaalidemokraattisessa ministeriryhmässä lävitse. Minä en voi ymmärtää sitä.

Yhdyn myös siihen kysymykseen, joka täällä on esitetty: Eivätkö vaalit opettaneet mitään? Tosin myönnän, että lakiehdotus on ollut varmasti jo ennen vaaleja valmiina, mutta ei sosiaalidemokraattien nyt pidä suhtautua tällä tavalla siihen, että ihmiset, niin kuin minä väitän, äänestävät entistä enemmän lompakollaan. Kun hallitus käy jonkun lompakolla, niin nämä ihmiset sen muistavat. Ne, jotka saavat helpotuksia, eivät yleensä muista. Sitä paitsi esimerkiksi tässä tapauksessa ne suhteellisen suurituloiset ihmiset, jotka saavat helpotuksia, äänestävät lähinnä kokoomusta. Sehän näkyi myös vaalien tuloksessa. Kokoomuksen kannatus lisääntyi, sosiaalidemokraattien kannatus, voisi sanoa, katastrofaalisesti aleni puolentoista vuoden takaisesta tasosta. Ennen kaikkea suuri määrä ihmisiä jätti äänestämättä. Minusta tämä on taas yksi lakipaketti samaan suuntaan.

Toivon todella, että tätä ei ainakaan tällaisena tulla niellemään. Kyllä sosiaalidemokraattisen puolueen tehtävä on myös pitää huoli kannattajistaan, ei vain siitä, että kansantalous voi hyvin. Se on on erinomaisen tärkeä asia, mutta sosiaalidemokraattien pitäisi ottaa oppia keskustasta, joka viime vaalikaudellakin aina ensimmäiseksi hoiti maanviljelijöiden edut ja sen jälkeen katsottiin, mitä kansantalous vaati. Näinhän keskusta viime vaalikaudella toimi. (Ed. Huuhtanen: Väärin tulkittu!)

Minä en vaadi sosiaalidemokraateilta tämän laatuista toimintaa, mutta vaadin sitä, että sosiaalidemokraatit katsovat, mikä on myös meidän potentiaalisten äänestäjien etu. Muuten me olemme tällainen valtionhoitajapuolue, joka yrittää, niin kuin nykyinen ministeri Jaakonsaari muutama vuosi takaperin totesi, tulla vähin äänin eduskuntaan. Tänne eduskuntaan ei vain vähin äänin tulla. Minullakin on, rouva puhemies, kokemusta vuoden 1991 kohdalta siitä, että tänne ei vähin äänin tulla. Mutta se siitä.

Tosiasiaan on, että tämän lakiesityksen kautta suurituloiset hyötyvät, pienituloiset menettävät. Esimerkiksi ministeri Taina toteaa tämän päivän Helsingin Sanomien haastattelussa, että hänen mielestään 50 markkaa viikossa ope-

tuksesta, hoidosta ja ruoasta ei ole ylivoimainen summa, varsinkin kun kunnat voivat pienituloisimmilta maksun poistaa. Me olemme täällä ensinnä jo moneen kertaan kuulleet sen, että hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että täytyy olla painavat perusteet siihen, että maksu poistetaan. Toisekseen, jos kaikkein pienituloisimmalle perheelle tulee 200—400 markkaa lisää maksua, niin kuka siitä nyt ilahtuu, siitä huolimatta, että 50:tä markkaa viikossa voidaan pitää todella pienenä summalla. Kyllä minä ymmärrän, että ministeri Taina käyttääkin tämän laatuksen puheenvuoron, koska ilmeisesti kokoomuksen potentiaaliset suurituloiset äänestäjät saavat helpotuksia. Minun mielestäni tässä jo pitäisi sosiaalidemokraattisen puolueen hälytyskellojen soida silloin, kun tällainen tilanne syntyy.

Täällä on tullut myös esiin se, että kunnat voivat pienimmän maksun poistaa, kuten on todettu, kun siihen on painavat perusteet olemassa. Mutta minkä takia tosiaan tällainen byrokratia pitäisi luoda vielä tähän järjestelmään? Miksi sitä ei nyt pystyittäisi lailla hoitamaan, niin kuin se on hoidettu tähänkin asti?

Rouva puhemies! Lopuksi vielä totean, mitä tämä merkitsee kunnille. Esimerkiksi Helsingin Sanomien tietojen mukaan omassa vaalipiirissäni Noormarkun kunnassa, joka on Porin naapurikunta, 25 prosentista lapsista maksetaan nykyään korkeinta eli 1 435 markan maksua kuuksessa ja vain 10 prosenttia on maksuttomassa hoidossa. On aivan selvää, että kunta tulee maksamaan näille suurituloisille suurta helpotusta ja vastaavasti taas pienituloiset joutuvat pönkittämään suurituloisten hoitomaksua. Kyllä tämä on, rouva puhemies, askel aivan väärään suuntaan. Toivon todella, että eduskunnassa kaikki, jotka ajattelevat solidaarisesti, myös pyrkivät muuttamaan tätä lakiehdotusta.

Ed. L i n d q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvin helppo yhtyä ed. Elon näkemykseen lakiesityksen epäsosiaalisuudesta ja byrokraattisuudesta. Pidän myös erittäin hyvänä sitä esitystä, minkä hän toi julki puheenvuorossaan, eli selonteko tai tiedonanto olisi saattanut olla varsin hyvin paikallaan. Sen perusteella olisimme käyneet perhepoliittista keskustelua, mihin suuntaan päivähoitojärjestelmää todella kehitetään perheiden valinnanvapauksien puolesta. Nythän näyttää siltä, että tätä on ohjannut todella vain kannustavuus. Vieläkin täytyy kertaalleen ihmetellä, mitä kannustavuutta

tarvitsee se kotiäiti tai koti-isä, joiden osalta myös tätä heikennetään lakiesityksen myötä.

Nämä nollamaksuluokassa olevat 50 000 maksajaa todennäköisesti muistavat: äänestävät joko jaloillaan tai jäävät kotiin. Mielestäni se on yhtä vaarallinen tekijä tässä yhteiskunnassa, jos meillä vaali vaalilta äänestyskäyttäytyminen vähenee. Ihmiset eivät edes jaksa lähteä äänestämään, kun eivät jaksa uskoa, että täällä tunnetaan arkielämän ongelmia.

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin halunnut huomauttaa, että tavallaan nyt tapahtuu itse asiassa maksujen käsittelyssä byrokratian vähennystä, koska pelkästään vapautusasia jää kuntatasolle. Aikaisemmin käsiteltiin kaikkia maksuluokkia, kuka maksaa mitään ja missä luokassa. Tavallaan tämä on myös päätöksenteon delegointia kuntatasolle, kun niin kauheasti puhutaan siitä, että valtaa täytyisi käyttää kunnissa ja maakuntatasolla.

Vapautukseen on aivan selvästi olemassa painavia syitä: työllistyminen, työharjoittelu, koulutus ja hoidolliset syyt. Eivätkö ne ole riittävän painavia syitä vapauttamiseen?

Sitten ihmettelen ed. Eloa, että jos vastuullinen yhteisten asioiden hoito on pelkästään sitä, että täytyy miettiä, mitä voin tehdä, että saan mahdollisimman paljon ääniä, niin mitä asioiden hoitoa se sellainen on. Silloin ollaan ihan väärällä mandaatilla vääriä asioita tekemässä.

Sanon näin, että kokoomus on aina ollut valtiinhoitajapuolue, se on saanut turpiin silloin ja turpiin tällöin. Täytyy sanoa, että me emme ikinä ole olleet esittämässä mitään sellaista, mistä emme olisi voineet vastata. Tästä syystä olemme välillä olleet menettäjiä. Nyt täytyy sanoa, että minä koen tämän siten, että ihmiset ovat luottaneet siihen, että me seisomme sanojemme takana. Tämä on meidän tuloksemme syy.

Ed. Elon kanssa olen täsmälleen samaa mieltä ja en voi muuta kuin ihmetellä, että eduskunnan asiat päätetään ja hoidetaan nykyisin lehtien palstoilla eikä täällä. Ministeri Huttu-Juntusen käytös on ennenkuulumatonta!

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin kokoomus on ollut valtiinhoitajapuolue. Silloin kun C.G.E. Mannerheim oli valtiinhoitajana, kokoomus oli hoitamassa Suomen saksalaista, hesseniläistä kuningasta. Mannerheim sen takia sitten erosikin tehtävästään. Eli kyllähän tietysti on vanhaa jä-

mäkkyyttä kokoomuksessa, mihin ed. R. Korhonen viittasi.

Mutta tässä asiassa me tiedämme, että esimerkiksi Helsingin Vesalan kaupunginosassa alle 40 prosenttia ihmisistä on käynyt äänestämässä, ja siellä on nimenomaan niitä ihmisiä, joita nollaluokan lopettaminen koskee. Niitä ihmisiä, jotka asuvat, sanotaan Tammisalossa Helsingissä — siellä on ollut äänestysprosentti yli 80:n — heitä tämä asia ei koske, he ovat tyytyväisiä. (Ed. Elo: He saavat helpotuksia!) — Ja he saavat, niin kuin ed. Elokkin totesi, helpotuksia.

Mutta se, mihin haluaisin, arvoisa puhemies, viitata ed. Elon puheenvuorossa kriittisesti, on se, että hän kyseenalaistaa ministeri Huttu-Juntusen esiintuloa tässä asiassa. Mielestäni ministeri Huttu-Juntunen toimi sekä rohkeasti että vastuullisesti, kun hän on vahvasti kritisoinut asiaa myös julkisuudessa, lehtien palstoilla, mitä ed. R. Korhonen taas pahoitteli. Tämä on hyvin tärkeä asia, mielestäni meidän pitäisi tätä asiaa kunioittaa.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä ministeri Huttu-Juntunen on rohkea, että hän uskaltaa kertoa, mistä tässä on kysymys, mutta siinä taas raukka, että hän esittelee ja yrittää olla vallassa ja kuitenkin vastuusta pyristelee pois.

Ed. Elon puheenvuorossa minusta kävi ilmi se erittäin tärkeä tosiasia, että nythän on ajateltu ja puhuttu julkisestikin, että lakiesitys korjataan sillä, että nollamaksuluokkaongelma ratkaistaan. Minusta ed. Elon puheenvuorossa tuli aivan oikein esille, että se ei sillä ratkea. Halusin tämän tuoda esille, ettei vain tähän tyydyttäisi, koska tämä ei kosmetiikalla ratkea, koska 50 000 pienituloista lapsiperhettä tässä on nimenomaisesti kärsimässä.

Ed. Elon puheenvuorossa oli mielenkiintoinen sosialidemokraattien viimeaikainen ideologia, tämä lompakkoäänestäminen. Kyllähän te olette olleet tällaisia jo kauan ja sitä vartenhan te saitte vaalivoiton, kun lamatalkoita maksatettiin koko väestöllä. Nythän te olette pyristelemässä pois, kokoomus vain näyttää onnistuvan tässä asiassa teitä paremmin. Kyllä minusta enemmän kuin lompakkoäänestäminen pitäisi olla voimassa suuremmat arvoperiaatteet ja oikeudenmukaisuusperiaatteet eli se, että pyrimme oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoon. Ennen kaikkea se, joka kolahtaa näiden lompakkoäänestäjien nilkkaankin ja joka tässä on erittäin vaikeaa, on se, miten verorahoja käytetään, miten kustannuste-

hokkaasti niitä käytetään ja mitä niillä saadaan. Se on kyllä tässä lakiesityksessä päin seinää.

Ed. Lahtela (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Elo totesi ministerien omituisen käyttäytymisen asian yhteydessä. Minä näen siinä kuitenkin myös mahdollisuuden sillä tavalla, että vaikka se onkin hyvin omituinen enkä sinällään hyväksy ajatusta, että vetäydytään vastuusta ja esitellään joku asia, se jättää ainakin valiokunnalle enemmän väljyyttä, enemmän kuin monessa muussa asiassa, muokata lakiesitystä parempaan suuntaan. (Ed. Huuhtanen: Mihin tarvitaan hallitusta tämän jälkeen?) — Sitä on hyvä kysyä, ministeriä ainakaan tuossa tilanteessa. — Siinä mielessä odotan nyt, että valiokunta voisi tehdä hyvän työn ja korjata puheissa esille tulleet epäkohdat.

Siitä puolesta, millä tavalla tällä tuloloukkuja puretaan, en usko, jos katsoo 25 000:n kuukausi-tulaisia ihmisiä, että joku jättää sen takia työpaikkansa, kun päivähoitomaksu on vähän korkeampi, tai työttömänä oleva jättää ottamatta työpaikan vastaan, jos työ on tarjolla. Tämä loigikka ei mene millään perille. Kyllä tässä sellaista isotuloisten lahjaa on älyttömän paljon. Siinä ei voi olla eri mieltä ed. Elon kanssa, että tämä ei ole mitenkään sosiaalinen paketti, joka on edes-sämme käsittelyssä.

Ed. Veteläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tavassa, millä ed. Elo analysoi lakiesitystä, oli todella kuuntelemisen arvoista ja hyvää, mutta yhden asian oikaisisin: miten keskusta käyttäytyi edellisessä hallituksessa. Ed. Elo totesi, että ensin hoidettiin viljelijöitten asiat ja sitten katsottiin, mitä kansantalous vaatii. EU-jäsenyys ei olisi toteutunut koskaan, jos ensin olisi katsottu viljelijöitten asiat ja vasta sen jälkeen, mitä kansantalous vaatii.

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mehän olemme tottuneet siihen, että ed. Elo esittää hyvin mielenkiintoisia näkökulmia ja joskus jopa visioita eduskunnassa monista asioista. Nyt tahdoisin ed. Elolle huomauttaa, ettekö ole oivalta-nut vai oletteko vasta nyt oivaltamassa, miten täydellisesti kokoomus saa tahtonsa läpi päivähoitomaksuja muutettaessa (Ed. Huuhtanen: Ja verotusta!) lakiesityksen myötä — ja tulovero-tusta muutettaessa siten, että suurituloisten hyö-ty molemmissa on iso potti tälle ryhmälle suoma-

laisessa yhteiskunnassa ja lisää hyvin vahvasti eriarvoistumista.

Mutta kun te harmittelitte, että SDP kantaa ensi sijassa aina huolta siitä, että kansantalous Suomessa toimii hyvin, haluan muistuttaa teitä, ed. Elo, vaikka tosin tiedän, että olette myöskin edustaja, joka hallitsee kansantalouden, että jos pienten lasten hoito laiminlyödään, niin siitä voi-vat olla seuraukset myöhemmin yhteiskunnalle ja nimenomaan kansantaloudelle hyvinkin kal-liit. Tästä syystä minun mielestäni hyvin toimiva kansantalous tarkoittaa sitä, että lasten hoito on järjestetty mahdollisimman oikeudenmukaisesti ja siten, että erityisesti kannamme huolta niistä, jotka ovat heikoimmassa asemassa, koska sieltä juuri ne seurausvaikutukset voivat yhteiskunnal-le tulla kalliiksi. Jos yhden esimerkin otan, mitä tarkoitan, niin paitsi nämä päivähoitomaksu-muutokset toinen hyvä esimerkki on esiopetus, joka tulisi saada kaikille maksuttomaksi. Vain se turvaa oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvoisuu-den toteutumisen.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Elon puheenvuoro osoitti, että hallituksen esitys on sekava ja huonosti valmistel-tu. Sopii kysyä, miksi ne näkökulmat, joita ed. Elo toi esityksessään hyvin esiin niin oikeudenmukai-suuden kuin tärkeän tasa-arvoisuuden ja myös lapsiperheiden valinnaisuuden osalta, eivät ole valmistelutyössä jo tulleet esille. Niitähän halli-tuksen piirissä tarvittaisiin. Minusta muodostuu ongelmalliseksi, jos hallitus tuo tänne eduskun-taan esityksiä, joiden takana ei tunnu olevan lopulta oikein kukaan, ja täällä eduskunnassa sitten ryhdytään näitä valiokunnassa selvittämään. Vaikka olenkin varma, että muun muassa ed. Huuhtanen ja keskustan muut edustajat valio-kunnassa pystyvät tähän asiaan paneutumaan ja tuomaan siihen oikeita painotuksia, ei tämä ole varmastikaan se paikka, jossa perusteita myöten tämän laatuaisia esityksiä lähdetään korjaamaan.

Ed. Elon puheenvuorossa korostui se, että perhepoliittiset periaatteet ja perheiden valinnai-suuden näkökulma on siis jätetty huomioon otta-matta, samoin se, että kunnat ovat erilaisia. Niiden taloudellinen tilanne ja kantokyky on erilai-nen, ja kuntien harkinnan varaan hyvin suuria, tärkeitä periaatteita ja periaatteellisesti kansalai-sia koskevia suuria kysymyksiä ei pitäisi jättää. Eli tässä kannustavuuden korostamisen varjolla ollaan nyt tekemässä suuri virhe. Ministeri Mön-kärehan korosti tätä kannustavuutta vain yksioi-koisena lähtökohtana.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ensinnäkin ed. Riitta Korhoselle toteaisin, että kokoomuksen on nyt helppo hykerrellä tässä, koska minä ymmärrän, että tämä lakipaketti edustaa hyvin kokoomuslaista näkemystä, hyvin oikeistolaista näkemystä, jossa on helppo tekeytyä valtionhoitajaksi ja todeta, että tässä taas meidän kannattajamme saivat lisää eli heiltä maksuja poistuu, kun pienituloisille niitä lisätään.

Mitä tulee ed. Tiiasen näkemukseen ministeri Huttu-Juntusen käyttäytymisestä, niin kyllä minun mielestäni demokraattiseen järjestelmään, niin kuin totesin, kuuluu se, että pitää ottaa vastuu. Ministerin pitää ottaa vastuu lakiesityksestä ja yrittää viedä sitä läpi, ja jos näin ei pysty tekemään, sitten vain pitää ilmoittaa, että eroaa hallituksesta. Olemme nyt rapauttamassa suomalaista demokraattista järjestelmää, jos ministeri Huttu-Juntunen ei tee johtopäätöksiä tai jos hallituksen sisällä ei tehdä johtopäätöksiä tästä tilanteesta. Minä en ole ketään vaatimassa eroamaan. Minä totean vain sen, että tämä olisi normaalikäytäntö silloin, kun ministeri ei voi hyväksyä hallituksen politiikkaa. Esimerkiksi ministeri Kuuskoski totesi silloin, että hän ei hyväksy, hän lähtee pois hallituksesta.

Mitä tulee ed. Kemppaisen ja myös ed. Isohookana-Asunmaan näkemukseen lompakkoäänestämisestä ja keskustasta, kyllähän tosiasia on se, että esimerkiksi viime vuonna maanviljelijät tulivat siihen tilanteeseen, että tuloja tuli niin paljon, että olisi ... (Välihuuto) — Kyllä! EU-ratkaisun tuloksena keskusta hoiti niin paljon maanviljelijöille tuloja, että maanviljelijät vaativat niitten tulojen porrastamista usealle vuodelle. Näin on tosiasia. — Keskusta on aina taitavasti hoitanut, olen oikeastaan ihaillut keskustan taitoa hoitaa omien kannattajiensa asioita ja moitin omaa puoluetani siitä, että emme pysty samantyyppiseen. Meillä ehkä kannattajakunta myös on vähän laajemmalla kuin pelkästään jossakin tiettyssä ryhmässä.

Mitä ed. Veteläisen näkemukseen tulee, oikeastaan haluan myös hänelle todeta tämän saman. Keskusta on taitavasti ajanut viljelijöiden asioita tässä maassa, pelkään vähän, että liian taitavasti. Joudutaan ottamaan vähän takaisin niissäkin etuuksissa.

Mitä tulee ed. Isohookana-Asunmaan näkemukseen, haluan vielä korostaa sitä, että minun näkemykseni mukaan tässä on todella, korostan sitä, kokoomuksen tahto saatu läpi.

Ed. H u o t a r i : Arvoisa puhemies! Mitähän tuumaavat hiekkalaatikkojen puuhailijat, että yhdeksän kuukauden ikäiset vauvat ns. kannustinpaketista? (Eduskunnasta: Panevat tutin suuhun!) Näillä yhdeksän kuukauden ikäisillä vauvoilla on todellakin tutti suussa, suurin osa heistä ei osaa vielä kävellä ja heillä on vielä vaipat, eli he juuri tarvitsevat kotihoitoa. Suurin osa heistä haluaisikin olla kotihoidossa, ja aika iso osa heidän vanhemmistaan haluaa heitä hoitaa kotona ainakin siihen saakka, kunnes he oppivat kävelemään, kunnes he ovat valmiimpia päivähoitojärjestelmän piiriin tulemaan. Mutta nyt varsinkin yksiläpöisiltä perheiltä tämä oikeus ollaan viemässä sitä kautta, että sitä ollaan rajusti toisen kerran leikkaamassa vuoden sisällä.

Ajatellaanpa perhettä, jossa tällainen tilanne on ollut, että heidän on pitänyt päättää useita kuukausia etukäteen, ennen kuin tämä lapsi on ollut edes yhdeksää kuukautta, hoitovapaastaan. Jos perhe on esimerkiksi päättänyt vuosi sitten elokuussa, että kaksi vuotta pidetään hoitovapaata, sen jälkeen vuodenvaihteessa leikattiin ensin heidän kotihoidon tukeaan ja nyt leikataan toisen kerran. Se kaksi vuotta ei ehdi kuluu, ennen kuin toisen kerran leikkaus on jo heidän kohdallaan tapahtunut. Mitä tästä huomaamme? Tämä asia on valmisteltu hyvin erikoisesti. Tässä ei ole otettu huomioon perhepoliittisia eikä sosiaalipoliittisia näkemyksiä riittävästi.

Ed. Elolle voisin sanoa, että jos teidän puolueenne edustajat kannustinloukkutyöryhmässä olisivat vähänkään ajatelleet asiaa samalla tavalla kuin te esitte äsken, he olisivat olleet samaa mieltä asioista kuin ministeri Terttu Huttu-Juntunen. Mutta osittain arvovaltaisista, osittain siitä syystä, että ministeri Arja Alho ehti sanoa julkisuuteen, että hän haluaa 1 000 markan tasamaksun, tästä järjestelmästä piti tehdä monimutkainen, tästä piti tehdä aivan kummallinen järjestelmä vain siitä syystä, että hänen arvovaltansa ei antanut periksi, että hän olisi sosiaaliministeriön mallin mukaiseen esitykseen ollut valmis, vaan hän ajoi harkäpäisesti omaa malliaan ja otti valmistelun omaan ministeriönsä, jossa asiantuntemusta tältä kannalta, sosiaalipoliittisesti, ei riittävästi ollut. Se on ihan selvästi nyt nähtävissä tässä salissa, että sekä sosialidemokraatit että monien muidenkin ryhmien jäsenet nyt vasta huomaavat, mistä todella on kysymys. Olisin toivonut, että ryhmämme olisi pystynyt jo paljon aikaisemmin vaikuttamaan ministerinsä toimintaan kannustinloukkutyöryhmässä. (Ed. Elo: Yritimme parhaamme!)

Eri asia on sitten, kun mietitään ministeri Huttu-Juntusen toimintaa ja sitä, mitä mahdollisuuksia hänellä on, jos hän ajaa eduskunnan enemmistön näkökulmaa. Hän olisi halunnut ajaa, mutta muutamien ministerien arvovalan vuoksi sitä ei saanut toteuttaa. Tästä tässä on ollut kysymys.

Ed. Soininvaaralle voisin myös sanoa, että hän näkee työttömissä aina vain väärinkäyttäjiä ja sellaisia henkilöitä, jotka yrittävät viedä lapsensa päivähoitoon esimerkiksi ruoan takia. Suurin osa työttömistä ei vie lastansa päivähoitoon, vaan he hoitavat lapsensa kotona. On myös toisenlaisia tilanteita, joihin myöhemmin palaan tarkemmin.

Esitys on kaiken kaikkiaan monimutkainen. Monikaan tässä salissa ei tiedä, mitä todella tapahtuu 1.8.1997, jolloin tämän pitäisi tulla voimaan, mikäli tämä tässä muodossa tulee.

Ministeri Mönkäre kertoi, että kysymys on kannustamisesta. Voi todella kysyä: Kannustamisesta mihin? Ei ole mitään järkeä, että kotihoidon tuessa puhutaan kannustamisesta, kuten on jo moneen kertaan tullut esille. Siinähan nimenomaan tarjotaan vain vaihtoehtoa jäädä kotiin hoitamaan lasta tai viedä lapsi yksityiseen päivähoitoon kotihoidon tuella. Nykyinen järjestelmä on ihan hyvä.

Kuulun niihin vanhempiin, jotka ovat nähneet painajaisia siitä, että lapsella ei ole ollut päivähoitopaikkaa, on pitänyt miettiä illasta toiseen, mitenkin järjestän lapseni päivähoidon. Me tällaiset lapsiperheet olemme todella tyytyväisiä siitä, että tämän vuoden alusta tuli päivähoitolaki, joka takasi kaikille lapsille subjektiivisen oikeuden päivähoitoon. (Ed. Kempainen: Millä kustannuksilla?) Olen myös onnellinen siitä, että myös hyvätuloisten lapset sinne pääsivät, koska heillä aikaisemmin oli vaikeuksia saada kunnallista hoitopaikkaa vanhempien tulojen vuoksi ja monesti he joutuivat olemaan, niin kuin erään ystäväni lapset 20:ssä eri hoitopaikassa kahden vuoden aikana. Se on aika kova paikka lapselle, myös hyvätuloisen lapselle.

Mutta nykyisessä päivähoitojärjestelmässä on myös ollut ongelmia. Siinä on ollut kaksi aika isoakin ongelmaa. Ensimmäinen on ollut portaittainen maksujärjestelmä, joka on ollut kunnallisessa päivähoidossa, ja se on tuottanut osittain loukkuja, mutta siihen on ollut olemassa korjauskehdotuksia.

Toinen ongelma on ollut päivähoitomaksujen korkea taso. Monet perheet ovat joutuneet todellisiin ongelmatilanteisiin sen vuoksi, että juuri

silloin, kun lapset ovat pieniä, päivähoitoikäisiä, ovat päivähoitomaksut korkeat suhteessa tuloihin ja samanaikaisesti on lainanhoitokuluja. Oma esimerkkiäni käyttäen eräänä vuonna, kun vanhempi lapseni meni kouluun ja samanaikaisesti asuntolaina loppui, perheen tulot nousivat yli 4 000 markkaa kuukaudessa. Tuntuu aika ongelmalliselta se, että ei nähdä sitä, että päivähoitomaksujen korkea taso on ongelma kaikissa tuloluokissa, myös pienemmissä tuloluokissa.

Ratkaisuna tässä olisi ollut prosentuaalinen brutto- tai vaikkapa nettotuloista perittävä maksu, joka olisi yksi vastaus ed. Riitta Korhosen esittämään progressiiviseen verotukseen ja matkakauppavertauksiin. Jos se olisi ollut nettotulosta, silloin tämä yksi progressiivinen verotus olisi jo ikään kuin poistettu kuvioista. Sekin olisi ollut paljon parempi vaihtoehto kuin esitetty järjestelmä. Jos kannustusta tähän todella haluttaisiin lisää, olisi rahaa pitänyt laittaa tähän järjestelmään lisää, jos halutaan, että kunnille korvataan menetetty maksutulo. Muuten kannustusta kaikissa tuloryhmissä ei pystytä toteuttamaan päivähoitomaksuja alentamalla, eli niitä pitäisi alentaa kaikilla tasoilla ja kaikissa tuloluokissa. Muita muutoksia päivähoidon maksujärjestelmään mielestäni ei olisi tarvittu, ei ainakaan näin monimutkaisessa muodossa.

Nykyinen nollamaksuluokka on erittäin tärkeä perheiden kannalta. Suurin osa nykyiseen nollamaksuluokkaan kuuluvista on niin pienituloisia, että heillä on oikeus toimeentulotukeen, ja siltikin heidän pitäisi vielä käydä erikseen anomassa sitä, tai asia on kiinni kuntien päättäjien tahdosta eikä aina niin tahdostakaan vaan siitä, miten perusturvalautakunnalla on raameissa varaa. Siellä on tänäkin päivänä kiristetty hyvin paljon eri toiminnoista. En todellakaan ole ollenkaan kateellinen niille ihmisille, jotka niitä asioita joutuvat siellä käsittelemään. He ovat todella vaikeiden valintojen tilanteissa. Siksi monissa kunnissa on tulorajat kiristetty niin alas, kuin se ministeriön ohjeiden mukaan on ollut mahdollista.

Nyt, jos kuntien valintaan jää se, toteutetaan ko nollamaksuluokka vai ei, se tarkoittaa, että perusturvalautakunnan on jostakin muualta se raha etsittävä, jos he antavat maksuvapautuksen. Tietysti, jos he miettivät pitämällä tähtäimellä sitä, he varmasti päätyvät siihen, sillä eihän ole mitään järkeä, että toimeentuloluokku maksaisi tämän maksun suoraan vanhemmille ja sitten vanhemmat maksaisivat sen taas takaisin kunnalle.

Miksi nollamaksuluokasta halutaan luopua? Siksi, että kaikille lapsille vuoden alusta tuli subjektiivinen oikeus, siis myös työttömien lapsille? Tähän on syytä tarkemmin pysähtyä.

Millainen työtön on tänä päivänä? Hänellä on — tai toivottavasti edes on — satunnaisia, osaaikaisia tai muita hyvin epätyypillisiä työsuhteita. Siis eikö olekin tärkeää, että tällaisia satunnaisia töitä tekevän ns. työttömän lapsella on myös oikeus siihen yhteen samaan hoitopaikkaan, ettei joka kerta, kun se viikon työ tai ehkäpä pitempiaikainenkin työ tulee, lapsen täytyisi poistua välillä päivähoitopaikasta ja että hän välillä taas olisi oikeutettu ties mihin päiväkotiin tai perhepäivähoitoon? Nimenomaan tällaista työtä tekevien lapsilla pitäisi olla turvallinen ja säännöllinen hoito. Kyllähän työttömät tarvitsevat aikaa myös siihen, että heillä on mahdollisuus hakea työtä. Tiedän, että esimerkiksi Kainuusta monetkin joutuvat käymään työhaastatteluissa pitkienkin matkojen päässä saadakseen työtä. Sinäkin aikana lapset tarvitsevat päivähoitoa. Vanhemmat itse, myös työttömät vanhemmat itse tietävät, milloin he tarvitsevat päivähoitopaikkaa.

En tiedä, onko niin, että täällä Helsingin seudulla, mistä ed. Soininvaara on, on sellaiset työttömät, jotka laskevat aina ja käyttävät vain kaikkia järjestelmiä mahdollisimman paljon hyväksi eivätkä muuta edes ajattelisikaan. Sellaisen kuvan hänen puheenvuorostaan täällä sai. Minusta se on erittäin loukkaavaa työttömiä ihmisiä kohtaan.

Tuntuu aika oudolta, että tällaisessa tilanteessa, kun työttömiä on näin paljon, ruvetaan puhumaan näin voimakkaasta kannustamisesta.

Sitten kotihoidontukijärjestelmä ja sen muutokset. Nythän alle kolmevuotiaalle maksetaan kotihoidon tukea ja uutena ryhmänä otetaan mukaan yli kolmevuotiaat. Voidaan kysyä, että jos alle kolmevuotiailla pitää sen vuoksi leikata kotihoidon tukea, että saataisiin muutama sata näille yli kolmevuotiaalle eli tehdään sellainen tilanne, että myöskään näille yli kolmevuotiaille se ei ole kannattavaa, mutta tämän muutoksen jälkeen ei myöskään alle kolmevuotiaalle, eli se muodostaa tilanteen, että kenellekään se ei ole enää todellinen vaihtoehto.

Kuten aikaisemminkin sanoin, monet vanhemmat haluavat hoitaa lapsensa, sekä yksilapset että useampilapset, juuri siitä yhdeksän kuukauden iästä sopivaksi katsomaansa ikään. Esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jolloin lapsen päivähoitokausi alkaisi kesken kauden, ja hän

joutuisi mahdollisesti jonnekin ylipaikalle tai olemaan määräjän jossakin toisessa päiväkodissa, kun sitten siitä läheltä myöhemmin löytyisi sopivampi paikka, juuri tällaisessa tilanteessa suurin osa vanhemmista käyttää kotihoidon tukea saadakseen lapsensa sen verran isoksi, että on järkevää viedä lapsi päivähoitoon. Nämä ns. uraputkinaisetkin ajattelevat monesti näin. Tämä on tullut esille näissä hiekkalaatikkoselvityksissä.

Samaten voi sanoa, ettei siellä hiekkalaatikoilla niin hirveän paljon ole ollut niitä keskustalaisia maatalojen emäntiä, niin kuin nämä ennen on leimattu kotihoidon tuen käyttäjiksi. Siellä on ollut vihreitä äitejä, vasemmistoliittolaisia äitejä, demariäitejä ja kokoomuslaisia äitejä. He kaikki ovat sitä mieltä, että tällainen mahdollisuus pitää olla, että silloin kun perhe katsoo, että lapsen on parempi olla kotona, siihen annetaan todellinen mahdollisuus.

Palvelusetelijärjestelmään, joka kokeilu muun muassa on käytössä Kajaanissa, tämä aiheuttaa aika suuria muutoksia ja isoja ongelmia. Sen takia olisi ollut järkevää, että palvelusetelikokeilu olisi saatu käydä rauhassa loppuun saakka. Olisi arvioitu siitä tulokset ja katsottu, miten se olisi tähän järjestelmään sopinut.

Lopuksi vain totean sen, että kukahan minunkin lapseni alentuvan päivähoitomaksun joutuu maksamaan, sen 430 markkaa, jonka hyvätuloina veronalennuksen lisäksi tulen saamaan. Ilmeisesti se satunnaisia töitä tekevä naapurin työtön.

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ed. Huotarille hieman täsmentää, kun hän oli ilmeisesti ymmärtänyt puheenvuoroni väärin.

En suinkaan väittänyt, että työttömät jollakin tavoin keinottelisivat päivähoitolla vaan yritin vain sanoa, että tämän ratkaisun jälkeen työttömän taloudellinen asema ei ole lainkaan huonompi kuin se oli vuosi sitten tästä hetkestä, koska silloin työtön ei saanut lasta päivähoitoon ja nyt saa tavallaan lapsen sillä tavoin ilmaiseen päivähoitoon, että hän maksaa sen ruuan osuuden, jonka hän kotona joutuisi joka tapauksessa maksamaan. Tässä suhteessa se työtön, joka hoitaa lapsensa itse, ja se, joka vie lapsensa päivähoitoon, ovat tämän jälkeen taloudellisesti samassa asemassa, koska se työtön ei siitä päivähoitohoidosta maksa mitään, mutta maksaa siitä ruuasta, jonka toinen joutuisi kotona joka tapauksessa suorittamaan.

Sinänsä sitten aion omassa puheenvuorossani

perustella kokonaisuutta hieman enemmän, mutta se on aivan selvä, että ensinnäkin tästä järjestelmästä olisi saatu paljon parempi, jos tähän vanhaan kotihoidon tukeen olisi ollut käytettävissä enemmän rahaa, mutta mielestäni josakin määrin ideologisista syistä ja edellisessä budjetissa otettiin näitä rahoja pois ja se vaikeutti tämän rakentamista huomattavassa määrin.

Toiseksi haluan huomauttaa, että tämä liittyy kannustinloukkukokonaisuuteen, jossa on kolme muutakin osaa. Ja se, että kuinka solidaarinen tämä ratkaisu on, riippuu sitten siitä, että täytyy katsoa niitä kolmen muun osan kanssa. Niistä irralleen irrotettuna tämä, tottakai, on epäsolidaarinen. Ei kai sitä voi kukaan kiistää!

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vielä kiinnittää huomiota siihen osaan ed. Huotarin puheenvuorossa, joka käsiteli ministeri Huttu-Juntusen käyttäytymistä.

Niin kuin totesin, ministeri Huttu-Juntunen on Helsingin Sanomien mukaan saattanut tämän lakiehdotuksen julkiseen keskusteluun antamalla sen valtioneuvoston esittelyssä. Minun mielestäni, kerran vielä korostan, tämä ei ole parlamentaarisen käytännön mukaista. Ei voida tuoda jotain lakiesitystä julkiseen keskusteluun, vaan ministeri esittelee sen ministerin vastuulla ja vastaa siitä täällä eduskunnassa. Minä todella vihasin tämän laatuista puheenvuoroista, jotka osoittavat sitä, että me kansanedustajat edelleen nöyristelemme oman puolueemme ministereitä. Teemme mitä tahansa ollaksemme heidän suosiossaan, kun kuitenkin me kaikki näemme, että tämä ei ole normaalin käyttäytymisen ja parlamentaarisen käyttäytymisen mukaista.

Ehkä on niin, kun ed. Huotari ja ministeri Huttu-Juntunenkin ovat ensimmäistä kautta eduskunnassa, että he eivät ymmärrä parlamentarismia ydintä. Minun mielestäni kyllä kansanedustajien nyt pitää pikku hiljaa tajuta, mikä on kansanedustajan asema ja mikä on ministerin asema. Ei sillä voi puolustaa, että ministeri Huttu-Juntusella on ollut näkemyksiä. Hän on asian esittelijä. Se on hyvin keskeinen ministerin vastuu tämän laatuissa asioissa.

Jos sitten tullaan poliittiseen taktikkaan vielä, niin kyllä aikaisemmin käytettiin sitä, että ministeri edes uhkasi erota. Ministeri Huttu-Juntunen ei tehnyt yhtään mitään. Hän ei uhannut yhtään millään. Hän vain saattoi tämän julkiseen keskusteluun, niin kuin hän on nyt meille ilmoittanut. Kyllä tässä vaikuttaa siltä, että koko tämä poliittinen järjestelmä rapautuu näillä neljän

vuoden hallituskausilla ja sillä, että jokainen ministeri tarrautuu siihen neljään vuoteen, väkisin pitää kiinni siitä, niin kuin tälläkin kertaa näyttää asian laita olevan.

On mielenkiintoista nähdä, mihin tämä ministeri Huttu-Juntusen käyttäytyminen tulee johtamaan.

Ed. V e t e l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä vaikea uskoa, mitä ed. Huotari totesi, että tämä lakiesitys on yhden ministerin arvovalan säilyttämisen tuotos. Kun vastaavasti täällä hallituksen esityksessä todetaan, että asian jatkovalmistelu on sosiaali- ja terveysministeriössä tehty virkatyönä ja asia on useita kertoja käsitelty sosiaalipoliittisessa ministerityöryhmässä. Siis siellä olisi voitu moneen monitukseen kertaan paikata näitä puutteita, mitä on nähty mahdollisesti ministeri Alhon esityksessä, mutta näin ei ole tehty.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Huotari ei parhaalla mahdollisella tavalla hahmottanut ministerin käyttäytymistä asiana, mutta hän hahmottaa tämän substanssin erittäin hyvin. Se oli niin hyvin analysoitu, että reipas loikka keskustaan on aivan paikallaan. (Ed. Huotari: Ei kiitos!) Siinä oli täsmälleen samat ainekset, jotka meidän esityksessämme ovat.

Pyysin tämän puheenvuoron sen vuoksi, että ed. Huotari pohti nettotuloista määräytyvää prosentuaalista päivähoitomaksua. Kun toimin edellisen hallituksen ministerinä ja asiaa todella selvitettiin, kävi ilmi, että tähän nettotulokäsitteeseen liittyy niin paljon ongelmia, että se ei ole niin yksinkertaisesti toteutettavissa kuin äkkiä tuntuisi tai luulisi. Monien analyysien jälkeen päädyimme ministeriöissä kuitenkin siihen, että bruttoperusteinen maksu on aivan käypä, jos sen korkeinta tasoa lasketaan, aivan niin kuin tekin puheessanne totesitte.

Keskustan malli lähtee siitä, että korkein perittävä maksu olisi 1 200 markkaa, nollamaksuluokka säilytettäisiin ja tehtäisiin lineaarinen suora siinä välissä oleville maksuille, jotka perustuvat bruttotuloihin. Tämä tulee olemaan esityksemme ja haluan nyt nähdä, miten te kiemurtelette, ed. Huotari, irti, kun valiokunnassa käsitellään tätä mallia. Se on juuri täsmälleen sitä, mitä te haette!

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaara perusteli la-

kiesitystä sillä, että rahaa ei riitä kotihoidon tukeen ja syy on se, että sitä leikattiin. Täällä kyllä persoonallisuus jakautuu vähän monelta edustajalta, niin kuin teiltä, ed. Soininvaara. Te olitte hyväksymässä sitä leikkausta. Kun tämä on siitä seuraus, puheenne tuntuvat ihmeellisiltä.

Mutta samalla tavalla on kyllä jakaantunut persoonallisuus ministeriltä, kun hän on esitellyt tämän, ja kieltämättä näin käy myös ed. Huotarille. Nämä puheet ovat kyllä erittäin hyviä ja näitä puheitaan te piditte eduskuntavaaliaikana. Tällä tavalla teidänkin äänillänne kerättiin voimaa siihen menettelyyn, jota nyt ollaan teidän toimestanne tekemässä. Ette edes äänestänyt vastaan silloin, kun kotihoidon tukea leikattiin. Minä en tiedä, kauanko teidän persoonallisuutenne kestää käyttäytyä kahdella tavalla.

Minä toivoisin, että te vahvasti jaksaisitte puolustaa tätä sillä tavalla, että tämä malli toteutuisi. Olen erittäin tyytyväinen, että te tämän asian esitätte, mutta poliittinen rehellisyys ei kyllä tähän asti ole ollut niin kovin hyvä.

Mitä tulee sitten kolmevuotiaiden hoitolisään, ei se mikään kunnan parannus ole. Aikaisemminhan siinä oli sisaruskorotus, joka toteutti sitä aivan yhtä hyvin. Sitä paitsi tämä huononnut sitten näihin hoitosetelikokeiluihin, tämä 500 markan hoitolisä, on kyllä todella suuri.

Ed. R. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokeilu on kokeilu ja jos kokeilu laajennetaan koko maahan, niin se tietysti joko vaatii merkittävästi lisää rahaa siihen hoitoseteliasiaan tai sitten ei olisi pitänyt olla subjektiivista päivähoitopaikkaoikeutta. (Ed. Kemppainen: Senhän olette te säättäneet!) — Se subjektiivinen oikeus oli säädetty vuonna 1991 ja se on vain sitten pantu voimaan, koska mitään asioita ei voi määrättömästi lykätä. Laki on tehty edellisen hallituksen aikana.

Ed. Soininvaaran kanssa olen siinä samaa mieltä, että näitä täytyisi tarkastella kokonaisuutena. On tietysti erittäin suuri vahinko, että nämä lait tulevat yksitellen, jolloin ei pääse käsiksi muuta kuin niihin vakuutteluihin, joilla annetaan ymmärtää, että kun lasketaan yhteen ja huomioidaan tämä ja tämä, niin lopputuloksen pitäisi olla hyvä, vaikka se tässä näyttää huonolta.

Siitä olen edelleenkin samaa mieltä, että kotihoidon tuki on huono yksiläpsisten asioiden kanalta.

Ed. Huotarille haluaisin sanoa, että järjestelmän käyttö on tietysti kaikkien lakisääteinen oi-

keus, ja tietysti nykyisen käsityskannan mukaan jokaista, joka ei hyödynnä sitä, pidettäisiin vähä-älyisenä. Siitä syystä ei kai kukaan halveksi ketään, joka osaa käyttää järjestelmiä hyväkseen. Nämä lait on tehty sitä varten, että niitä voidaan hyödyntää.

Ed. Huotar (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaaralle sanoisin, vaikka hän ei olekaan nyt paikalla, että kokonaan työttömien lapsille yleensä tarjotaan osaaikahoitoa ja se on varmaan ihan hyvä järjestely.

Ed. Elolta kysyisin, että toteutuuko demokratia sillä, että arvovaltasysteistä eduskunnan pitäisi hyväksyä sellainen esitys, jota vastaan eduskunnan suuri enemmistö on, vain jollakin puoluekurilla myös tällaisissa kysymyksissä, joissa ei ole kysymys rahasta vaan periaatteista. Puoluekurilla sitten pistetään myös ed. Elo jossakin vaiheessa kuriin, jos tämä esitys tällaisenaan menee läpi.

Ed. Veteläiselle sanoisin, että vaikka jatkovalmistelu on ollut sosiaali- ja terveysministeriössä, niin silti siihen ei ole saanut tehdä sellaisia muutoksia, kuin sosiaali- ja terveysministeriö olisi halunnut. Mainituista syistä.

Ed. Huuhtaselle sanoisin, että nettotulokäsitys saattoi olla siinä vaiheessa, kun te sitä valmistelitte, ongelmallinen, mutta kun nyt ei juurikaan ole enää verovähennyksiä, niin taulukot on aika yksinkertaista tehdä, ja vaikka verovähennyksiä joillakin olisikin vielä, niin se ei varmaan kovinkaan paljon heittäisi tätä. Eli taulukon mukaisesti varmaan siihen voitaisiin mennä. En tiedä, onko se hyvä ratkaisu vai ei.

Ed. R. Korhoselle sanoisin, kun hänen mielestään subjektiivinen oikeus ilmeisesti ei ollut hyvä asia, niin yritin puheenvuorossani valottaa sitä, millaisia painajaisia pienten lasten vanhemmat näkivät silloin, kun kaikille lapsille ei ollut päivähoito-oikeutta ja lapsia piti kuljettaa kahdessakymmenessä eri hoitopaikassa kahden vuoden aikana.

Ed. Isohökana - Asunmaa: Arvoisa rouva puhemies! Kuulun niihin kansanedustajiin, jotka pitävät perusteettomana sitä, että nyt käsiteltävänä olevaan lakiesitykseen on otettu kotihoidon tuen romuttaminen lopullisesti. Siksi tarkastelen lakiesitystä yhdestä näkökulmasta, juuri kodin näkökulmasta.

Pienten lasten kotihoidon tuki on ollut laajalti kannatettu hoitomuoto perheiden keskuudessa. Se saatiin pitkällisten, sanoisinko, taistelujen jäl-

keen vihdoin vuonna 1985. Sittemmin lakia on muutettu useita kertoja tarkoituksena entisestään parantaa kyseistä tukimuotoa. Parhaimmillaan kotihoidon tuki oli tämän vuosikymmenen alussa. Tuolloin se oli todellinen vaihtoehto lapsiperheille. Koko 80-luvun ajan tavoitteena perhepolitiikassa on ollut pääasiallisesti lisätä vanhempien valinnanvaihtoehtoja lasten, mutta myös vammaisten ja vanhusten hoidossa. On hyvin tiedossa, miten erilaiset elämäntilanteet tarvitsevat erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja yleensäkin hoitopolitiikassa.

Toisaalta varsin laajaa yksimielisyyttä on ollut siitä, että erityisesti alle kolmivuotiaan lapsen paras hoitopaikka olisi koti. Tämän vuoksi 80-luvulla vanhempainrahakautta vaadittiin pitemmäksi, vanhempien oikeus työpaikkaa menettämättä hoitaa lastaan kotona turvattiin lailla ja kotihoidon tuki on pääsääntöisesti ollut sidoksissa juuri tähän ikään.

Muistan hyvin vuosikymmenen takaiset keskustelut eduskunnassa, sillä kotihoidontukilaki ei ollut kaikille edustajille helppo nimenomaan poliittisista syistä. Kuitenkin mielikuvani on, että kokoomus, keskusta ja kristillinen kansanuolue ovat yleensä, näihin aikoihin asti, puhuneet hyvin myönteisesti kodin merkityksestä myös hoitopaikkana. Siksi on ollut suorastaan tyrmistyttävää nyt havaita, että hallituksessa kokoomus on päätenyt kannattamaan kotihoidon tuen romuttamista aina nimeä myöten. Tuntuu kuin viha koko järjestelmää kohtaan olisi päässyt tulen lailla valloilleen.

Tilastoista voimme nähdä, että kotihoidon tukea on käytetty kaikissa yhteiskuntaryhmissä. Se siis ei ole ollut tiukasti sidoksissa mihinkään sosioekonomiseen ryhmään. Kuitenkin pääsääntöisesti pienituloisissa perheissä tämä hoitomuoto on saanut suurinta arvostusta. Kotihoidon tuki on kiistatta myös kansantaloudellisesti kannattava vaihtoehto kilpailukykyisyytensä takia. Kaikki laskelmat ovat osoittaneet, miten päiväkotipaikka yhtä lasta kohden tulee monin veroin kalliimmaksi yhteiskunnalle kuin kotihoidon tuki. Yleensä voi sanoa, että yhden alle kolmivuotiaan lapsen päiväkotipaikan rakentamiseen ja ylläpitämiseen menevällä tuella on voitu hoitaa yhdessä perheessä monia lapsia.

Koti, kotityö, kodin arvostus on kuitenkin nousemassa uudelleen teollisuusyhteiskunnan häviämisen myötä. Teollisuusyhteiskunnan tunnuspiirteisiinhan kuului siirtää niin paljon kuin mahdollista kodeissa tapahtuvista toiminnoista joko tehtaisiin tai laitoksiin, kumminkin kodin

ulkopuolelle. Tuohon yhteiskuntaan kuului myös se, että perhettä yleensä vähäteltiin.

Olemme murroksessa, tulleet jo informaatioyhteiskuntaan, jossa on moni asia toisin. Uskon myös, että siinä yhteiskunnassa kodin arvostus nousee, siihen vaikuttaa hyvin moni asia. Ensinnäkin havaitaan, että kodissa on todella runsaasti tekemätöntä työtä. Siksi oli kesällä masentavaa seurata maassamme kotiapulais- ja piikakeskustelua, jolla tietoisesti haluttiin jotenkin alentaa kotitalouden arvoa. Myös ministeri Mönkäreen täällä esittämä määritelmä työstä vain palkkatyönä, kodin ulkopuolisena työnä, on kyllä aika vanhanaikainen eikä sovellu nyky-yhteiskuntaan, saati tulevaisuuteen.

En itse voi ymmärtää niitä tahoja, jotka eivät ole valmiita esimerkiksi muuttamaan verolainsäädäntöä niin, että koti voisi olla pienyrityksen tapaan työllistävä yksikkö. Ainakin silloin, kun kyse on hoitotyöstä, tulisi yhteiskunnan edistää kodin mahdollisuuksia työllistää, miksei myös muuten, sillä joka tapauksessa kodeissa on työtä, mikä pitää aina tehdä. Kyse on siis vanhempien näkökulmasta myös työn jakamisesta, joka on varmasti yksi keino lisätä työllisyyttä tässä maassa niin kuin muuallakin.

Näin ollen erityisesti kotona hoitotyötä tekevän sosiaali- ja eläketurva kaipaisivat kohentamista. Eduskuntakin on vaatinut toimia kotona työtä tekevien sosiaaliturvan, erityisesti eläketurvan, parantamiseksi. Lipposen hallitus on kuitenkin toiminut juuri päinvastoin esittäessään muun muassa eduskunnalle sairauspäivärahan poistamista kotona työtä tekevilta ja toteuttaessaan sen.

Hallituksen nuivan kielteinen suhtautuminen lasten kotihoitoon näkyy siinäkin, että tältä sektorilta on säästetty tähän mennessä muuhun nähdessä suhteellisesti aivan liian paljon, suorastaan kohtuuttomasti. Se on heijastunut odotetusti päivähoitopaikkatarpeen lisääntymiseen, työttömyyden kasvuun jne. Toimenpiteiden seurausvaikutukset maksavat yhteiskunnalle taatusti enemmän kuin säästöt tuovat rahaa. Tähän mennessä yli 20 000 perhettä on jättänyt kotihoidon tuen, ja sitten täällä ihmetellään, miksi näin on tapahtunut. Minusta ed. Perho aikanaan aivan perustellusti kyseli, miksi kotihoidon tuki on sisällytetty tuloloukkupolitiikkaan.

Arvoisa puhemies! Yleispiirteiltään hallituksen esityksen pienten lasten hoidon tukemista koskevaksi lainsäädännöksi on tavoitteiltaan oikean suuntainen. Lasten hoidon tukimuotojen yhteensovittaminen, tukijärjestelmien yksinker-

taistaminen ja selkeyttäminen ovat kaikki kannatettavia tavoitteita. Näihin voi hyvällä omallatunnolla yhtyä.

Sen sijaan siihen tavoitteeseen, että hyvätuloisilta perheiltä nyt lasketaan hoitomaksuja ja pienituloisilta kiristetään, ei voi mitenkään yhtyä. Oikeudenmukaisuus tässä yhteiskunnassa ei voi olla tällaista. Enkä voi käsittää sosialidemokraattien ja vasemmistoliiton tukea hallituksen esitykselle. Sen tuki ymmärrän hyvin, että kokoomus on lakiesityksestä mielissään. Niin olisin itsekin, jos edustaisin sitä aatemaailmaa.

Oli erittäin mielenkiintoista kuunnella ministeri Huttu-Juntusen mielipide hallituksen esityksestä. Hänen näkemyksensä oli selkeä, ja kun pääministeri ei toistaiseksi ole puuttunut hänen hyvin epätavalliseen menettelyynsä, voi olettaa, että tämä hyväksytäänkin hallituksessa ainakin sosialidemokraattien keskuudessa. Tähän viittasi myös esimerkiksi ed. Elon käyttämä puheenvuoro. Mielenkiintoista olisikin tietää, saako ministeri Huttu-Juntunen vasemmistoliiton ryhmän tuen näkemykselleen ja ryhtyykö edes merkittävä osa sosialidemokraateista vaatimaan oikeudenmukaisuutta suomalaisen perhepolitiikkaan. Kokoomushan on luonnollisesti loppuun saakka lakiesityksen takana.

Uusi järjestelmä suosii siis kunnallista päivähoitoa kotihoidon sijasta. Valinta tähän suuntaan on osin ideologinen, sille emme voi mitään. Valintaa ei voi tutkimuksiin perustuen pitää kuitenkaan lasten kannalta selkeästi parempana eikä valintaa voi perustella yhteiskuntataloudellisestikaan.

Valtionosuusuudistuksen kanssa samanaikaisesti toteuttavat tuloloukkutyöryhmän ehdotukset sisältävät yhdessä voimakkaan siirron kunnallisen päivähoidon suuntaan vaihtoehtoisen kotihoidon sijasta. Järjestelmä ei ota huomioon sitäkään, että esimerkiksi lisääntyvä etätyö ja ylipäänsä työn luonteen muuttuminen ei aina välttämättä vaatisi lapsen viemistä kunnalliseen päivähoitoon.

Arvoisa puhemies! Myös alle kuusivuotiaiden lasten hoidon valtionosuuden perusteena olevien laskennallisten kustannusten määrittäminen porrastamalla elinkeinorakenteen mukaan aiheuttaa monissa kunnissa suurta epäoikeudenmukaisuutta, varsinkin kun elinkeinorakenteen korjauskerron määrätty vuoden 1994 tietojen perusteella. Tiedämme, että rakennemuutos maassamme on tavattoman nopea. Monissa kaupunkien lievekunnissa tilanne on tämän jälkeen muuttunut ratkaisevasti.

Arvoisa puhemies! Hallitus on useaan kertaan todennut ja hallituspuolueiden kansanedustajat ovat todenneet täällä, että kannustinloukkujen purkaminen edistää työllisyyttä. Niin pitäisi olla. Miksei näin näytä käyvän tämän lain myötä, siihen vastausta ei ole tullut. Jostakin hämärästä järjestelmästä on nyt tulossa itsetarkoitus, jota lapsiperheiden vanhempien enemmistö ei varmasti ymmärrä. Kodin arvostuksen nostaminen ja kotihoidon tuen edelleenkehittäminen olisivat niitä toimia, joilla työllisyys varmasti paranisi, mutta näitä ei haluta käyttää.

Mielestäni valiokunnan on nyt huolellisesti ja laaja-alaisesti otettava myös päivähoitomaksujen uudistamisen rinnalla koti kaikinensa tarkastelun kohteeksi ja selvittävä kyseisen hallituksen esityksen kansantaloudelliset kokonaisvaikutukset ottaen huomioon myös tuloverolaisissa tapahtuvat muutokset ensi vuonna. Niiden jälkeen, niin uskon, aivan varmasti ymmärrämme kyseisen hallituksen esityksen mielettömyyden lopullisesti.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuoro käsitteli hyvin ansiokkaasti tätä lakiesitystä kotityön kannalta, ja minusta on tärkeää keskustella siitä varsinkin, kun tämä romuttaa sen kotihoidon tuen, joka sovittiin 84—85. Mutta muistutan, että ei sillä ollut silloin tukea edes kokoomukselta, joka oli oppositiossa. Kokoomuksesta esitettiin lain lykkäämistä, ja se olisi todella tullut hylättyä silloin. Oli pelkästään keskustan kolme valiokuntajäsentä, jotka saivat sen ryhmäkurilla läpi; kaikki sosialidemokraatit halusivat siirtää, niin SMP:n Skön, niin vihreiden Könkkölä, mutta onneksi laki silloin saatiin, ja se on toiminut hyvin.

Yksi muukin kotityöhön liittynyt lakiesitys saatiin myös sillä eduskuntakaudella aikaan, kotiapulaisen palkan sosiaalikulujen vähennysoikeus verotuksessa. Silloin kokoomus oli rohkea oppositiossa, mutta heti kun pääsi valtaan Holkerin hallituksessa, niin jostakin syystä se sen hylkäsi, ja vähennys jäi pois käytöstä.

Luulen, että nyt tässä tuloloukkukeskustelussa juuri nämä elementit olisivat niitä, joita uudelleen tarvittaisiin. Mutta kun te toisaalta, kokoomus, olette tyytyväisiä jostain lompakosaahteista, niin miten te sitten hyväksytte sen, että kuitenkin tällainen ideologinen kunnallisen päivähoidon vyöry tapahtuu, kun teillä olisi mahdollisuus eduskunnasta saada tukea siihen, että kotihoitovaihtoehto erilaisilla järjes-

telyillä tulisi taas yhteiskunnalle ja veronmaksajille halvempana vaihtoehtona ottaa paremmin käyttöön?

Ed. T. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin kiinnittää ed. Isohookana-Asunmaan puheenvuorossa huomiot siihen, että hän totesi, että 90-luvun alussa kotihoidon tuki oli hyvä vaihtoehtoinen hoitomuoto. Niin oli, koska kunnat maksoivat kunkohtaisia lisä. Tämä nykyinen laki antaa edelleen kunnille mahdollisuuden jatkaa kuntakoh- taisten tukien maksamista. Valtionosuus sosiaali- ja terveystoimen osalta ei määräydy sen mukaan, kuinka paljon kunnallisia päivähoitopaikkoja on, vaan siellä painotetaan nimenomaan alle kuusivuotiaiden lapsien määrää.

Ed. Isohookana-Asunmaan logiikan mukaan kuntien pitäisi jatkossa miettiä ratkaisu sen osalta, nostavatko kunnallista hoitotukea, jonka kautta saavat pienten lasten hoidon kotona järjestettäväksi, vai huolehtivatko siitä, että kunnallisia päivähoitopaikkoja on. Ed. Isohookana-Asunmaa, te sanoitte, että kunnalliset päivähoitopaikat ovat kalliimpia kuin kotona hoitaminen. Eikö silloin kuntien taloutensa kannalta tämän logiikan mukaan pitäisi nimenomaan nostaa maksamaansa hoitotukea sen sijaan, että lisättäisiin päivähoitopaikkoja? Silloin perheillä olisi todella mahdollisuus tehdä valintoja.

Ed. Kokkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun kuuntelee tätä keskustelua, tulee välttämättä mieleen, että kuulun, luetaan ja luullun ymmärtämisessä on puutteita.

Kokoomusta syyllistetään hyvin yksipuolisesti ja kuvitellaan, että me voisimme hallituksessa sanella ratkaisut. Varmaan se olisi meistäkin miellyttävää, jos voisimme näin tehdä, mutta se- hän ei ole demokratiassa mahdollista.

Kokeneena ministerinä ed. Isohookana-Asunmaa tietää erittäin hyvin, että hallituksen esityksen ollessa kysymyksessä mennään kirjan mukaan, elleivät hallituspuolueet yksimielisesti jotain muuta päättä. Tietääkseni tämäkin esitys on hallituksessa ollut yksimielinen. Esittelevä ministerikään ei, kuten hyvin jo täällä tiedetään, ole jättänyt eriävää mielipidettä.

Totean vielä, että työllisyys ei minun käsittääkseni parane, ellei kansantalous kehity riittävästi. Vaaditaan vähintään 3 prosentin kasvu kansantalouteen, ennen kuin työllisyys paranee.

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kaksi näkökohtaa: Ed. Tuija Pohjola totesi, ettei kotihoidon tuki olisi ollut hyvä ilman kuntia. 1990-luvun alkupuolella muistaakseni kotihoidon tuki oli perusosaltaan noin 1 900 markkaa, mikä minus- ta kyllä merkitsi sitä ja käytännössä se näkyi, että se oli varsinainen vaihtoehto ilman, että kunnat tulivat siihen mukaan. Sen lisäksi monissa kunnissa oli varaa antaa ns. kuntalisä. Mutta esimerkiksi omassa kunnassani, joka on vasemmisto- enemmistöinen kunta viimeistenkin vaalien jälkeen, kotihoidon tuen kuntalisä on ollut mahdottomuus ideologisista syistä, kuten ed. T. Pohjola varmaan hyvin tietää, kun tuntee naapurikunnankin asiat. Sitä paitsi täytyy muistaa se, että viime vuosien aikana valtion osuus on laske- nut aika paljon, mikä merkitsee sitä, että kunnilla ei kuntalisään ole siitäkään syystä kaikissa ta- pauksissa mahdollisuutta. Tästä syystä näen, että kyllä perhepolitiikan täytyy olla aika keskei- sesti valtion puolelta hoidettu, koska kunnat ovat eriarvoisia.

Ed. Paula Kokkoselle huomauttaisin vain sen, että kun tässä on iltapäivän istunut eduskunnas- sa ja kuunnellut puheenvuoroja, on syntynyt vä- kisinkin sellainen vaikutelma, että sekä sosialide- mokraattien että vasemmistoliiton puolelta ol- laan valmiita miltei uudelleenkirjoittamaan ky- seinen lakiesitys, niin vahvoja puheenvuoroja täällä on käytetty. Viittaan esimerkiksi ed. Elon vakuutteluun asiassa.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Paljon on sanottu, minä pyrin olemaan lyhytsa- nainen.

En aio arvioida ministeri Huttu-Juntusen me- nettelyä lakialoitteen esittelyssä valtiosäännön tai hallituksen sisäisen työmoraalin kannalta. Jos se johtaa ministerikierrätykseen, niin kuin on spekuloitu, virka-auton takapenkiltä eduskun- nan takapenkille, se tapahtuu poliittisen herätte- lyn kannalta aivan arvostettavista syistä. Minis- teri on tehnyt itse asian kannalta isänmaallisen teon.

Lakiesitystä vastauksena yhteiskunnan tä- mänhetkisiin todellisiin ongelmiin, todellisiin ongelmiin on sen valmistelun eri vaiheissa kriti- soitu monelta taholta. Haluan tässä todeta, että tässä muodossa se ei ole koskaan saanut muun muassa sosialidemokraattisen eduskuntaryh- män kiistatonta tukea.

Lakiesitys kyseenalaistaa uskon hallituksen arvovalintojen oikeudenmukaisuuteen ja vii-

sauteen. Suorittamatta kuulijoitte puolesta arvojen ääneen puntarointia oikaisen tässä kysymään suoraan, olisiko asiaa valmistellut ministeriö käyttänyt aikansa ja energiansa paremmin etsimällä vaikkapa sellaista vero- ja maksumallia, joka pieni- ja keskituloisten asemaa aidosti parantamalla olisi samalla elvyttänyt työllisyyttä, työllisyyden kannalta tärkeitä kotimarkkinointia. Tästä lakiesityksestä henkii luulo, että työttömät eivät tule töihin pääasiallisesti piruuttaan. Tähän viittasi ansiokkaasti myös ed. Elo aiemmin iltpäivällä. Joidenkin marginaalitapausten, ja näistäkin marginaalitapauksista suuri osa edustaa sellaista syrjäytymisen tasoa, johon nämä toimenpiteet eivät pure, perusteella kuvitellaan, että tämän päivän Suomessa työttömällä on liian hyvä olla. Tosiasiassa työtön ei lähde töihin siksi, että työtä ei ole tarjolla eikä sen itse luominen kaikilta onnistu.

Sisällöltään lakiesitys on epäsosiaalinen. Se armahtaa hyvätuloisia ja lisää pienituloisten kustannuksia. Jos lakia kaupataan kannustimena, ilmaan jää hallituspuolueen edustajalle kiusallinen kysymys, pitääkö pienituloisen työhön menostaan vielä maksaa lisää samaan aikaan, kun parempituloista houkutellaan lisärahoilla. Mikä viisaus sisältyy pienituloiselle lisättyyn 200 markan maksuun kannustavuuden, julkisen talouden tai oikeudenmukaisuuden kannalta? Sitä ei selitä muuten kuntien mahdollisuus erillispäättöksiin poistaa maksu. Kuntien itsehallinnon korostamiselle lieene paljon järkevämpiäkin keinoja.

Arvoisa puhemies! Jos tästä laista aiotaan saada täällä hyväksyttävä, edellyttää se valiokuntakäsittelyltä liki mahdotonta suoritusta. Tässä usko ja toivo ovat kovalla koetuksella.

Ed. R ä s ä n e n : Rouva puhemies! Ensinnäkin ihmettelen minäkin niin tässä yhteydessä kuin eräissä aiemmissakin tilanteissa hallituksen muutamien ministerien tapaa pestä kädet omista huonoista ratkaisuista ja säilyttää oma poliittinen imago puheissa, vaikka teot puhuvat toista. Mutta ihan omaa luokkaansa on ollut tämän kertainen ministeri Huttu-Juntusen käsienspesu Pontius Pilatuksen tapaan esittelemällä laki mutta samalla vetäytyen lausunnoillaan moraalisesta vastuusta sen yhteydessä. Tietysti ministeri on ollut avoin ja rehellinen todetessaan joidenkin ratkaisujen olevan hänelle vastenmielisiä, mutta miksi sitten esitellä niitä? Jos hallituksen ministeri esittelee yksimielisesti sovittuja esityksiä, hänen tavoitteenaan ja tarkoituksenaan ei voi olla

pelkkä julkisen keskustelun herättäminen aiheesta, niin kuin hän on tietävästi todennut. Jos ministeri näin kuvittelee, hän ei ole ymmärtänyt asemaansa eikä valtuuksiaan. Julkista keskustelua voi herätellä toki monella muullakin tavalla ja se olisi syntynyt myös siten, että ministeri ei olisi esitellyt tätä lakiesitystä.

Itse löydän tästä lakiesityksestä joitakin sekä hyviä että huonoja puolia ja aloitan käsittelyni näistä myönteisistä huomioista. Kokonaisuudessaan tietysti myönteistä on se, että emme joudu nyt käsittelemään varsinaista säästölakia, joita on aivan liikaa tämän hallituksen aikana kohdistettu lapsiin ja lapsiperheisiin. Lakiesitys on periaatteessa nollaratkaisu, mutta käytännössä tilanne ei ole näin yksinkertainen.

Tämä esitys aiheuttaa painopisteiden siirtymiä yhteiskunnan tuen kohdistumisessa erilaisiin perheisiin ja lopputulos tulee riippumaan hyvin paljon siitä, miten perheet tulevat käyttäytymään. Tiedämme, että tämä taas on usein melko vaikeasti ennustettavissa. Onhan todettu jo se, että kansan käyttäytyminen yllätti tutkijatkin hallituksen edellisen tempauksen jälkeen, jolloin kotihoidon tuesta leikattiin lähes neljännes. Odotettua suurempi osa kotihoidon tuen käyttäjistä luopui siitä. Kotihoidon tukea saa tällä hetkellä noin 20 000 perhettä vähemmän kuin viime vuonna.

Eli kun säästöt on kohdistettu tähän asti näissä ratkaisuissa julkisen talouden kannalta kaikkein edullisimpaan hoitomuotoon, niin lukuisa määrä lapsia on siirtynyt kaikkein kalleimpaan vaihtoehtoon. Tiedämme, että niin kunnille kuin valtiolle yksi kunnallinen päivähoitopaikka on vähintään kolme kertaa kalliimpi kuin kotona tapahtuva ja tuettu kotihoito. Perhepoliittiset leikkaukset ovat kasvattaneet myös kuntien toimeentulotuen määrää sekä lisänneet kotihoidon tuen piiristä työttömyysturvan saajiksi siirtyviä vanhempia.

Pienten lasten kotihoidon tukea muutetaan tässä esityksessä periaatteiltaan mielestäni järkevämpään suuntaan siltä osin kuin siihen kytketään mahdollisuus myös yksityisen päivähoidon valintaan joko yksityisessä päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai kotiin palkatun lastenhoitajan toimesta. Tähän asti maksettu kotihoidon tuki on kuivunut todella mitättömäksi kaksinkertaisen verotuksen vuoksi ja rajoittanut kotitalouksien työllistämismahdollisuuksia juuri tämän vuoksi. Perhe on joutunut ensin maksamaan veron kotihoidon tuesta ja sitten kotiin palkattu hoitaja taas omasta palkastaan. Tosin on todet-

tava, että jos todella haluamme saada kotitaloudet työllistäjiksi, niin tämä muutos on aika vaatimaton eikä tule kovin suurta tulosta saamaan aikaan.

Erityisesti tässä yhteydessä lain kaksiportainen voimaantulo ihmetyttää, enkä ole löytänyt siihen kunnollisia perusteluja esityksestä. En myöskään saanut kunnollista vastausta ministeriöstä, kun sinne soitin ja tätä kyselin. Muilta osinhan laki tulisi voimaan elokuun alusta, mutta palvelusetelityyppinen käyttö vasta vuoden vaihteesta. Eli jos halutaan tukea pienten lasten vanhempien mahdollisuutta työllistää kotiin palkattu hoitaja tai yksityinen hoitaja, niin miksi ei laki tältä osin voisi tulla kerralla voimaan? Joillekin perheille tämä merkitsee todella suurta hankaluutta, varsinkin jos kotihoidon tuen rahallinen määrä vielä laskee ja se jää edelleen kaksinkertaisesti verotetuksi loppuvuodeksi. Itse olen saanut tästä jo nyt harmitteluja, että joissakin tapauksissa ei päästä tätä myönteistä vaikutusta hyödyntämään. Joissakin tapauksissa se kenties saattaa johtaa kotiin palkatun hoitajan irtisanomiseen. Toivon, että valiokunnassa kiinnitettäisiin huomiota tähän voimaantulokohtaan.

Monilapsisten perheiden hoitotuen parantaminen on sinänsä toki myönteinen muutos. Tässä yhteydessä haluan palata tämän keskustelun alkupuolelle ed. T. Pohjolan toteamukseen siitä, että kotihoidon tuen leikkaus oli väärä ratkaisu ja hänen mukaansa nyt kaavailtu ratkaisu korjaisi tämän aiemman kotihoidon tuen leikkauksen. Tämä esitys ei todellakaan korjaa tapahtunutta vahinkoa. Monilapsiset perheet ovat tämän hallituksen perhepoliittisten leikkausten, niin lapsilisäleikkauksen kuin kotihoidontukileikkauksen seurauksena menettäneet huomattavasti enemmän kuin tällä nyt voidaan korjata. Lisäksi tämä pieni lisäys monilapsisille perheille kompensoidaan ottamalla se yksilapsisilta perheiltä. On selvää, että nollaratkaisulla ei pystytä asiaa korjaamaan. Ainoa mahdollisuus korjata tapahtunut olisi nostaa hoitotuen määrä leikkauksia edeltäneelle tasolle.

Yksilapsisten perheiden, usein nuorten ja asuntovelkaisten kotihoidon tuki leikkautuu siis huomattavasti ja samalla mahdollisuudet hyödyntää sitä kapenevat. On huomattava se, että kaikista hoitotukeen oikeutetuista perheistä tällaisia on varsin merkittävä osa. Erityisesti kaksi — kolmevuotiaiden ainokaisten vanhemmista suurella osalla ei tule enää olemaan realistista mahdollisuutta jäädä tämän tuen turvin hoitamaan kotiin lastaan. On luonnollisestikin selvää,

että tämäkin heikennys koskettaa eniten juuri vähävaraisia perheitä, jotka eivät muilla tuloilla pysty tätä menetystä kompensoimaan. Tietysti varakkaat perheet pystyvät vaikka ilman tukeakin periaatteessa, jos on riittävän varakas perhe, hoitamaan lapsensa kotona.

Näiden menettäjäperheiden kohdalla on esityksen mukaan pyritty kannustamaan työn vastaanottamiseen, mikä on mielestäni järjetön perustelu jättityöttömyyden aikana, jolloin pitäisi etsiä kaikki mahdolliset keinot työn jakamiseen. Näistä vanhemmista, uskon näin, suuri osa tulee siirtymään työttömyyskortistoon, lapset mahdollisesti päiväkotiiin, mikä on edelleenkin vanhempien valittavissa oleva vaihtoehto, mutta mikä on yhteiskunnan kustannusten ja työn jakamisen kannalta erityisen surkea vaihtoehto.

Pidänkin tämän esityksen suurena vaarana sitä, että painopiste yhteiskunnan tuessa lapsiperheille siirtyy edelleenkin kotihoidon tuesta kunnalliseen päivähoitoon, mikä on haitallista niin lasten edun, julkisen talouden kuin työn jakamisen kannalta. Ihmettelen syvästi sitä, että ministeri Mönkäre, kun hän vielä täällä keskustelun alkuvaiheessa oli paikalla, edelleenkin toi tässä yhteydessä esiin ajatuksen, että työ on parasta sosiaaliturvaa. Hän kohdisti myös arvostelunsa niihin suomalaisiin hoitotukiratkaisun vuoksi häviäviin perheisiin, jotka hänen mielestään epäterveellä periaatteella valitsevat itselleen sopivimman sosiaaliturvan. Mielestäni on täysin selvää se, että jokainen vastuullinen perheen äiti tai isä valitsee sen sosiaaliturvan, jonka kanssa he tulevat toimeen. Jos kotihoidon tuki ei riitä perheen elättämiseen eikä työtä ole tarjolla, toki he turvautuvat työttömyyskorvaukseen tai toimeentulotukeen.

Toisaalta tämä painopisteen muutos ja suuntaus sopii hyvin muun muassa ministeri Alhon esittämään linjaukseen. Kun hän tänä syksynä budjettipuheessaan kannustinloukkutyöryhmän tuloksia esitellessään toi esiin oman näkemyksensä ja ymmärtääkseni koko hallituksen päivähoitopoliittisen linjauksen, hän totesi sanatar-kasti näin: ”Kunnallinen päivähoito on ensisijainen pienten lasten hoidossa.” Eli ymmärsin näin, että omassa kodissa tapahtuva hoito tulee ministerin mielestä pienelle lapselle vasta toissijaisena vaihtoehtona. Toki vanhempien oikeus saada lapsensa päivähoitoon on tärkeä etuus, mutta samalla tulee kuitenkin varoa sitä, ettei lapsen oikeus omaan kotiin vaarannu.

Arvoisa puhemies! Ihan lopuksi lyhyesti: Mielestäni myös päivähoitomaksujen uusjako on

kiistämättä epäsosiaalinen muutos, kuten täällä on moneen kertaan tämän keskustelun aikana todettu. Siinä kärsivät vähävaraiset ja myös monilapsiset perheet muiden kustannuksella. Toki voidaan vähätellä tätä 200 markan kuukausimaksua, mutta monissa perheissä sekin on tuntuva summa kaikkien muiden jo tapahtuneiden perhepoliittisten heikennysten vuoksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S.-L. Anttila.

Ed. H. Koskinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kannanottoni koskee edellistä eli ed. Karjalaisen puheenvuoroa, johon en saanut puheenvuoroa.

Mitähän ed. Karjalainen tarkoitti, kun hän puheessaan sanoi, että ministeri Huttu-Juntunen on tehnyt isänmaallisen teon? Tarkoittikohan ed. Karjalainen sitä, että ministeri Huttu-Juntunen oli mukana tekemässä yksimielistä hallituksen päätöstä, vai mahtoiko ed. Karjalainen tarkoittaa ministeri Huttu-Juntusen myöhäisherätystä lain kehnoudesta ja suksien kääntämisestä vastamäkeen?

Ed. Karjalainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani sanoin, että en puntaroi ministeri Huttu-Juntusen menettelyä valtiosäännön enkä hallituksen sisäisen työmoraalin kannalta, vaan korostin sitä, että asian esille tuominen poliittisen herättelyn mielessä on todella arvokasta.

Ed. R. Korhonen: Arvoisa puhemies! On pakko todeta, että lapsia ja lapsiperheitä on viimeisen vuosikymmenen aikana pyöritetty monessa piirissä ja kipakasti. Ymmärrän täysin heidän turhaantumisensa yhteiskunnan tapaan hoitaa heidän asioitaan. Tällainen soutaminen ja huopaaminen on sopimatonta ja anteeksiantamatonta.

Laki kotihoidon tuesta annettiin vuonna 1985. Se astui täysimääräisesti voimaan vasta vuonna 1990. Kuitenkin vuonna 1991 hallitus päätti nostaa merkittävästi kotihoidon tuen perusosaa. Samana vuonna muutettiin päivähoitolakia siten, että kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla olisi subjektiivinen oikeus kunnalliseen päivähoitoon. Tämä oli drastista kunnille ja valtiontaloudelle aikana, jolloin maa syöksyi lamaan ja velkaantui yli 70 miljardia markkaa vuodessa. Nä-

mäkin erittäin hyvät asiat perustuivat STM:n hyviin laskelmiin. Kun nyt epäillään näitä laskelmia, on syytä muistaa, että tämä, mitä nyt tapahtuu, on osin palokuntatyötä eli entisten laskuvirheiden paikkaamista.

Jos aluksi kirjaa esityksen huonot puolet, voi sellaiseksi nimetä erityisesti yksilapsisen perheen menetykset kotihoidon tuessa, jota laissa kutsutaan hoitorahaksi, hoitorahaksi ehkä siitä syystä, että sitä rahaa voi Kelan kautta käyttää myöskin ostettujen palvelujen tai kotiin palkatun hoitajan maksujen korvaamiseen siten, että se suoritetaan palvelun myyjälle tai kotihoitajalle suoraan. Silloin vältetään kaksinkertainen verotus, mikä minusta sinällään on positiivinen asia.

Kotihoidon tuen pudottaminen on minulle ikävä ja huono asia. Valtaosa lapsiperheistähän on näitä yksilapsisia ja kaksilapsisia. Erityisesti yksilapsiset perheet ovat menettäjiä. Kaksilapsisten perheiden kohdalla tilanne on dualistinen. Jos molemmat lapset ovat alle kolmivuotiaita, perhe saa lisää nykyiseen tilanteeseen 400 markkaa kuukaudessa. Jos taas toinen lapsi on alle kaksivuotias ja toinen yli kolmivuotias, perhe menettää nykyisestä tilanteesta 100 markkaa kuukaudessa. Jos toinen on alle ja toinen yli kolmivuotias, on menetys noin 300 markkaa kuukaudessa. Sen sijaan sekä yksi- että kaksilapsiset perheet, joiden lapset ovat yli kolmivuotiaita, saavat 500 markasta 1 000 markkaan kuukaudessa. Tätä voisi kutsua joltisenkinmoiseksi hyväksi asiaksi.

Itse olisin ollut valmis satsaamaan kotihoidon tukeen varsinkin yksilapsisille perheille enemmän, mutta en kolmi- — viisivuotiaiden kustannuksella. Kolmi- ja viisivuotiaiden kohdalla tuo 500 markan hoitoraha on hyvä avaus ja helpottaa monilapsisten perheiden hoitojärjestelyjä joko siten, että lapset hoidetaan kaikki kotona tai sitten ostetaan yksityistä palvelua. (Ed. Kempainen: Ei se parannus ole, kun sisaruskorotus oli ainakin yhtä paljon!) — Se oli 300 markkaa.

Sitten niitä uskonpuolen asioita. Kannustinloukkutyöryhmän esityksen pohjalta tehty päivähoitoudistus poistaa tai loiventaa tuloloukkuja. Tällöin on syytä tätä tarkastella osana isompaa pakettia, joka valitettavasti ei ole tullut tänne käsittelyyn yhtä aikaa. Nämä tuloloukut ovat olleet erityisesti sellaisten lapsiperheiden ongelma, joissa on pieniä lapsia.

Eri hoitomuotoihin annettavat tuet yhtenäistytävät ja muuttuvat lapsikohtaisiksi, jolloin perheet voisivat valita parhaiten lapselle kussakin elämäntilanteessa sopivan hoitomuodon. Tämän

taustalla tietysti vaikuttaa vuoden 1996 alusta voimaan tullut päivähoito-oikeuden laajennus kaikkiin alle kouluikäisiin lapsiin. Uudistus selkeyttäneen pienten lasten tukijärjestelmää ja helpottaneen kuntien hallinnollista taakkaa, koska esimerkiksi Kela hoitaa ennakonpidätyksen perheen ostaessa lasten hoidon yksityiseltä palvelun tuottajalta.

Lisäksi jyrkät kunnallisen päivähoidon maksuportaat poistuvat ja siirrytään lähemmäksi tasamaksua. Verotuksen kanssa päällekkäinen progressio poistuu ja useiden perheiden päivähoitomaksut pienenevät, toisten taas nousevat. Tämä johtuu siitä, että kunnallista epätasa-arvoa on olemassa. Jotkut kunnat ovat velkoneet STM:n suosituksia enemmän päivähoitomaksuja. Yksittäisissä kunnissa on ollut päivähoidon palvelusetelikokeilu, joka nyt tavallaan vakinaistuu 500 markan hoitorahalla näille isommille lapsille. Tällöin luotaisiin jonkinlainen alustava runko hoitorahan kehittämiseksi nimenomaan tässä palvelusetelimelellä.

Nykyisen kotihoidon tuen päällekkäinen verotus poistuu, kun uudessa järjestelmässä verotetaan vain palvelun tuottajaa eikä perhettä. Yksityisen hoidon tukea maksetaan myös yli kolmi-vuotiaista, jolloin perheiden valinnanmahdollisuudet lisääntyvät nykyiseen järjestelmään verrattuna.

Hoitorahan taso suhteessa nykyiseen kotihoidon tukeen on uudistuksessa todella sen ongelmallisoin osa, jossa on tavallaan menty kirjan mukaan. Koen ainakin henkilökohtaisesti, että kokoomus on joutunut tässä aika ikävän kompromissitilanteen eteen, koska on haluttu painottaa erityisesti kunnallista päivähoitoa jo pitemmän aikaa, ja se on tapahtunut aina kotihoidon tuen kustannuksella.

Koska uudistus on kustannusneutraali, sitä on mahdoton toteuttaa ilman, että joiltakin perheiltä tuki pienenee. Tämä on tietysti tässä asiassa ikävä, ja se juuri koskee ja loukkaa tavallaan yksiläisten perheitten oikeuksia. Toisille se todella tuo lisää ja toiset menettävät.

Uudessa laissa on edelleenkin mahdollista, että kunnat ottavat käyttöön omia kuntalisiä, sitä ei ole aikaisemminkaan kielletty, ja silloin niiden maksatus voitaisiin hoitaa Kelan kautta aivan kuten valtiolta tulevan hoitorahan maksatus. Tämä tietysti auttaa subjektiivisen päivähoidon oikeuden järjestelyä siten, että kun päivähoitotapaikan perustaminen, rakennuksen ylläpito ja henkilökunta on kallista, niin jos käyttäjiä voidaan vyöryttää yksityisen sektorin puolelle, se

varmasti kunnalle kokonaiskustannuksena on säästöä.

Arvoisa puhemies! Olisin nähnyt objektiivisen päivähoitopaikkaoikeuden yli kolmi-vuotiaille tärkeänä ja yksi — kolmi-vuotiaiden lasten hoitamisen tukemisen kotona toisena subjektiivisena oikeutena tärkeänä. Laitos on laitos ja koti on koti!

Tähän samaan vaihtoehtojen kavalkaadiin olisin toivonut myös kotona teetetyn työn vähennyskelpoisuuden. Tämä esitys oli tutkittavana mutta on hautautunut jonnekin tutkimusten, mietintöjen ja pohdintojen joukkoon. Silloin jos vaihtoehdot olisivat tällaisia, ne olisivat todellisia, ja se tasa-arvoistaisi kaikkien valinnanmahdollisuuksia merkittävästi.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, että minulle tarjoutui tilaisuus korjata ja täsmentää ed. Riitta Korhosen historiankirjoitusta kotihoidon tuen osalta. Hän muisti kotihoidon tuen nouseen tuntuvasti vuoden 91 budjetissa ja epäili sen johdosta, ettei sosiaali- ja terveysministeriö kykene tekemään asiallisia laskelmia.

Tosiasiasta kuitenkin on, ettei silloinen hallitus eikä silloinen päivähoidosta ja kotihoidon tuesta vastaava ministeri suinkaan esittänyt näin tuntuvia korotuksia. Nämä korotukset neuvoteltiin täällä eduskunnassa budjetin antamisen jälkeen, ja kotihoidon tuen tuntuviin korotusten pääneuvottelija ja pääasiallinen asianajaja oli silloinen kokoomuksen ryhmäpuheenjohtaja Iiro Viinanen. Sittenkin, kun hänestä tuli valtiovarainministeri, hän kyllä tunnusti, että silloin oli tullut tehtyä virhe. Oli tullut ajettua kustannuskehitys sellaiselle uralle, jota ei kyetty maksamaan. Valtiovarainministeri Matti Louekoski vuonna 91 sitä ennusteli ja kauhisteli, mutta valtiovarainministeriön viaksi tietysti voi laskea sen, että valtiovarainministeriön vaatimuksesta silloin irrotettiin kotihoidon tuen laskentaperusteet. Niitä muutettiin siten, että ne eivät enää määräytyneet samalla tavalla kuin sairausvakuutuksen päiväraha, mikä tarjosi kokoomukselle tilaisuuden ajaa tämä tuntuva korotus läpi.

Tämä nyt vain korjauksena historiankirjoitukseen ja muistutuksena siitä, että tällaiset irtiotot eduskunnassa hallituksen linjauksista saattavat sitten myöhemmin koitua sellaisiksi, joista ei kyetä pitämään kiinni. Ministeriön alkuperäisiin laskelmiin tietysti kannattaa luottaa ja siihen, että pitkäjänteinen, rauhallinen kehittäminen olisi parempi kuin tempoilu, jossa joudutaan

vuosittain lapsiperheitä pompottelemaan milloin nousevalla, milloin laskevalla uralla.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. R. Korhonen perusteli menetyksiä, joita lapsiperheet kokevat, sillä, että te näette, että tämän pitää olla kustannusneutraali. Minusta tämä ei ole kyllä ollenkaan hyvä selitys, koska niin kuin on jo tapahtunut ja tulee tapahtumaan, tämä lakiesitys lisää yhteiskunnan kustannuksia. Kunnallinen päivähoito maksaa enemmän, ja se peruste ei ole kyllä poliitikolta uskottava, että te tyydytte siihen selitykseen, että nämä ovat sen takia hyväksyttäviä.

Ed. R. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viittaan tässä taas näihin laskelmiin, mitkä ovat käytössä, kun päätöksiä tehdään. Pahoittelen tietysti ed. Hämäläiselle, että valitettavasti en ollut vuoden 91 eduskunnassa laskelmia tarkastelemassa. Mutta on monesti ollut näkyvissä tavallaan niitä vaikutuksia, mitä jonkun päätöksen suhteen on, kuinka rahaa virtaa paikasta toiseen. Aikanaan, kun tehtiin yhteensovittua kotihoidon tuen ja työttömyyskorvauksen välillä, tavallaan silloin tapahtui jo virtaamista johonkin. Nyt tietysti, kun näitä laskeaan, ilman muuta ihmiset käyttävät oikeuksiaan hyväksi ja heitä virtaa työttömyyskorvauksien puolelle.

Eli tavallaan, kun yksi tekee laskelmat yhdestä ja toinen toisesta, liekö sitten tietokoneohjelmien puute, että näitä ei pystytty yhteen nitomaan ja ihminen käyttäytyy, niin kuin näkee omalla kohdallaan edullisemmaksi, ja sen ennustaminen on tietysti vaikeaa. Täällä toimitaan joittenkin läpilaskelmien ja oletuksien perusteella ja sitten jälkeenpäin lähetetään palokunta töihin.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Monta kertaa on todettu, että tämä hallituksen esitys on sekava ja se lisää pienituloisten menoja. Ongelma on tietysti koko tämä sosiaaliturva. Se on tilkkutäkkimäinen ja labyrinthimäinen palapeli. Tätähän on nyt yritetty myös varmasti tämän työn avulla alunpitäen selkeyttää. Sitä kai kannustinloukkutyöryhmä on ainakin noin teoriassa halunnut tehdä. Se, että siinä ei ole nyt onnistuttu, on valitettava tosiasia.

Meillä on kannustinloukkuja ja niiden poistaminen olisi toki tärkeää, kuten ministeri Mönkäre tänään aikaisemmin aivan oikein perusteli. Mutta tällä tavoin kuin se nyt tapahtuu, luodaan köyhyysloukkuja. Köyhät loukkuun ja kyyk-

kyyn. Se taas toteutuu, valitettavasti. Ajattelu siitä, että kunnat hyvässä laueudessaan tämän asian huomioisivat ja palauttaisivat nollamaksuluokkakäytännön, on aika pitkälti hurskastelua. Kun tiedämme kuntien tilanteen ja kun nollamaksuluokkakäytäntö ei ole lakisääteinen, niin maassa varmasti hyvin monenlaista päätöstä tehdään, myös sellaista, että 200 markan maksu varsin monelle näistä 50 000 perheestä säilytetään.

Edelleen on varsin ongelmallista, että jälleen yksilapsisia perheitä, useasti yksinhuoltajaperheitä, kohdellaan lisäämällä taloudellista raskautta. Sitähän on tapahtunut aikaisemmin toistuvasti.

Hallitus on perustellut tätä esitystä myös tänään niin, että esimerkiksi kannustinvähennys, joka kunnallisverotuksessa kasvaa, kompensoisi tätä maksua, vaikkapa 200 markan kuukausimaksua. Näin ei tapahdu esimerkiksi niillä perheillä, joissa huoltaja on työtön.

Arvoisa puhemies! Haluaisin lopuksi vielä todeta sen, että jos rehellisyyden ja muun kuin kaavamaisen parlamentarismien näkökulmasta asiaa tarkastellaan, niin ministeri Huttu-Juntusen toiminta on todettava tyydytyksellä. Hän on pystynyt, eikä varmasti helpossa tilanteessa, tuomaan kritiikin esiin ja myös sillä tavalla tämänpäiväistä keskustelua aktivoinut. Viittaan myös siihen, että käytännössä salin kaikilta kulmilta on tätä esitystä kritisoitu. Ministeri, joka käytännössä ei ole johtanut lain valmistelua, on mielestäni oikeutettu tekemään sitä myös. Mitkään ns. muodolliset esteet eivät saa myöskään häntä kansanedustajana estää tässä asiassa. (Ed. Kemppainen: Hän on ministeri!) — Hän on myös, ed. Kemppainen, kansanedustaja.

Ministeri Huttu-Juntusen kantaa voidaan tukea myös hallitusohjelmalla. Hallitusohjelmassahan todetaan, että tulonsiirrot tehdään niin, että ei heikennetä kaikkein heikko-osaisimpien turvaa. Myös tämä näkökulma on hyvä pitää mielessä.

Valtasuhteilla spekulointi ja niiden avulla tämän asian painavien totuusarvioiden esiintuomisen estäminen ei ole linjakasta eikä mielestäni oikein. Oikein on se, että ministeri on tässä tehnyt niin kuin hänen omatuntonsa on velvoittanut.

Ed. P e r h o : Arvoisa puhemies! Kuten aiemmin vastauspuheenvuorossani olen todennut, tämä kokonaisuus, joka on käsitellyssä, on lähtenyt ministeri Arja Alhon vetämän tuloloukkutyöryhmän ehdotuksista, joista toinen kokonai-

suus, joka koskee päivähoitomaksuja, kuuluu selkeästi tuloloukkujen purkamisprojektiin, joka on ollut mukana jo hallitusneuvotteluissa ja hallitusohjelmassa ja joka esimerkiksi sosiaalipolitiikan tutkijoiden, muun muassa sosiaalipolitiikan apulaisprofessorin Olli Kankaan, selvitysten mukaan on keskeisin lapsiperheille tulo- ja kannustinloukkuja aiheuttava tekijä. Käytännössä tämä voimakkaasti progressiivinen, portaittainen päivähoitomaksujärjestelmä on aiheuttanut tilanteita, joissa hyvin pienillä bruttotulojen lisäyksillä perheen nettotulot ovat laskeneet jopa usealla sadalla markalla.

Tätä loukkuja on lähdetty aivan perustellusti purkamaan, ja se kompromissiesitys, joka hallituksessa on syntynyt, on meillä täällä käsittelyssä. Mielestäni tämä järjestelmä on perusteltu erityisesti sellaisien keskituloisten perheiden näkökulmasta, joilla on suuret asunto- ja opintovelat ja jotka käytännössä ovat tilanteessa, että heidän nettotulonsa jäävät saman tasoisiksi tai jopa pienemmiksi kuin huomattavasti pienempiä bruttotuloja saavilla perheillä, koska he jäävät paitsi erilaisia tulonsiirtoja, heillä progressio on kohtalaisen kireä ja päivähoitomaksut osaltaan tätä tilannetta pahentavat.

Täällä on kritisoitu ja muun muassa ministeri Huttu-Juntunen on kritisoinut sitä, että tämä järjestelmä olisi erityisen sekava tai hallinnollisesti vaikea. Minusta näille väitteille ei löydy pohjaa. Päinvastoin, jos tätä asiaa tarkastellaan kuntien päivähoitohenkilöstön näkökulmasta, tulojen selvittely on tarpeen ainoastaan niissä tapauksissa, joissa on perusteita myöntää maksuvapautus 200 markasta, tai niissä tapauksissa, joissa kunnissa otetaan käyttöön supermaksuluokka. Muilta osin tästä paperityöstä päästään irti, ja silläkin on minusta merkitystä, että esimerkiksi päiväkodin johtajien tai perhepäivähoidon ohjaajien työpanos on tältä osin annettavissa perustarkoitukseen eli niille lapsille, jotka ovat hoidossa.

Kotihoidontukijärjestelmän muutos ei sen sijaan minusta perusteiltaan sinänsä kuulu tuloloukkuproblematiikkaan sikäli, että kysymys on päivähoidon vaihtoehdosta. Vaihtoehto on tietysti tärkeä nimenomaan siitä syystä, että päivähoidon järjestämismahdollisuudet vaihtelevat kunnittain, on erilaisia olosuhteita, ja ennen kaikkea siitä syystä, että perheet kokevat tärkeäksi, että heillä on mahdollisuus omiin ratkaisuihin.

Ehdotetussa järjestelmässä, niin kuin täällä on myös moneen kertaan todettu, on sekä paran-

nuksia että heikennyksiä. Parannukset koskevat tuen verotusjärjestelmää. Sitä ei jatkossa enää veroteta kahteen kertaan tilanteissa, joissa hoitorahalla ostetaan ulkopuolista yksityistä päivähoitoa.

Toinen parannus ja päänavaus on 500 markan hoitoraha yli kolmivuotiaille, joka on korkeampi kuin sisaruskorotusten nykyinen taso. Perheen alle kouluikäisten lapsiluvusta ja heidän iästään riippuen tilanteet vaihtelevat joko miinusmerkkiseen tai plusmerkkiseen suuntaan. Esimerkiksi perhe, jossa on 1,5- ja 2,5-vuotias lapsi, voittaa tässä järjestelmässä. Tilanteessa, jossa on 1,5-vuotias tai 3,5-vuotias lapsi, menetyt kuukausitasolla on noin 100 markkaa. Ryhmä, joka selkeästi uudistuksesta kärsii, on kaksi vuotta täyttäneet. Hallitus onneksi sai nostettua alkuperäistä ehdotusta 800 markasta 1 000 markkaan.

Täällä on moneen kertaan puhuttu siitä, mitä mahdollisuuksia valiokunnalla on tehdä muutoksia tähän kokonaisuuteen. On tietysti meidän tärkeä tehtävämme katsoa, onko palikoita uudelleen asettamalla löydettävissä sellainen ratkaisu, jossa painetta lähinnä kaksivuotiaiden ryhmän kohdalla päivähoitoon ei tulisi.

Muistutan tässä siitä mahdollisuudesta, jonka kunnat ottivat hyvin laajasti vapaaehtoisesti käyttöön päivähoitovelvoitteen voimaan astuessa alle kolmivuotiaita koskien, eli erilaisista kuntalisistä. En ymmärrä, miksi sama mahdollisuus ei olisi yhtä perusteltu ja järkevä tässä uudessa tilanteessa. Kuntien kannattaa katsoa lastenhoitojärjestelyjen kokonaisuus siitä näkökulmasta, että omin ratkaisuin voidaan kokonaisuutta täydentää niin, että perheille valinnan mahdollisuudet toisaalta säilyvät ja että toisaalta kuntien kokonaistalouden kannalta järjestely olisi optimaalinen. Vaikka kunnat ottaisivat käyttöön kuntalisiä ja vaikka niihin ei valtionosuutta tule, ratkaisu todennäköisesti johtaa kuitenkin kuntien kannalta optimaaliseen tulokseen, siis sekä kuntatalouden että päivähoitoa tarvitsevien näkökulmasta.

Ministeri Mönkäre omalta osaltaan totesi, että hallitus on valmis tarkistuksiin, mikäli valiokunnassa löytyy jokin toinen malli. On kuitenkin ehkä epärehellistä olettaa, että löytyisi kovin radikaaleja muutoshallinnallisuksia, koska se taloudellinen raami, jossa liikutaan, on kohtalaisen rajallinen. Mutta kokonaisuus tietysti täytyy katsoa läpi. On aivan ymmärrettävää, että näin laajapohjaisessa hallituksessa yksi puolue ei voi olla voittaja.

Ei ole mikään salaisuus, että kokoomuksessa nimenomaan hoitorahan taso ei meitä tyydyttänyt. Juuri se lähtökohta minusta ei missään tapauksessa oikeuta sellaisiin purkauksiin kuin ed. Isohookana-Asunmaa on julki tuonut, että ”viha on syttynyt kotihoidon tukea kohtaan”. Ei tässä todellakaan siitä ole kysymys. Kotihoidon tuki -nimityksen muuttuminen hoitorahaksi johtuu lähinnä siitä, että kotihoidon tukea on tähänkin asti myönnetty sekä kotona tapahtuvaan hoitoon että kodin ulkopuolella joko perhepäivähoidossa tai yksityisissä päiväkodeissa tapahtuvaan hoitoon. Siinä mielessä tämä syytös tai mielenilmaus on minusta perusteita vailla.

On tietysti valitettavaa, että asiasta ei syntynyt aitoa yksimielisyyttä hallituksessa. Tämä on tietysti siinä mielessä poikkeuksellinen tilanne, että joudumme näin paljon intohimoja ja erimielisiä näkemyksiä sisältävän ehdotuksen käsittelemään. Mutta sitä varten me kai täällä olemme ja omalta osaltamme sitten etsimme sellaisen ratkaisun, joka näissä olosuhteissa on paras mahdollinen.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Perho piti vääränä, että kotihoidon tuki sidottiin hoitorahajärjestelmään. Kun se on sidottu, siitä tulee juuri kotihoidon tuen alasajo nimenomaan vaihtoehtona, ja mitä ilmaisua ed. Isohookana-Asunmaa käyttikin, aika kuvaavaa sille on, että nyt ensimmäisen leikkauksen jälkeen 1 900 markasta kuussa ja sisaruskorotuksista leikkausten johdosta taso on putoamassa johonkin 500 markkaan. Se on minusta vihanpitoa, se on niin kova leikkaus suhteessa muihin, 22 prosenttia silloin jo leikkaus koko kotihoidontukijärjestelmään vielä kohdistuen, että minusta tuo ei ole kovin jyrkkä ilmaus siihen nähden, miten se käytännössä tapahtuu.

Minusta on kokoomukselta väärin, kun te nyt siirrätte vastuuta tämän järjestelmän toteuttamisesta kunnille. Budjettiriihen aikana ja ministerinne toimesta te sanoitte, että kuntien pitäisi laskea veroäyrin hintaa, että kuntien pitäisi investoida ja kuntien pitäisi työllistää, ja nyt te sitten sanotte, että kuntien pitäisi vielä maksaa ylimääräistä hoitolisää lapsiperheille. Eivät nämä yhtälöt toteudu, eivät ainakaan siinä kunnassa, jonka kuntataloutta minä tunnen, eikä ilmeisesti niissäkään kunnissa, joista tekin olette. Te vain pesette näillä asioilla käsiänne.

Onhan tässä näennäisesti kaksi parannustakin

eli yli kolmivuotiaan hoitoraha, mutta kun laskemme yhteen kotihoidon tuen ja sisaruskorotuksen ennen leikkauksia ja nyt laskemme tämän 500-markkasen, tämä on erittäin suuri huononnut tilanteeseen. Samaten on kaksinkertaisen verotuksen asia. Periaatteessahan se on tietysti ihan oikein, mutta käytännössä se vain ei tuo sen jälkeen, kun kotihoidon tukea on leikattu, lapsiperheille mitään käteen.

Ed. P e r h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastuun siirtoa kunnille, jota ed. Kemppainen kritisoi, perustelen nimenomaan sillä, että kunnat ottamalla omista olosuhteistaan lähtien käyttöön kuntalisän, voivat päästä tällä satsauksellaan kokonaistaloudellisesti edullisempaan lopputulokseen. Tämä satsaus ei välttämättä ole kunnille kokonaisuutta ajatellen lisäkustannus, vaan päinvastoin sen käyttöön ottamisella voidaan päästä kokonaistaloudellisesti kaikkein edullisimpaan lopputulokseen. Kun tämä oli mahdollista aikoinaan, mielestäni se on mahdollista nytkin.

Toinen seikka, joka pitää ottaa huomioon, on perheissä pitemmän tähtäimen tarkastelu, eli se, että 500 markkaa on käytettävissä myös riippumatta alle kolmivuotiaan olemassaolosta perheessä, pitkässä juoksussa tasoittaa tätä leikkausta. Tämä ei tarkoita sitä, ettei kokoomuksessa pidetä valitettavana sitä, että tästä kokonaisuudesta ei päästy parempaan lopputulokseen.

Ed. S o i n i n v a a r a : Arvoisa puhemies! Ehkä aloitan vastauksesta ed. Kemppaiselle. Tämä on vaikea esitys, ja tähän liittyy monia ikäviä asioita. Mutta ed. Kemppaisen väite, että jokin sellainen perhe, joka aikaisemmin olisi saanut 1 900 markkaa kotihoidon tukea, saisi tämän esityksen mukaan 500, on minusta jossakin määrin kummallinen, koska minä en ainakaan tällaista tapausta tiedä yhtään. Sen takia, jos ed. Kemppaisella on tämän esityksen suhteen kritisoimista, olisi hyvä, että hän kritisoi esitystä eikä mitään sellaista esitystä, jota ei ole.

Arvoisa puhemies! Kun itsekkin olin kannustinloukkutyöryhmässä, haluaisin hieman perustella niitä seikkoja, joita esityksessä on, ja hieman kertoa, mitä siinä ei ole mutta pitäisi olla.

Ensinnäkin haluan sanoa, että vaikka minua tässä kokonaisuudessa, joka syntyi, moni asia kismitti, koska koskaan, kun viisi puoluetta neuvottelevat, ei ihan omia tahtojaan saa läpi, tästä huolimatta olen tukemassa kokonaisuutta. Mi-

nunkin puolestani tätä saa toki parantaa, jos joku keksii parannuksen, mutta totean, että parannus on siis parannus ja tarkoittaa, että siitä pitää sen jälkeen tulla parempi eikä huonompi. Voi olla, että parannusaiheita löytyykin sen takia; että tietopohja tätä tehtäessä oli erittäin heikko. Se oli katastrofaalisen heikko, kun tajuaa, kuinka huonolla tietopohjalla tässä maassa joudutaan sosiaalipoliittista lainsäädäntöä suunnittelemaan. Ehkä se on myös syy siihen, että sosiaalipoliittiseen lainsäädäntöön on tullut min-kälaisia sammakoita tahansa.

Ministeri Huttu-Juntusen roolista haluan sanoa, että hän tässä työryhmässä ansiokkaasti ja paljon aikaa vieden vastusti hyvin monia ehdotuksia alusta alkaen. Mutta vastustuksesta olisi tietysti ollut enemmän konkreettista hyötyä, jos hänellä olisi ollut esittää joitakin vaihtoehtoja eikä ainoastaan vastustaa.

Edelleen minusta, kun tutkii ehdotuksen vaikutuksia, olisi kohtuullista tutkia koko kannustinloukkukokonaisuutta, jota tehdään, koska siinä todellakin tehtiin niin, että kun tästä otetaan, tuolta annetaan. Jos näitä kahta toimenpidettä ei katsota yhtä aikaa, ei tietenkään saa aikaan min-kään näköistä järkevää seikkaa. Juuri se, että voitiin liikutella monta muuttujaa yhtä aikaa, saa aikaan sen, että saadaan paremmin toimiva, johdonmukaisempi kokonaisuus, joka samanaikaisesti on sosiaalisesti ainakin hyväksyttävä. Sen sijaan tietysti, kun kokonaisuudesta erotetaan yksi palanen eikä katsota mitään muuta palasta, silloin mikä tahansa osanen saattaa näyttää vähän miltä sattuu.

Tähän siis liittyivät päivähoitomaksu- ja kotihoidontukipaketti yhtenä osana, asumistuen parantaminen pienipalkkaisille toisena, kannustin-vähennys, joka myös tuli nimenomaan pienipalkkaisten hyväksi, jota vielä budjettiriihessä terästettiin, ja työttömyysturvan yhteensovitus, joka saa aikaan sen, että työttömän tämän jälkeen on kannattavampaa ottaa satunnaista työtä vastaan.

Kun sanottiin, että kannustinloukkutyöryhmän ikään kuin henkenä on se, että työttömät ihan piruuttaan ovat työttöminä ja pakoilevat työtä, minulle ei ole tullut vastaan tällaisia tapauksia merkittävästi. Mutta sen sijaan minulle on tullut erittäin paljon yhteydenottoja työtä himoitsevilta työttömiltä, jotka ovat tilanteessa, että he eivät voi ottaa työtä vastaan sen takia, että säännöt estävät sen tai heille ei jää siitä markkaakaan käteen mutta tappioksi työmatkat. Tällaiset tilanteet ihmisiä raivostuttavat, ja

ihmettelen, eikö teille ole tullut yhtään tällaisia puheluita, kun minulle on tullut niitä vaikka kuinka paljon. Ehkä vihreiden kannattajat ovat silloinkin, kun he ovat työttöminä, asenteiltaan tai toimintatavaltaan erilaisia.

Sitten olemme havainneet, että lehdet ovat täynnä esimerkkejä sellaisista kotitalouksista, joiden asemaa tämä kokonaisuus heikentää. Aivan varmasti sellaisia löytyy. Jos tekee jonkin muutoksen sillä tavalla, että se on kustannus-neutraali, ja jos siinä yleensä jokin muuttuu, silloin on varmasti ihmisiä, jotka kärsivät, ja toisia, jotka voittavat. Mutta kuvitellaanpa, että historia kulkisi ikään kuin toiseen suuntaan, että meillä nyt olisi tällä hetkellä voimassa se järjestelmä, jota nyt ehdotetaan, ja sitten kepulainen hallitus toisi maahan ehdotuksensa, että siitä järjestelmästä siirryttäisiin meidän tällä hetkellä tosi-asiaassa voimassa olevaan järjestelmään, siis tuotaisiin portaittaiset päivähoitomaksut ja mentäisiin vanhaan työttömyysturvajärjestelmään jne. Uskon, että silloinkin olisi lehdissä hirvittävän paljon esimerkkejä perheistä, jotka kohtuuttomasti kärsisivät. Sen takia oikea poliitikko ja oikea yhteiskuntaa johtava henkilö verratessaan kahta tilannetta katsoo, kumpi tilanne on parempi kokonaisuutena ottaen huomioon sekä voittajat että häviäjät. Valitettavasti sellaista ratkaisua, jossa ei mitään epäkohtaa enää olisi, ei varmaan tämänkään hallituskauden aikana saada aikaan.

Sitten hieman päivähoitomaksuista. Menen sitten kotihoidontukipuoleen. Nykyinen järjestelmä on erittäin vähän kannustava. Tässä on kysymys ei suinkaan työnteekoon kannustamisesta vaan tuloloukuista, siitä että ihmisille tulojen noustessa ei jää käteen yhtään mitään ja että henkilön, joka on kokopäivätyössä, kannattaa taktisesti siirtyä osa-aikatyöhön. Kyse ei ole siitä, että päivähoitomaksut olisivat portaittaisia. Vaikka nämä portaavat tasattaisiin, siitä huolimatta silloin, kun lapsia on päivähoidossa kaksi, tuloporrastus useimmissa kunnissa on jo sellainen, että päivähoitomaksujen korotus vie tulojen korotuksesta kaiken. Esimerkiksi Helsingissä, jos lapsia on päivähoidossa kaksi, yksinhuoltajan tapauksessa 7 000 markan tulojen nouseminen 13 000 markan tuloihin, jossa on siis monta porrasta välissä, heikentää käteen jääviä ansioita satasella. Itse asiassa lapsiperheet ovat täydellisesti tuloloukussa silloin, kun niillä on kaksi lasta päivähoidossa. Jos heitä on kolme, silloin tämä muuttuu negatiiviseksi oikein voimakkaasti.

Tehtävänä oli korjata tämä tilanne. Jos tämä täydellinen tulojen poisleikkaaminen korjataan, sitä ei voi korjata millään muulla kuin sellaisella tavalla, että yläpäässä maksuja alennetaan ja alapäässä nostetaan, jos tämä myös pitää tehdä kustannusneutraalisti.

Minä olisin ollut valmis siihen, että tätä luiskaa, jota siis on huomattavasti loivennettu, olisi jatkettu pitemmälle ja maksimimaksu olisi ollut 1 200 markkaa tai vähän enemmänkin. Mutta tälle ajatukselle ei hirveän paljon tullut kannatusta, ei oikein mistään, ei myöskään omalta ryhmältäni. Minusta se olisi tehnyt tästä järjestelmästä jossakin määrin kauniimman näköisen. Ei sillä ehkä kovin paljon merkitystä tuloihin ollut, ja sillä sos.dem. eduskuntaryhmän puumerkillä, että tulee tällainen supermaksuluokka, jos kunta todellakin katsoo sen vaivan arvoiseksi, on vielä vähemmän merkitystä tuloihin.

Sitten kysymys siitä, pitäisikö olla tämä järjestelmä, joka nyt on, vai STM:n esittämä prosentuaalinen järjestelmä. No, ne eivät kertakaikkisesti eroa toisistaan yhtään, paitsi että se ehdotus, jonka STM:n virkamiehet toivat prosentuaalisesta järjestelmästä, oli teknisesti vähän kömpelö. Siinä oli monia epäjohtomukaisuuksia, esimerkiksi sellainen, että perhe maksaa kolmesta lapsesta vähemmän päivähoitomaksua kuin kahdesta lapsesta, mitä en voinut pitää täysin loogisena. Mutta joka tapauksessa tämä ei sanottavasti eroa siitä vaihtoehdosta, jota STM esitti sen jälkeen, kun siitä STM:n vaihtoehdosta oli ilmiselvät virheet korjattu.

Kysymys siitä, pitäisikö tämän maksun perustua bruttotuloihin vai nettotuloihin, on mielenkiintoinen. Minusta on mielenkiintoista, että tämä nettotulojen vaihtoehdot on tullut täältä salin vasemmalta puolelta, koska sehän tietysti suosii tässä vaihtoehdossa suurituloisia. Se olisi kuitenkin sen takia oikeudenmukainen, että tämä järjestelmä, joka nyt on tulossa, on epäoikeudenmukainen niitä perheitä kohtaan, joissa on yksi ainut tulonansaitsija, esimerkiksi toinen on töissä ja toinen opiskelee. Silloin nämä maksut ovat liian suuria, mutta tämä ongelma liittyy koko meidän verojärjestelmäämme ja palaan siihen asiaan myöhemmin.

Seuraava kysymys näissä on tämä minimimaksu. Sehän tuli kuntien raivokkaista vaatimuksista sen jälkeen, kun päivähoitoon tuli subjektiivinen oikeus ja katsottiin, että siinä pitäisi joku kynnyksellä olla. Olen jo aikaisemmassa vastauspuheenvuorossani sanonut, että tämä minimi-

maksu yritettiin tehdä sellaiseksi, että se suurin piirtein vastaa päiväkodissa annetun ruokaedun arvoa, sitä ehkä vähäsen alaspäin pyöristäen, mikä tarkoittaa sitä, että perheille ei maksa mitään se, että vie lapsen päivähoitoon, koska siellä kotonakin se lapsi, ainakin toivottavasti, saa ruokaa syödäkseen. Mutta myöskään perheille ei tavallaan makseta siitä, että viedään lapsi päivähoitoon.

Miksi sitten kuitenkin tehtiin niin, että sekä opiskelijoitten osalta että pienipalkkaisten osalta itse asiassa perheille maksetaan siitä, että se vie lapsen päivähoitoon? Opiskelijoitten osalta sen takia, että a) vihreät sitä vaativat ja b) sen takia, että meidän opintotukijärjestelmässämme on tavallaan sisäänrakennettuna oletus, että ilmainen päivähoito on olemassa, koska opintotuessa ei ole lapsikorotuksia toisin kuin eräissä muissa sosiaalituissa ja työttömyyskorvauksessa on. Ja pienipalkkaisten osalta sen takia, että a) sos.dem. eduskuntaryhmä sitä vaati ja b) sen takia, että koko tämä ratkaisu halusi erityisesti tukea pieni-palkkaisia ihmisiä.

Sitten kysymys tästä kotihoidon tuesta, joka nyt muuttuu nimeltään joksikin aivan muuksi — myönnän, että pidän siitä uudesta terminologias-ta niin vähäsen, etten ole oikein vielä kukaan jaksanut sitä opiskella. Siihen käytettävä rahamäärä säilyy ennallaan. Se ei siis pienene, vaan se säilyy ennallaan. Mikäli se ei säily ennallaan, näitä laskelmia ehkä kannattaisi päivittää, koska kotihoidon tuen käyttö on niin paljon muuttunut, että ne laskelmat, jotka ikään kuin perustuvat vuodenaikaiseen käyttöön, saattavat olla hieman toisenlaisia.

Tässä tapahtuu kaksi rakenteellista muutosta. Toinen on se, että tämä vanha kotihoidon tuki muuttuu lapsikohtaiseksi, kun se oli aikaisemmin perhekohtaista. Niin kuin keskustalaiset ovat täällä moneen kertaan sanoneet, niin sen lapsen hoitaminen siellä päiväkodissa on kunnalle niin hirtittävän kallista, että kunnan kannalta on edullisempaa, että lapsia hoidetaan kotona, ja erityisesti monen lapsen hoitaminen päivähoitodossa vasta kallista onkin. Sen takia tästä järjestelmästä tehtiin sellainen, että se hieman enemmän kannustaa sellaisia perheitä, joissa päivähoitoikäisiä lapsia on monta, hoitamaan lapset kotona, kuin niitä perheitä, joissa päivähoitoikäisiä on yksi. Tässä kyllä täytyy tunnustaa, että häpeällisesti ajateltiin vähän kuntien rahoja, että tehtäisiin tästä käyttäytymiskannustimestakin semmoinen, että se tulee säästäväiseksi. On tietysti iljettävää tässä yhteydessä ajatella rahaa,

mutta sillä rahalla kunnat sitten voivat tehdä monia muita asioita.

Toinen rakenteellinen muutos on se, että tähän tulee tätä ikäporrastusta osittain sen takia, että rahaa on niin vähän käytettävissä. Ajatuksena oli se, että esimerkiksi alle kaksivuotiaan kannalta kotona hoitaminen on vielä perustellumpaa kuin yli kaksivuotiaan, joka osaa jo kävellä ja puhua ja joka saa niistä päivähoidon sosiaalisista kontakteistakin jotakin hyötyä ja joka esimerkiksi ei ole niin herkkä saamaan infektioita kuin alle kaksivuotias.

Mutta sitten tästä kotihoidon tuen tasosta, joka on minusta merkittävä seikka. Kyllä minusta sosialidemokraateilta olisi johdonmukaista nostaa lippu ylös ja sanoa, että me sen teimme, siis sen, että sitä alennettiin. Kyllä sosialidemokraattien edustajat kaikissa hallituksen sisäisissä neuvotteluissa ovat olleet sillä kannalla, että kotihoidon tuesta pitäisi mieluummin päästä eroon, kun ei sitä muissakaan maissa ole.

On totta, että jos vaihtoehtona on saman lapsen hoitaminen kotona kotihoidon tuen turvin tai sitten päivähoitopaikassa, niin se päivähoitopaikka tulee kunnalle kalliimmaksi, mutta kotihoidon tuen nostaminen ei tule kunnalle halvemmaksi tästä huolimatta sen takia, että se tukihan nousee myös niillä lapsilla, jotka hoidettaisiin kotona joka tapauksessa. Tämä on vastaus siihen paradoksiin, minkä takia keskustalaiset täällä sanovat, että valtio kuppaa suorastaan kuntia, kun se pakottaa tällaiseen kalliiseen hoitoon, mutta keskusta, joka johtaa enemmistöä Suomen kunnista, ei kuitenkaan nosta kuntalisia omissa kunnissaan, mikä tietysti on täysin vaapaasti tehtävissä.

Vihreät ovat antaneet ikään kuin yleiskirjeen kaikille kunnanvaltuutetuille niissä kunnissa, joissa vihreillä jotakin vaikutusvaltaa on, toimia sen puolesta, että kuntalisia tulisi. Mutta siinä ei motiivina ole se, että päivähoitojärjestelmä näin tulisi kunnalle halvemmaksi, koska ei se tule, kyllä se kuntalisän nostaminen kunnalle maksaa. Kysymys on siitä, minkälainen on se hyvä elämä, johon me olemme pyrkimässä. Meidän käsityksemme hyvästä elämästä on semmoinen, että perheellä on suurempi mahdollisuus valita. Sitä paitsi yhteiskunnalle kokonaisuudessaan kotihoidon tuen nostaminen kyllä tulee halvemmaksi, koska se säästää työttömyysmenoja sen takia, että kotihoidon tuki on halvimpia mahdollisia tapoja kierrättää työtä. Meillä on todella kömpelöitä työnkierrättämismalleja olemassa.

Unohdin ed. Riitta Korhoselle sanoa, kun hän kuvitteli, että tämä subjektiivinen oikeus päivähoitoon ikään kuin tuli väsyttämällä tai vahingossa, kun unohdettiin kumota se laki, jonka edellinen eduskunta oli tehnyt. Ei se nyt aivan näin tapahtunut. Siitä asiasta hallitusneuvottelujen viimeisenä yönä riideltiin hyvin pitkään ja tulisesti, ja se ratkesi noin kolmen aikaan yöllä. Voi olla, että joku aamulla herätessään havaitsi, että se tapahtui vahingossa, mutta joka tapauksessa se oli hyvin pitkään väännön aiheena.

Se oli nimenomaan se syy, joka sitten sai vihreät lähtemään tähän hallitukseen. Minulla ainakin tässä asiassa erittäin merkittävänä motiivina oli se, että työttömällä tulee olla oikeus saada lapsensa päivähoitoon niin taloudellisesti järjestöntä kuin se onkin, mutta sen lapsen kannalta se on hyvin merkittävää, ja meidän hyvä päivähoitojärjestelmämme, joka on kaikille avoinna, on tehokas tapa estää kurjuuden periytymistä. Ja kun meillä nyt on tullut tämmöistä pitkäaikaista työttömyyttä ja slummiongelmia kaupunkeihin, niin tämä on sitä tärkeämpää.

Ed. L i n d q v i s t (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minua hämmästyttää todella kovasti, että hallitus tuo tämän esityksen tänne lähetekeskusteluun. Mielestäni kaikissa näissä puheenvuoroissa, mitä täällä on ollut myös hallituspuolueiden puolelta, on todettu, kuinka monimutkainen tämä on rakenteeltaan ja kuinka muun muassa tätä kautta romuttuu kotihoidon tuki, joka on edullisin ja turvallisin vaihtoehto pienille lapsille ja todella kunnille edullinen.

Täällä luotetaan nyt valtavasti siihen, että kunnat tulevat näitten kuntalisien muodossa vastaamaan, ja kuitenkin me monet tiedämme sen, että useat kunnat taistelevat suurissa taloudellisissa vaikeuksissa johtuen osittain edelleen todella suuresta työttömyydestä. Kyllä siellä ne ovat arvot varmasti menevät ohii sen, että haetaan vaihtoehtoja. Toisaalta kun joudutaan rakentamaan päiväkotia lisää ja perhepäivähoitajien paikkoja lisäämään, niin ei se talouspohjaa ainkaan paranna eikä perhepolitiikkaan tuo vaihtoehtoja.

Ed. Soininvaara toi varsin hyvin esille näitä monia muita yhteiskunnassa olevia tarpeita, muun muassa tämän syrjäytymisen ehkäisemisen. On todella tarpeellista, että työttömien lapset pääsevät myös osallisiksi päivähoiton tuomista mahdollisuuksista, ja näin voidaan katkaista todella se syrjäytymisen kierre, joka uhkaa

varsinkin näillä suurilla paikkakunnilla niin monia perheitä ja lapsia.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on kehuttu tätä 500 markan hoitolisää yli kolmevuotiaille. Minä otin esimerkkejä siitä, onko se hyvä silloin, kun katsotaan perheen kokonaistilanne ja lasketaan yhteen mahdollisesti alle kolmevuotiaan ja yli kolmevuotiaan osuudet. Kuinka paljon 500 markan hoitolisä kannustaa perhettä, jossa on yksi lapsi yli kolmevuotias, viemään lapset kunnallisen päivähoiton ulkopuolelle? Luulen, että tämä käytännössä ei toimi ollenkaan. Jos on kaksi lasta, silloin meidän vaihtoehto on se, että oli kotihoidon tuki alle kolmivuotiaalle aikoinaan 1 900 markkaa ja nytkin 1 700 markkaa ja hoitolisä ilman leikkausta oli silloin se 400 markkaa — mitä se olikaan.

Kyllä meillä on oikeus arvostella sitä, että silloin kun subjektiivinen oikeus laajennettiin kaikkiin alle kouluikäisiin eikä kotihoidon tuen ikärajaa nostettu ja kun samalla kotihoidon tukea rajusti leikattiin, silloin subjektiivinen oikeus on saanut aivan uuden muodon. Sen toimiminen on aivan erilainen ja se lisää kunnille kustannuksia. On kyllä kohtuutonta, että meidän kunnissa pitäisi tämä paikata. Sellaista varmasti tulee tapahtumaan ja niin tehdäänkin, kun se suinkin on mahdollista ja kun veroäyrit suinkin antavat myöten. Mutta te täällä kehtaatte tulla sanomaan, että kuntien pitää paikata näin laajapohjaisen hallituksen virheet. Ei se ole moraalisesti minusta ollenkaan oikein.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Soininvaara totesi, että tässä on hyviä puolia paljon. Kyllä minäkin olen sitä mieltä, että tästä löytyy monia sellaisia seikoja, jotka puoltavat paikkaansa.

Toinen juttu nollamaksuluokan osalta. Jos se kuntien huudon perusteella tähän tuli, että kunnista todettiin, että tällainen pitää ottaa käyttöön, miksei tehty niin päin, että niille kunnille, jotka haluavat ottaa, laki sallisi sellaisen mahdollisuuden. Perussääntö olisi, että on nollamaksuluokka, mutta ne kunnat, joilla on kanttia ottaa käyttöön, tekevät, jos tuntuu sellainen ongelma olevan. Se olisi poliittinen päätös siellä kunnissa niin päin. Silloin näkyisi se todellinen tahto, ketkä tällaista haluavat.

Ed. S o i n i n v a a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kemppainen kertoi,

kuinka runsaskätistä kotihoidontukimallia keskustaan esittämässä. Se varmaan vielä on laajennettu alle neljävuotiisiin. Toivottavasti siinä on hintalappu mukana myös.

Sitten tämä 500 markkaa. Sehän on itse asiassa käytännössä sisarkorotus sen takia, että jos perheessä on ainoastaan yli kolmivuotiaita lapsia, me emme kotihoidon tukea laajentaneet tähän joukkoon sen takia, että meillä ei ollut siihen rahaa emmekä me halunneet alentaa myöskään alle kolmivuotiaiden maksuja. Mutta jos perheessä on alle kolmivuotias lapsi, sisarkorotus on suurempi. Jos yli kolmivuotiaista hoidatetaan naapurissa, isoäidillä tai missä tahansa, silloin maksua myös saa.

Oma henkilökohtainen mielipiteeni on se, että kuntien tulisi saada, jos niillä on rahaa eivätkä ne pelkää päivähoiton aiheutonta käyttöä, niiden tulisi saada myöntää nollamaksuluokka vaikka koko väestölle tuloista riippumatta. Minulla ei ole mitään sitä vastaan. Minusta ei kuntia pidä pakottaa perimään tästä asiasta maksua yleensä ollenkaan, jos rahaa riittää.

Ed. K n a a p i : Arvoisa rouva puhemies! Täällä on pitkin iltaa kritisoitu ja onneksi viimeksi ed. Soininvaaran toimesta myös selvitetty pienten lasten hoidon tukemisjärjestelmän kytkeä osaksi kannustinloukkuongelmia. Pienten lasten hoidon tukemisjärjestelmään liittyy kannustinongelmatilannetta keskeisimmin lasten päivähoitomaksujen osalta ja siinäkin pääasiassa merkityksessä tuloloukku eli perheen käytettävissä olevat tulot eivät aina ainakaan kasva bruttulojen kasvaessa. Näiden loukkujen puristuksessa ovat siis pääasiassa työssäkäyvät vanhemmat.

Nykyisen järjestelmän todellinen ongelma on päivähoitomaksujen määräytyminen tuloluokitain. Järjestelmä on keskittänyt tuloloukut joihinkin kriittisiin pisteisiin, joissa pienikin tulon lisäys on saattanut siirtää korkeampaan maksuluokkaan ja korottaa päivähoitomaksua. Veroprogressiolla ja tarveharkintaisella asumistuella tehostettuna lapsiperheen tulojen lisäys on niistetty tehokkaasti pois.

Päivähoitomaksut ovat yksi osa tuloloukkuongelmaa eikä koko vyyhti vielä ratkea päivähoitomaksuilla. Tuloloukkujen ratkaisun vaikeus on perusasetelman monimutkaisuudessa. Käytännössä koko sosiaaliturvan kenttää koskevasa uudistuksessa ei ole mahdollista lähteä liikkeelle aivan puhtaalta pöydältä, vaan korjauksissa on lähdeittävä liikkeelle muutamalta alueelta,

aivan kuten hallitus on asiassa edennyt. Tuloloukkujen yksi keskeinen langanpää on käsissä, kun käsitellään lasten päivähoitomaksuja. Päivähoitomaksut ovat osa päivähoidon kokonaisuutta, ja näin kyllä syntyy looginen yhteys keskustelussa olevan esityksen ja kannustinloukkujen välillä.

Vaikka tuloloukkujen purkamistyö on se kehys, josta uudistus lähtee liikkeelle, hallituksen esityksen tavoiteasetanta on kuitenkin mielestäni laadittu niin, että pienten lasten hoidon tukemisen järjestelmän toimivuutta myös parannetaan. Tavoitteena on myös yksinkertaistaa ja selkeyttää tukijärjestelmää ja, mikä tärkeintä, yhtenäistää päivähoitomaksujen määrittely kaikissa maan kunnissa. Erityisesti viime mainittu on tuloloukkujen vähentämisen ohella keskeinen parannus. On kohtuutonta, että yleisesti peruspalveluksi tunnustetusta lasten päivähoidosta peritään erilaisia maksuja eri kunnissa. Jos peruskoulusta perittäisiin maksu, kukaan tuskin hyväksyisi, että maksu olisi erisuuruinen eri kunnissa.

Nyt eri päivähoitomuotoihin kohdistuvat tuet yhtenäistyvät ja muuttuvat lapsikohtaisiksi, jotta perheet voivat valita lapselle kussakin elämäntilanteessa parhaiten sopivan hoitotavan. Uudistus paitsi selkeyttää tukijärjestelmää myös helpottaa monin osin perheiden asemaa. Muun muassa päällekkäinen verotus poistuu, kun uudessa järjestelmässä yksityisen hoidon tuen osalta verotetaan vain palvelun tuottajaa eikä perhetä.

En yhtään ihmettele, että ministeri Huttu-Juntunen pitää esitystä epäonnistuneena, jos yksi sen keskeisimmistä perusteluista on hänen mielestään kääntynyt pääläelleen. Ministerihän on pitänyt esitystä epäselvänä. Mutta missä kohden esitys vie epäselvempään tai rakenteeltaan huonompaan suuntaan? Järjestäessään lapsensa hoitoa perheellä on käytettävissä seuraavat mahdollisuudet: Jos he käyttävät julkisia päivähoitopalveluja, hoidosta määrätään tasasuuruinen päivähoitomaksu, josta vähennetään mahdollisesti tulosidonnainen hoitolisän määrä. Maksusta voidaan vapauttaa paitsi lastensuojelullisista syistä myös, jos se muodostaa esteen työssäkäynnille tai opiskelulle, mitä mahdollisuutta myös kokoomus on pitänyt tärkeänä. Perhe voi toisaalta päättää hoitaa lapsen kotona tai käyttää yksityistä palvelua, jolloin lapsen hoitoon maksetaan hoitorahaa ja mahdollista tulosidonnaista hoitolisää.

Myös kuntien hallinnollinen taakka helpottuu, kun Kansaneläkelaitos huolehtii päivähoi-

tomaksujen perusteena käytettävien tulojen selvittämisestä, tekee maksupäätöksen ja huolehtii tuen maksun yksityiselle palvelujen tuottajalle. Näin päivähoitohenkilökunnan työpanosta vapautuu oman perustehtävän hoitoon, siis lasten hoitoon. Tässä on sitä lisäarvoa, mitä tämä uudistus tuo mukanaan.

Sitä ongelmaa, että jaettavaa rahaa on liian vähän, ei tällä esityksellä voida ratkaista, mutta tällä lasten päivähoitopalvelujärjestelmän uudistuksella tuetaan sellaisia kehityskulkuja, joilla palvelujärjestelmä voisi monipuolistua ja tarjota vanhemmille entistä enemmän valinnanvapautta.

Palvelusetelikokeilusta saadut tulokset ovat olleet hyviä. Palveluseteleillä on pystytty lisäämään perheiden valinnanvapautta lasten hoitomuodon suhteen. Nyt palvelusetelikokeilu vakiinaistuu ja samalla luodaan yhtenäinen runko hoitorahan kehittämiseen. Yksityisen hoidon tukea maksetaan nyt myös yli kolmivuotiaille, mikä myös lisää perheiden valinnanmahdollisuuksia.

Uudistus on kustannusneutraali, mutta yksityisten perheiden tilanteessa tapahtuu muutoksia sekä parempaan että huonompaan suuntaan. Ongelmallisim on hoitorahan taso suhteessa nykyiseen kotihoidon tukeen, ja ongelmat korostuvat yksiläpsisten perheiden kohdalla. Sen sijaan kolmannen lapsen osalta tilanne paranee olennaisesti.

Tämä on laajapohjaisen hallituksen näkemys siitä, miten pienten lasten hoitojärjestelmää kehitetään. Siinä on varmasti kompromisseja kaikkien hallitusryhmien osalta. Mielestäni uudistukselle asetetut tavoitteet sekä päätavoitteen että lisätavoitteiden osalta ovat tavoittelemisen arvoisia. Keinot ovat aiheuttaneet ja aiheuttavat päänsäivä. Silti työ on varmasti tekemisen arvoinen.

Onnittelen ministeri Huttu-Juntusta siitä, että hän on pohjaesityksen saanut aikaan, ja pahoitelen, ettei se ole tuonut ministerille tyydytystä. Epäselväksi jää, millaisen päivähoitojärjestelmän ministeri olisi halunnut.

Mielestäni esityksen tavoitteet ja keinot ovat yhteensopivia, ja jos keinot hienosäädön osalta on tarkentamista, tarkennetaan käytettävissä olevan liikkumavaran puitteissa.

Ed. V e t e l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Ministeri Huttu-Juntunen totesi tästä lakiesityksestä, että tämä on epäonnistunut kyhäelmä, valtiovarainministeriössä syntynyt esitys olisi kaivan-

nut sosiaaliministeriön asiantuntemusta. Ed. Soininvaara totesi omassa puheenvuorossaan, että kun lakiesitystä valmisteltiin, tietopohja oli anteeksiantamattoman heikko. Viittasiko ministeri Huttu-Juntunen tähän kannanotossaan?

Hallituksen esityksessä todetaan kuitenkin asian valmistelusta: "Jatkovalmistelu on sosiaali- ja terveysministeriössä tehty virkatyönä. Asiaa on useita kertoja käsitelty sosiaalipoliittisessa ministerityöryhmässä." Kaiken järjen mukaan siellä olisi pystytty tekemään parannusesityksiä. Keskustelu, mikä tässä salissa on käyty, viittaa siihen, että niitä parannusesityksiä todella kyllä odotetaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalta.

Hallituksen esityksessä todetaan, "etteivät pienten lasten hoitojärjestelmän kokonaiskustannukset — muutu" ja että "päivähoitomaksujen kertymä suhteessa päivähoidon kustannuksiin ei muutu". Nykytilanne on seuraavanlainen: Päivähoitomaksukertymä on päivähoidon bruttokustannuksista noin 16,7 prosenttia eli 1 280 miljoonaa markkaa ja markkamääräisesti sen pitäisi olla vuodelle 97 samaa luokkaa. Näin ennakoidaan tuossa lakiesityksessä.

Pienten lasten hoidon tavoitteesta todetaan, että järjestelmä "yksinkertaistaa ja selkeyttää tukijärjestelmää". Mutta kun on kuunnellut tätä salikeskustelua, niin tuohon tavoitteeseen "yksinkertaistaa ja selkeyttää" on kyllä vaikea yhtyä.

Tällä hetkellä on maksuttomassa hoidossa 50 000 lasta eli 25 prosenttia kaikista päivähoidossa olevista lapsista eli vähätuloiset ja useampilapsisen perheen sisarukset on tänä päivänä vapautettu päivähoitomaksuista. Nyt nämä vähätuloiset tulevat kaikki päivähoitomaksujärjestelmän piiriin. Kunnan harkinnasta riippuu, vapautetaanko ja ketä tästä vähimmäispäivähoitomaksusta eli 200 markan suuruisesta maksusta.

Itse olen miettinyt, kun hallituksen esityksessä ennakoidaan, että tulokertymä ei muutu, onko lähdetty siitä, että näitä 200 markasta vapautuksia käytännössä ei tule olemaan järin ollenkaan. Hallituksen esityksessä todetaan, että vapautukselle täytyy olla painavat perusteet, eli moni todella pienituloinen jatkossa tulee tuon 200 markkaa maksamaan.

Ed. Anne Huotari totesi täällä puheenvuorossaan, että kun kunnan perusturvalautakunta saa oman raaminsa, jonka puitteissa se toimii, niin aina kun perhe vapautetaan tästä pienimmästä päivähoitomaksusta, perusturvalautakunnassa joudutaan miettimään, mistä se vapautus vastaa-

vasti otetaan, eli kuntien perusturvalautakunnat joutuvat kyllä todella tiukan paikan eteen.

Arvoisa puhemies! Täällä on liki kaikissa puheenvuoroissa todettu, että kotona tapahtuvan hoidon ei olisi pitänyt kuulua ollenkaan tämän kannustinloukkutyöryhmän työhön, sillä tässä ei todellakaan ole niistä aineksista kyse. Kun on kyse yksilapsisesta perheestä, joita meillä on yli 50 prosenttia perheistä, kotona tapahtuvan hoidon tukeminen markkamääräisesti pienenee. Ja kun on kyse kahden lapsen perheistä, joita perheistä on yli 80 prosenttia, molempien lasten iästä on kiinni se, koituuko perheille plussaa vai miinusta. Yhden ja kahden lapsen perheet ovat nuoria aloittelevia perheitä, eli perheiden menot ovat kaikkein suurimmillaan asunnon ja lasten hankkimisen myötä ja tulot pienimmillään. Eli yksi- ja kaksilapsiset perheet olisivat erittäin kiipeästi tarvinneet tämän tuen.

Sosialidemokraattisista kansanedustajista muun muassa ed. Tuija Pohjola moneen otteeseen totesi, että eihän tässä esityksessä kuntia kielletä maksamasta kuntakohtaista lisää. Ehkä Oulun kaupungin kokoinen kunta pystyisi tällaiseen kuntalisään. Mutta kun otetaan pienemmät kunnat, joissa verokertymät ovat todella todella ahtaat, tämmöisiin kuntalisiin ei ole mahdollisuutta, ja niitä kuntia, jotka ovat käyttäneet kuntalisiä, ei kyllä kovinkaan paljon ole.

Arvoisa puhemies! Täällä on yleisesti vedottu siihen, että jos sosiaali- ja terveysvaliokunta pystyi muuttamaan tätä lakiesitystä, johon näyttää olevan kokoomusta lukuun ottamatta aikamoinen tyytymättömyys, niin hyvä olisi. Mutta kun kuunteli ed. Soininvaaran puheenvuoroa, syntyi kyllä vahva epäily siitä, löytyykö ainespuita tuon heikon esityksen muuttamiseen.

Keskustalta on joka tapauksessa tulossa rinnakkainen lakiesitys.

Ed. V e h k a o j a : Arvoisa rouva puhemies! Aloitan tämän puheenvuoron tarkastelemalla hieman kannustinloukkutyöryhmän muistiota. Nythän on niin, että eduskunnan keskusteluun ei ole oikeastaan tarjottu yhtäkään sellaista mahdollisuutta hallituksen puolelta, että olisi voitu kannustinloukkukokonaisuutta tarkastella yhdellä kertaa.

Olen täällä joskus ohimennen sanonut, että olen pahoittanut mieleni kannustinloukkutyöryhmän tekstissä olevasta ihmiskäsityksestä, joka tulee monin paikoin esille, ja oikeastaan siitä muutamia poimintoja haluan tässä tehdä. Toimenpidepuoli tulee varmasti käsitellyksi täs-

sä tänäänkin esillä olevassa hallituksen esityksessä lasten hoidon tukemisesta.

Täytyy ihmetellä, että kannustinloukkutyöryhmä pohtiessaan keskeisiä tämän hetken ongelmia vähätuloisilla ihmisillä näkee, että vähimmäisturvan taso on maassamme korkea työmarkkinoilla maksettaviin pienimpiin palkkoihin nähden. Tämä on varmasti asia, joka voisi loukata aika voimakkaasti ihmisiä, jotka vähimmäisturvalla yrittävät tulla toimeen. Sehän on tietysti ainoa hyvä seikka, että näitä mietintöjä eivät välttämättä kaikki ihmiset lue eivätkä pääse tietämään, mitä heidän tilanteestaan kirjoitetaan.

Myös ollaan sitä mieltä koko tämän kannustintyön taustaksi, että toimeentulotuen saantiehtot ovat liian väljät, mikä on johtanut lisääntyvästi tuen käyttöön ainoana tulonlähteenä ja lyhytaikaisiin tulovajauksiin. Tämäkin on uskomatonta tekstiä, kun ajatellaan, että siellä on työttömyys tuen saantiperusteena lisääntyvässä määrin esillä. Täällä ollaan sitä mieltä, että vanhempien tulisi pitemmälle kantaa vastuuta nuoristaan, jotka ovat itsenäistyvissä iässä. Nämä ovat uusia linjauksia, jotka sitten useimmissa tapauksissa ovatkin vaikuttaneet niihin ehdotuksiin, mitä on tehty.

Sitten täällä on perhepolitiikkaa koskien minusta myös aika mielenkiintoisia yksityiskohtia. Sanotaan, että perheen koon kasvua ylikompensoidaan useissa etuuksissa ja erityisesti esimerkiksi toimeentulotuen, asumistuessa ja päivähoitomaksuissa. Ollaan myös sitä mieltä, että perheiden asumisväljyyden kasvattamista tuetaan liikaa, ja vielä, että perheen koon kasvun vaikutusta asumistuen, päivähoitomaksujen ja toimeentulotuen mitoituksessa tulisi pienentää.

Sitten tavallaan alustukseksi sopii myös ottaa poiminta, jossa sanotaan, että päivähoitopaikan subjektiivisen oikeuden rajaaminen vanhempien työssäkäyntiin tai opiskeluun olisi sen mukaista, että työnteon kannustimia sosiaaliturvajärjestelmässä pyrittäisiin lisäämään. Tämä viime mainittu seikka, puhemies, liittyy esillä olevaan hallituksen esityksen kohtaan nollamaksuluokka, josta vähän tuonnempana.

Jokainen tässä salissa varmasti ymmärtää, että lasten hoidon tukemisen muutostarpeet ovat olleet ilmeisiä. Eri selvitykset ovat paikantaneet yhden tärkeimmistä tuloloukun syistä: päivähoidon maksut, jotka porrastuvat nykyisin tulojen perusteella varsin jyrkästi. Perheen nettotulojen lisäys on saattanut mennä päivähoitomaksujen korotuksiin tai ei ole aina korotuksiin edes riittä-

nyt. On siis korkea aika tehdä tälle asialle jotakin.

Koska päivähoito ja kotihoidon tuki muodostavat nykyjärjestelmässä lasten hoidon kokonaisuuden, ei kotihoidon tukea ole voitu jättää uudelleenarvioinnin ulkopuolelle, niin kuin täällä jotkut ovat ilmeisesti toivoneet. Myös kotihoidon tuen sisällä ovat eri tulonsaajaryhmät, eri tyypiset perheet joutuneet nyt mittelemaan keskenään. Toiset siellä häviävät ja toiset hieman hyötyvät.

Keskustelussa on nyt ainoastaan kokonaispaketin yksi osa, siis päivähoito ja kotihoito. Lapsiperheen taloudelliseen asemaan vaikutetaan voimakkaasti kuitenkin myös verotuksen, asumistuen, työttömyysturvan ja toimeentulotuen kautta, tietysti myös palkkojen kautta, mutta ne eivät olleet vielä tässä keskeisesti mukana. Kannustinloukkutyöryhmän muistiossa on yhteenvedonomaisesti selvitetty muutoksia eri tyyppisissä perheissä silloin, kun osa edellä mainituista seikoista on yhteisessä tarkastelussa. Verotus ei kuitenkaan näissäkään laskelmissa ole mukana, joten meillä ei ole tänään selvää vastausta siihen, mitä tapahtuu eri tyyppisille perheille ensi vuonna, jos kaikki muutosehdotukset menevät läpi ja ne on toteutettu.

Hallituksen esityksessä on lähdetty siitä, että nykyinen raha käytetään vain uudella tavalla. Siis mitään uutta rahaa ei ole tässä jaettavana. Tästä itsestään tietysti johtuu, että toiset perheet ovat hyötyjiä ja toiset häviäjiä. Tietysti olisi ollut miellyttävää tehdä uudistus siten, ettei mikään perhe menetä.

Valtion toimin tai eduskunnan päätöksinkään ei voida taata sitä, etteivät minkään perheen päivähoitomaksut nouse, koska kunnilla on nytkin ollut mahdollisuus käyttää päivähoitomaksuissa asetuksessa mainituista poikkeavia tuloluokituksia. Kunnat ovat myös näitä mahdollisuuksia käyttäneet helpottaakseen lapsiperheiden tilannetta tässä ja nyt. Näin on menetellyt myös kotikuntani Vaasa.

Monet kunnat ovat maksaneet omia lisiään myös kotihoidon tukeen. Ongelmaksi hallituksen esityksen osalta muodostuukin, että kuntien vapaaehtoinen aktiivisuus muuttuu nyt pakollisesti välttämättömyydeksi, jos kunnissa halutaan vaalia sitä, etteivät perheiden päivähoitomaksut nouse tai kotihoidon tuki laske, kun siirrytään valtakunnallisesti yhtenäisempään järjestelmään. Hallituksen esityksen mukaan kunnalliset lisät ovat siis jatkossakin mahdollisia. Korostan tässä sitä, että niin kotihoidon tuen kuin päivä-

hoitomaksujenkin osalta, kunnalla on ollut ja tulee olemaan mahdollisuuksia liikkua omien paikallisten ratkaisujen kanssa.

Arvoisa puhemies! Katson, että eräs suurin ja periaatteellisesti merkittävin ongelmakohta esityksessä on nollamaksuluokan poistaminen päivähoitomaksuista. Sehän on ollut asetuksessa tähän saakka hyvin selkeästi määritelty. Nyt ehdotus on, että asia määritellään kyllä lain tasolla, mutta siten, ettei mitään automaattista maksupautusta ole nykyiseen tapaan mahdollista antaa vähäisten tulojen perusteella. Lain pykälän sanamuoto hallituksen esityksessä on yksityiskohtia luetteleva, mutta tärkein maksuttomuuden peruste, työttömyys, puuttuu tästä listasta. Kun asetuksenantomahdollisuuttakaan en huomannut siinä yhteydessä olevan, tilanne voi muodostua erittäin vaikeaksi niille työttömien perheille, jotka joutuvat kunnissaan anelemaan maksuttomuutta.

Nollamaksuluokassa on tällä hetkellä 50 000 lasta eli 25 prosenttia päivähoidossa olevista, mikä tarkoittaa, että kysymys on merkitykseltään varsin suuri. Nollamaksuluokan käyttö tulee siis jatkossa riippumaan kunnan harkinnasta. Mielestäni tämä on periaatteellisesti aika iso asia, joten toivon valiokunnan todella pysähtyvän sitä miettimään ja katsomaan, löytyisikö siitä ulospääsyä niin, että voitaisiin jatkaa nyky menetelmällä. On nimittäin myös niin, että tällaisella lisäsäädöksellä ja rajoituksella itse asiassa kyllä nakerretaan subjektiivista oikeutta päivähoitoon erityisesti työttömien perheissä.

Mielestäni nollamaksuluokkakysymys on siis todella tarkoin selvitettävä. Tässähän on koko hallituksen esityksen osalta sellainen tilanne, että meillä joudutaan ehkä harvinaisessa mittakaavassa valiokunnassa etsimään taustatietoja, jotta voisimme varmistua näistä ratkaisuista muutoinkin.

Uusi elementti hallituksen esityksessä on hoitorahan ulottaminen myös yli kolmivuotiaisiin. Näin yhteiskunta lähtee tukemaan myös yksityistä päivähoitoa, jolloin perheitten valintamahdollisuudet lisääntyvät nykyisestä eivätkä suinkaan vähene, niin kuin opposition puolelta on yritetty usein todistaa. Näkisinkin, että hallituksen esityksessä juuri tämä uudistus on maksettava kotihoidon tuen vähentämisellä yksiläpississä perheissä.

Hoitolisän osalta, joka mainitaan ensimmäisen lain 5 §:ssä, on yksi ihan pieni detalji, joka toivottavasti valiokuntavaiheessa voidaan muuttaa. Se koskee sanottaisiinko monikkoperheitä

tai perheitä, joissa on useita pienen pieniä lapsia yhdellä kertaa. Kun täällä sanotaan, että hoitolisää maksetaan perheen enintään kahdesta hoitorahaan oikeuttavasta lapsesta, niin tämä on kyllä aika yllättävä seikka. Kun meillä on parhaillaan sitä paitsi valiokunnassa käsiteltävänä juuri monikkoperheasioita, niin toivon mukaan meillä on nyt ainakin latausta, että tämä kohta voitaisiin muuttaa. Sillä ei varmaan suurta rahallista merkitystä olisi, jos ne tulisivat yhdenmukaisella tavalla kuntoon eri lakien yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Täällä on arvosteltu valtiovarainministeriön keskeistä roolia sosiaalipoliittikan linjaajana näinä leikkauksien vuosina erityisesti tämän hallituksen esityksen osalta. Liityn niihin arvostelijoihin, jotka vähintäänkin toivovat, että sosiaalipoliittikan johto hallituksessa tulee palauttaa sosiaali- ja terveystieteille.

Ed. Filatov: Arvoisa puhemies! Hyvät harvalukuiset edustajatoverit! Köyhät köyhtyvät varmimmin, jos tulonsiirrot kohdennetaan vain heihin. Kansainvälinen tutkimus osoittaa, että tiukka tarveharkinta ja hyvin niukat etuisuudet kulkevat käsi kädessä. Kun niukkuutta jaetaan uudelleen, törmätään tilanteeseen, jossa omillaan toimeen tulevat suhtautuvat hyvin niikeästi tulonsiirtoihin, joista eivät itse hyödy. Sosiaalietuuksilta katoaa pikku hiljaa poliittinen kannatus. Väite on rankka, mutta ilmeisen tosi, jos seuraa esimerkiksi USA:n tämänhetkistä presidentinvaalikamppailua ja niitä linjauksia, joita siellä on tehty.

Suomessa toimiva universaali sosiaalivakuu-tusjärjestelmä on aiemmin poistanut hyvin köyhyyttä. Rahaa on jaettu myös paremmin toimeen tuleville. Tämä on turvannut järjestelmän poliittisen hyväksyttävyyden, mutta nyt tämä poliittinen hyväksyttävyys on ilmiselvästi kriisissä, mutta niin on myös järjestelmämme universaalisuus.

Helsingin kaupunginvaltuuston kokoomuksen ryhmän budjettipuheenvuorossa annettiin ymmärtää, että köyhät eivät ole tervetulleita kaupunkiin ja esimerkiksi asuntopoliittikkaa on ohjattava siihen suuntaan, jossa köyhien muuttoliike pääkaupunkiin voidaan katkaista. Tällaiset puheenvuorot murtavat sitä konsensusta, joka meillä on ollut tasa-arvoisesta yhteiskunnasta.

Koko hyvinvointiyhteiskuntamme hyväksyttävyys horjuu, vaikka harva uskaltaa järjestelmän arvopohjaa kieltää. Vastustus näkyy kritiikissä, jota hyvinvointiyhteiskunnan pulmakoh-tia vastaan esitetään. Kukaan ei vaadi ääneen

epätasa-arvoista yhteiskuntaa, mutta monet esittävät toimintamalleja, jotka syventävät taloudellista kuilua ihmisten välillä. Esitykset tehdään aina ns. järkevän taloudenhoidon nimissä.

Tältä universaalin sosiaaliturvan ja palvelutuotannon periaatteellisesti hyvältä ja kannatettavalta pohjalta lähtee myös tämä pienten lasten hoidon tukemista koskeva lakiuudistus. Se kuuluu suurempaan kokonaisuuteen, jossa työnteon kannustavuutta on pyritty parantamaan ja erilaisten etuisuuksien, verotuksen ja maksujen yhteensovittamista järjeistämään. Tehtävänasettelu on mielestäni ollut täysin mahdollon. Työtä on tehty nollasummapelinä ja tulosvaatimuksia on ollut liian monia. Jos pyrimme lisäämään aina ja kaikessa työnteon kannattavuutta, joudumme kysymään, millä ansiotasolla ihminen tulee toimeen, sai hän elantonsa sitten työnteon tai sosiaaliturvajärjestelmän kautta.

Työhön kannustaminen ei auta, jos työtä ei ole. Työhön kannustaminen ei paljon lohduta, jos työstä maksettavalla palkalla ei tule toimeen. Työhönkannustavuusperiaate liian tiukkaan ymmärrettynä on aikamoinen loukku, jos se tarkoittaa sitä, että sosiaaliturva lasketaan aina alle alhaisimpien palkkojen, ja näin mielestäni jotkut ovat kannustavuusperiaatteen halunneet ymmärtää. Lapsiperheiden kohdalla tätä alennusmyyntiä on usein tarjottu, kun Oecd:n raportti osoitti, että ero työssä käyvien ja sosiaaliturvan varassa elävien lapsiperheiden tulotasossa on pieni. Aina syynä ei kuitenkaan ole liian korkea sosiaaliturva, vaan liian pieni palkka ja liian suuret elinkustannukset.

Koska tämä esitys on mielestäni varsin tiukasti osa laajempaa kokonaisuutta, halusin pohtia puheenvuorossani enemmän kokonaisuuden periaatteita kuin pelkästään nyt käsitellyssä olevaa osaa. Mielestäni lain käsittely kuvaa hyvin sitä sirpalemaista työskentelytapaa, joka eduskuntatyössä on todella raivostuttavaa. Jo esityksen kansisivulla esitellään lakimuutoksen pääasiallinen sisältö, ja siinä muistutetaan, että uudistus on osa laajempaa kokonaisuutta. Mielestäni koko tuo laaja kokonaisuus olisi pitänyt käsitellä tässä salissa jo lähetekeskustelussa yhtenä paketina vähän samalla tavalla kuin teimme silloin, kun käsitelimme työttömyysturvauudistusta. Siinä moni lainkohta oli peräkkäin listalla ja niistä keskusteltiin samanaikaisesti. Kuitenkin me istumme täällä keskustelemassa ainoastaan yhdestä osauudistuksesta irrallaan muusta kokonaisuudesta. Tässäkin keskustelussa irrallisuus on muodostunut lähes harhaanjohtavaksi. Mo-

nessa puheenvuorossa on ollut esillä erilaisia laskentamalleja, joissa markat liikkuvat ylös ja alas, mutta harvemmin näissä numeropeleissä on otettu huomioon niitä muita elementtejä, joita esityskokonaisuuteen liittyy ja joita esimerkiksi ministeri Alho esitteli meille budjetin lähetekeskustelussa.

Tarkastellessani kannustinloukkutyöryhmän kokonaisesitystä olen tullut siihen käsitykseen, että emme voi yksioikoisesti väittää, että kaikkein pienituloisimmat perheet kärsisivät uudistuksesta, koska muun muassa heidän verotuksensa kevenee ja asumistuksensa nousee. Mutta kaikkein hyvätuloisimmat ovat selviä voittajia, koska heidän verotuksensa kevenee ja päivähoitomaksut laskevat. Nettomaksajaksi jää jälleen kerran se suuri keskituloisten massa, jossa perheen tulot asettuvat noin 20 000 markan molemmin puolin. Eikö meidän juuri näitä perheitä varten pitänyt tätä koko esitystä tehdä?

Kun ministeri Alho esitteli budjetin käsittelyn yhteydessä kannustinloukkutyöryhmän kokonaisuutta ja tätäkin pienten lasten hoitotukien uudistusta, hän mielestäni aivan oikein kysyi, eikö ole väärin, jos lapsiperheissä sadan markan palkankorotuksesta aiheutuu 300 markan nettotulojen vähennys päivähoitomaksujen kohotesa. On totta, että nykyjärjestelmä toimii juuri näin väärin kuin ministeri Alho esitti, mutta mielestäni tilannetta ei korjaa se, että laskemme kaikkien parhaiten toimeentulevien ihmisten päivähoitomaksuja.

Tulorajat vaihtelevat kunnissa, ja liian monessa kunnassa liian pienillä tuloilla joudutaan korkeimpaan maksuluokkaan. Tästä syystä on perusteltua, että osa niistä perheistä, jotka ovat korkeimmassa maksuluokassa, saavat helpotusta maksuihinsa. Oikeudenmukaisuuslähtökohdista ei kuitenkaan ole perusteltavaa se, että kaikkein hyvätuloisimpien perheiden maksut alenevat. Maksut alenevat, vaikka kunta ottaisi käyttöönsä ylimääräisen korkeamman maksuluokan.

Tekisi mieli kysyä, onko tämä sitä universaaliutta, jolla koko sosiaaliturvajärjestelmämme legitimeettiä halutaan ylläpitää? Mielestäni tämä ns. päivähoiton tasamaksu, jossa tulosidonnainen hoitolisä tasoo tilannetta, on sekoius edellä esitetyn universaalin ja tiukan tarveharkintaisen sosiaaliturvan ja palvelujärjestelmän väliltä ja aikamoinen sekamelska. Mielestäni parempi päivähoitomaksu olisi ollut perheen nettotuloista laskettava prosentuaalinen maksu. Se ei toimisi kaksinkertaisena verotuksena eikä

synnyttäisi loukkuja eikä liian korkeita portaita. Se olisi yksinkertainen, oikeudenmukainen ja todennäköisesti myös kannustava.

Mutta kuten tästä keskustelusta voimme olettaa, hallituksen esitys on selvästi kompromissi hyvin erilaisista tavoitteista. Ristiriitaiset odotukset ovat näkyneet tässä salissa. Hallituksen valmistelutyö on ollut vaikeaa, enkä usko, että valiokunnalla tulee olemaan helppoa yhteensovittaa niitä kaikkia muutospaineita, joita tässä salissa on ollut, niin eri suuntaan vetäviä nämä muutoshalut ovat olleet. Toivon kuitenkin, että valiokunta käsittelee yhdessä kaikkia niitä lakiesityksiä, jotka kannustinloukkutyöryhmän työskentelyyn liittyvät, eikä tällä tavalla irrallaan kuin me joudumme tässä salissa tekemään. Tämä keskustelu on ollut osittain mielestäni kuin pirun Raamatun lukua.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa rouva puhemies! Lakiesitystä pienten lasten hoidon tukemisesta on käsitelty tässä käydyssä keskustelussa jo varsin monipuolisesti, ja erityisesti on saanut ihmetellä sitä, että hallituspuolueiden edustajien tavoitteet ja lähtökohdat ovat hyvin erilaiset tämän lakiesityksen osalta. Mielestäni tämä kuvaa hyvin selvästi sitä, mihinkä tullaan tämmöisessä yhteiskuntapoliittisessa tilanteessa, jossa kaikkea toimintaa ohjaa ainoastaan ja vain säästäminen. Me toki ymmärrämme sen valtiontaloudellisen tilanteen, missä Suomi on, ja olen tukemassa monella tavalla pyrkimyksiä saada valtiontalous kuriin, mutta tämän tyyppisessä asiassa kyllä peräänkuuluttaisin aivan toisen tasoista arvopeustaa ja arvokeskustelua siitä, miltä pohjalta tämän tyyppinen lakiesitys saa sisällön. Nostaisinkin ehkä merkittävimpanä näkökulmana puheenvuorossani sen, eikö todella olisi aika käydä jo sitä arvokeskustelua, jonka pohjalta tehdään keskeiset säästämisvalinnat ja jolla turvataan suomalaisen yhteiskunnan mahdollisimman ehyt kehitys ja tulevaisuus näissä vaikeissa olosuhteissa tänään ja myös lähitulevaisuudessa.

Minusta on erittäin harmillista se, että tämänkin lakiesityksen ehkä kantavin ideologinen ulottuvuus on perheen merkityksen vähättely. Lähtökohtana on kannustavuus ja kannustaminen työhön, mutta tavallaan kadotetaan se näkökulma, että kotona tehtävä työ on sitä maailman arvokkainta työtä. Jos siihen vielä kytkeytyy työ pienten lasten parissa, heidän elämänsä perustan turvallinen vahvistaminen ja rakentaminen, voidaan kysyä, eikö tämä ole sitä työtä, johon eduskunnan pitäisi kaikella tavalla kannustaa kansa-

laisiaan. Sen sijaan tämän lakiesityksen kannustavuuden keskeinen ulottuvuus on kannustaa ihmisiä toisen palvelukseen. Sekin on tietysti sinällään myönteinen asia, mutta jos me ajattelemme sitä arvojärjestystä, jolla ehyt yhteiskuntaelämä rakentuu ja toimii, niin lähtökohtana on todella se, että me huolehdimme kotona tapahtuvasta lasten kasvatuksesta ja näemme sen, että se on yhteiskunnallisen vastuullisuuden keskeisin ilmenemismuoto.

Tässä mielessä minä ajattelen, että tämän lakiesityksen pohjalla on hyvin vahvasti sosialidemokraattinen ideologia. Tässä jo eräässä puheenvuorossa todettiin, taisi olla ed. Soininvaara, joka toi esiin sen, että nimenomaan sosialidemokraatit saivat lävitse sen ajatuksen, että kotihoidon tukea alennetaan. Minusta tässä ei ole mitään eroa siinä, onko kysymyksessä yksi-, kaksi- taikka useampilapsinen perhe. Perheet ovat erilaisia. Keskeisintä olisi se, että tarjotaan ensisijaisena vaihtoehtona sitä, että lapsen hoito voi tapahtua kotona. On tärkeää, että me tarjoamme erilaisia vaihtoehtoisia malleja, myös perheiden tilanteet ovat erilaisia. Korostan tätä hyvin merkittävänä yhteiskunnallisena arvovalintana. Mielestäni laitostaminen ja suomalaisen yhteiskunnan monimutkaiset järjestelmät ovat jo aivan riittävästi tuhonneet suomalaisen yhteiskunnan tervettä elämää. Tässä mielessä ajattelen, että tämänsuuntaisia perusteita ei enää saisi lisätä.

Toinen asia, johonka haluan kiinnittää huomiota ja erityisesti paneutua on se, että kustannusperusta, josta lähestytään perheitä, pohjautuu nimenomaan siihen, että perhemalli on kahden tulonsaajan perhemalli. Tähän asiaan myös joku aikaisemmista puheenvuoron käyttäjistä tarttui. Tämä on hyvin merkittävä näkökulma, jos ajatellaan perheen rakentumista. On edelleen tänä päivänä ja myös tulevaisuudessa niitä perheitä, jotka haluavat rakentaa elämää niin, että vain toinen aviopuolisoista käy palkkatyössä. Nyt se, että ansiopohja lähtee bruttopalkkauksesta, todella merkitsee sitä, että yhden tulonsaajan perheet ovat huomattavasti epäedullisemmassa asemassa kuin ne perheet, joissa molemmat puoliset käyvät palkkatyössä.

Minusta tällä on myös hyvin olennainen merkitys yhteiskunnallisena arvovalintana, tuemme me lainsäädäntötyöllä tässäkin suhteessa perheen eheyttä, tuemme me valinnan mahdollisuutta ja näemmekö me todella sen, että yhteiskunnallisesti on vähintäinkin yhtä arvokasta se, vaikka toinen puoliso ei olekaan mukana palk-

katyössä. Minä olen aikaisemmissakin eduskuntapuheissani kiinnittänyt tähän huomiota, mutta tämä hyvin vahva palkansaajayhteiskunnan, sosialidemokraattisen, sosialistisen ajattelun ideologia murtautuu ja tunkeutuu kerta toisensa jälkeen vain esiin.

Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan näistä lähtökohdista minä toivoisin, että valiokuntakäsittelyssä vielä pyritään tarkentamaan näitä keskeisiä perusteita, ja ennen kaikkea nimenomaan niin, että kodeissa tapahtuva lasten hoito ja kasvatus saisi keskeisemmän arvon ja merkityksen.

Vielä lyhyesti haluan puuttua nimenomaan lakiesityksen budjettivaikutuksiin. Minusta on olennaista huomata se, että viimeisen parin vuoden aikana kotihoidon tuen leikkaukset merkitsevät runsasta miljardia markkaa, joka on näennäissäästöä, jos me ajatteleme valtiontalouden hoitamista. Tämä on tuonut kustannuksia muille alueille, joten voidaan sanoa, että kokonaisuutena me emme ole saavuttaneet mitään julkisten säästöjen alueella. Sen sijaan me olemme pitkässä juoksussa rapauttamalla lasten varhaiskasvatusta tuomassa lisää yhteiskunnallisia vaikeuksia ja yhteiskunnallisia kustannuksia.

Ed. Peltomö: Arvoisa rouva puhemies! Koko iltapäivä eduskunnassa on käsitelty pienten lasten hoidon tukijärjestelmän uudistamista. Tämä on todellakin vain osa isoa kokonaisuutta, ja sikäli on hankalaa monenkin edustajan käsitellä asiaa vain tämän pienten lasten hoidon tukijärjestelmän osalta. Paljon järkevämpää olisi ollut käydä läpi tämä koko tuloloukkupaketti yhdessä.

Tässä laissahan ei ole kysymys säästämisestä, vaan palikoita laitetaan uudelleen eri järjestykseen. Hallitus esittää tuloloukkutyöryhmän esityksen mukaisesti, että päivähoitomaksusta tulee lapsikohtainen ja maksu on kahdesta ensimmäisestä lapsesta 1 000 markkaa kuukaudessa per lapsi, kolmannelle eteenpäin 200 markkaa per lapsi. Lisäksi tähän maksuun on mahdollisuus saada hoitolisää 0—800 markkaa, ja tämä on riippuvainen vanhempien tuloista, eli tämä ei ole ihan puhdas markkamääräinen ratkaisu vaan on siis riippuvainen perheen tuloista ja perheenjäsenten lukumäärästä. Hoitolisää myönnettäessä perheenjäsenistä huomioidaan vain vanhemmat ja päivähoitoikäiset lapset.

Koska tästä asiasta on jo hyvin paljon sanottu ja olemme jo näin myöhäisessä illassa, otan esille vain muutamia omasta mielestäni tärkeimpiä kohtia.

Ministeri toi esille, että kun nollamaksuluokka tavallaan poistuu, tämä on samalla toimintakehoitus kunnille, jotta ne myöntäisivät maksuvapauden esitetystä 200 markasta. Tämä on tietysti pikkuisen arveluttavaa sinänsä, kun tiedämme, että kuntien taloudellinen tilanne on hyvin erilainen. Mutta on todella kuntia, joissa on mahdollisuus edelleenkin toteuttaa nollamaksuluokkaa. Ainoa ongelma, joka tässä tulee, jos tänne jää 200 markan maksu, on, että se aiheuttaa jonkin verran epätasa-arvoisuutta, koska tiedämme, että kunnat eivät välttämättä toimi kaikki samalla tavalla. Se on merkittävän suuri joukko, joka on tälläkin hetkellä nollamaksuluokassa, eli siihen kuuluu lähes neljännes lapsista, jotka ovat tällä hetkellä Suomenmaassa hoidossa.

Tästä mielestäni kuitenkin ei myöskään voi vetää yhtä ainoata johtopäätöstä, kärsivätkö tässä pienituloisimmat, koska siinä kokonaisuudessa on huomioitava asumistuki, johon tuli 400 miljoonaa markkaa lisää, kuin myös verotuksen keventäminen ja toimeentulotuki. Mutta itse lähtisin kuitenkin siitä, että tämä 200 markan poisto ei maksa valtiolle mitään. Sosiaali- ja terveystalokunnassa pitäisi vielä harkita, voidaanko nollamaksuluokka palauttaa ja todellakin jättää toimintakehoitus kunnille.

Edelleen tässä uudessa järjestelmässä, kun maksua määriteltäessä huomioidaan vain päivähoitoikäiset lapset, joissakin perheissä maksut nousevat hurjasti. Otan esimerkin. Noin 16 000 markkaa kuukaudessa yhteensä ansaitsevan perheen, jossa on vanhemmat ja kaksi lasta ja jossa yksi lapsi on päivähoitossa, maksu nousee 350 markkaa. Nykyisin maksu on 550 markkaa ja uusi maksu olisi 907 markkaa. Tämä esimerkki on Vantaalta. Sama koskee, jos päivähoitossa on useampia lapsia, koska sisaralennus poistuu. Esimerkiksi 16 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevan perheen, vanhemmat plus kaksi lasta, lapsen hoitomaksut nousevat 400 markkaa kuukaudessa. Nykyinen maksu on 935 markkaa ja uusi maksu olisi 1 337 markkaa. Eli myöskin keskituloisten kohdalla tapahtuu jonkin verran korotuksia. Nämä ovat juuri niitä kohtia, joihin myös mielestäni ed. Filatov puuttui ja joita tulee valiokunnassa tarkastella.

Lakiehdotuksen mukaisesti osapäivähoidon maksut päätetään kuntakohtaisesti. Tässä on myöskin se mahdollisuus, että joissakin kunnissa saattaa tapahtua maksujen nousua.

Työttömien lapsille ei myönnetä ehdottomasti maksutonta kokopäivähoitoa. Tämä ei myöskään tunnu kovin hyvältä, kun tiedämme, että

kuitenkin päivähoito on yksi tärkeimmistä avo-
huollon tukitoimista, ja kun myöskin olemme
eduskunnassa säättäneet lain, että kaikilla alle
kouluikäisillä on subjektiivinen oikeus päivähoi-
topaikkaan. Kun ajattelemme työttömiä, monel-
lekin perheelle saattaisi olla hyväksi se, että lapsi
olisi vähintään osan päivää päiväkodissa tai päi-
vähoidossa.

Sitä ei voi kieltää, että hyvätuloiset saavat
alennuksen päivähoitomaksuihin. Kun nykyisin
viides maksuluokka eli ylin maksuluokka on
1 430 markkaa, tässä tapahtuu alennusta 430
markkaa. Jos supermaksuluokka otetaan käyt-
töön kunnassa, erotus on 230 markkaa kuukau-
dessa.

Hyvää esityksessä on tietysti se, että maksut
pääosin yhtenäistetään kaikissa kunnissa ja
myöskin paljon puhutusta byrokratiasta, erilais-
ten todistusten ja lomakkeiden täyttämisestä,
päästään pitkälti eroon, paitsi jos nollamaksu-
luokka jää, silloinhan on edelleen myöskin tulot
tavalla tai toisella osoitettava, kuin myös, jos
otetaan supermaksuluokka käyttöön.

Hoitoraha lakiesityksen mukaan maksetta-
isiin niistä lapsista, jotka eivät ole kunnallisessa
päivähoidossa, eli se korvaisi nykyisen kotihoi-
don tuen ja todennäköisesti myös palvelusetelit
eli voucherit.

Täällä on paljon arvosteltu, että sosialidemo-
kraatit eivät tue kotihoidon tukea. Minusta se on
väärä arvio, koska missään muualla maailmassa
ei ole kotihoidontukijärjestelmää. Ruotsissakin
se oli vain puoli vuotta kokeiluna, ja siellä pääteti-
tiin tästä tukimuodosta luopua.

Myöskin hoitorahasta täytyy muistaa se, että
sieltä ei penniäkään rahaa oteta pois. Sama raha-
summa on siellä edelleenkin. Se vain jaetaan eri
tavalla. Tässä tulee sitten se punninta, makse-
taanko alle kaksivuotiaista enemmän vai makse-
taanko kaksi- ja kolmivuotiaista enemmän.
Myös täytyy muistaa, että hoitoraha laajenee nyt
todellakin myös yli kolmivuotiaisiin, joista mak-
setaan 500 markkaa. Kotona hoidettaessa tämän
hoitorahanhan saa, mikäli perheessä on alle kol-
mivuotias lapsi. Hoitolisän voi liittää myös hoi-
torahaan, mikä täytyy myös muistaa. Myönteis-
tä on myös, että hoitoraha ja hoitolisä verotetaan
hoidon tuottajan tulona. Kaksinkertainen vero-
tus poistuu.

Kaiken kaikkiaan uusi järjestelmä kannustaa
hoitamaan lapset kotona, mikäli perheessä on
useampia lapsia. Minusta tämä on myönteistä.
Jos todellakin liikkumavaraa löytyy, niin hoito-
rahan, entisen kotihoidon tuen osalta, voidaan

katsoa, löytyykö siitä sitten muunlaista jakoa,
mutta jos rahaa laitetaan alle kaksivuotiaille, on
ihan selvää, että kysytään, miksi eivät saa kaksi
— kolmivuotiaat. Tässä on aina valinta edessä
joka tapauksessa silloin, kun rahaa ei ole kuin
tietty määrä käytössä. Mutta tämän mallin mu-
kaisesti yksiläpiset perheet häviävät verrattuna
nykyiseen kotihoidontukijärjestelmään. Se tuli
jo todetuksi.

Erittäin tärkeänä, kun puhutaan lasten hoi-
dosta, myös olisi syytä muistaa se, että esikoulu-
laisille tulee tarjota maksutonta esiopetusta joko
päiväkodissa tai koulussa. Tämä on merkittävä
asia, joka tulee pitää mielessä.

Rouva puhemies! Tuntuu siltä, että tänä päi-
vänä hallitus on siirtänyt melkoisen vastuun so-
siaali- ja terveystalokunnalle, jonka tehtävänä
nyt sitten on tästä paketista tehdä uusi paketti
näiden samojen markkojen sisällä painotuksia
muuttaen. Helpompaa olisi korjata moniakin
epäkohtia, jos saisimme lisää rahaa, mutta ei
minusta oppositiokkaan ole esittänyt, mistä ne
rahat siirrettäisiin tähän uuteen järjestelmään.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa rouva puhemies!
Tässä on oikeastaan kaksi päättä, mistä voisi
aloittaa, nollamaksuluokka ja supermaksuluok-
ka, joksi sitä on kutsuttu. Jotenkin nämä ovat
epäloogisia keskenään, kun nollamaksuluokkaa
ollaan poistamassa eli on säädetty 200 markan
maksu, josta voidaan tietyillä edellytyksillä kun-
nissa luopua, mutta sitten ei ole uskallettu tehdä
semmoista päätöstä, että supermaksuluokka oli-
si määrätty 1 200 markaksi, minusta se voisi olla
se entinen vähän päälle 1 400 markkaakin, ja että
se olisi ollut ehdoton ja siitäkin olisi voitu kunnis-
sa luopua. Tämä on epäloogisessa linjassa, elikkä
olisi säädetty niin päin se homma.

Sitten toinen juttu tässä esityksessä koko su-
permaksuluokan osalta, 40 000 markkaa kuukau-
dessa, sehän on ihan älytön luku. Jos katsoo
syryseutujen kuntia, siellä ei kyllä monta sem-
moista ole. Se on yhden tai kahden käden sormil-
la laskettavissa noissa kunnissa, missä ihmisten
tulot yltävät tuohon maksuluokkaan, ja sitten he
ovat jo vanhempia ihmisiä, jotka ovat kivunneet
yhteiskuntaportaikossa semmoiseen asemaan,
että saavat tuommoisen palkan. Harvempi sem-
moinen aviopari tai yksinäinen henkilö, jolla sat-
tuisi olemaan lapsia, tuommoisia tuloja millään
tavalla riipoo. Sen takia minusta tuommoisten
lukujen heittäminen tuntuu ihan älyttömältä. Jos
se olisi 30 000 markassa, tuntuisi jo pikkuisen
jotain järkeä siinä olevan, mutta nyt en ainakaan

itäsuomalaisesta näkökulmasta voi tätä ymmärtää. Tämä on ilmeisesti tehty aika Helsinki-keskeisesti, missä on isoja virkamiehiä ja he saavat isoja palkkoja.

Niin kuin on monesti todettu, tässä jotkut voittavat ja jotkut häviävät. Jos kuvaa pohjoiskarjalaisia ihmisiä tai moniakin perheitä, jotka asuvat aika vaatimattomasti, he ovat hankkineet vanhemmanpuoleisen mökin ja he eivät koskaan edes asumistukea siihen ole anoneet eivätkä he saakaan sitä. Nyt kun tämä paketti on tehty sillä tavalla, että kaikkia osia pitää tarkastella yhtäaikaaisesti, että asumistuen puolella saa kompensatiota, kun päivähoitomaksu nousee, niin kyllä nämä ihmiset ainakin, jotka ovat tietoisesti menneet sinne asumaan, jäävät ulos tästä hommasta ja joutuvat maksamaan vähän enemmän päivähoitomaksuja.

Tietysti tällaisen ison paketin luomisessa on omat tekijänsä, mutta sitä epäsosiaalisuutta, joka tähän sisältyy, minä en ainakaan henkilökohtaisesti ole ymmärtänyt, miten tällaiseen on voitu päätyä. Se näkyy tietysti hallituksen sisälläkin.

Joku on todennut aikaisemmin, että tämä on hallituksen tekemä kompromissi, mutta ei se kompromissihenki ole kovin luja ainakaan, kun on kuullut jopa ministerin taholta sitä, että ei tätä hyväksytä. Sen takia valiokuntatyön osalta, kun noin kovat jännitteet on hallituksen esityksessä olemassa, valiokunnalta edellytetään kovaa työtä ja reivaamista siihen suuntaan, että siihen tulee sosiaalista näkökulmaa. Muuten minä veikkaan, että tämä laki ei ainakaan kovin kirkkaasti tässä salissa mene läpi, koska jännitteet ovat jo sitä tasoa, mitä on kuultu tässä vaiheessa.

Niin kuin aikaisemmin ed. Karjula totesi, tässä on kuitenkin aika isosta arvokysymyksestä koko perhepolitiikan osalta kysymys. Minä tarkastelen tätä arvokysymystä niin päin, että kun tässä esitetään, että työttömiltä poistuisi subjektiivinen oikeus päivähoitoon eli tämä tulisi harkinnanvaraiseksi, tämä kuvaa tavallaan meidän yhteiskuntamme tämänhetkistä tilaa perheissä lapsien suuntaan, koko perheyhteisön henkeä. Hyvän aika, jos minulla olisi mahdollisuus olla kotona lapsien luona tälläkin hetkellä, todennäköisesti minä jotakin puuhastelisin siellä, mutta tästä kuvastuu se tilanne, että nyt jollakin tavalla kiireyhteiskunta on vienyt siihen, että lapset ovat tavallaan riesa tässä systeemissä ja heidät pitää saada kodin ahtaasta ilmapiiristä pois hoitoon. No, sehän nyt mahdollistuu harkinnanvaraisuuden myötä.

Mutta minusta sen tyyppiseen toimintaan ei pitäisi automaattisesti mennäkään, joka nyt on ollut. Jos ollaan työttöminä, jotenkin meidän pitäisi osata tässä yhteiskunnassa luodata tulevaisuutta niin, että lapsista pidetään huolta, kasvatetaan ja opetetaan, tehdään yhdessä asioita eikä yhteiskunta olisi sen tyyppinen, että viedään johonkin vieraaseen paikkaan, kun kodissa ollaan niin sairaassa ilmapiirissä, että ”penikat” ovat riesana siellä — lainausmerkeissä ”penikat”, en minä sen pahempaa tarkoittanut.

Minä takaan, että tässä tulee tapahtumaan nyt, kun kunnille heitetään kapula, että tehkää päätöksiä, että kunnissa tästä saadaan hirveän paljon poliittista vääntöä, ristiriitaa. Tietysti se on joillekin hyvä ja joillekin huono, mutta luulen, että se tulee vaikuttamaan moneen muuhun kunnalliseen päätöksentekoon siinä mielessä, että se tekee juopia ja katkeruutta sinne. Jotkut tekevät sillä kovasti politiikkaa. Esitetään supermaksuluokkaa — no, se jo jakaa — tai esitetään nollamaksuluokkaa joidenkin ryhmien toimesta. Se tekee turhaa rettelöä, ja sen takia minusta tämän tyyppiseen ei tämän toivoisi päätyvän, vaan toivoisin, että ne, jotka ovat valiokunnassa, pyrkisivät vaikuttamaan ja tekisivät myös niin, että nollamaksuluokka palautettaisiin. En pahakseni panisi, vaikka siellä lukisi, että ns. supermaksuluokka olisi selkeästi siellä olemassa ja sillä siisti.

Ed. F i l a t o v : Arvoisa puhemies! Itse asiassa yritin pyytää ed. Karjulan jälkeen vastauspuheenvuoroa, mutta kun en sitä saanut, ajattelin lyhyesti vain kommentoida hänen puhettaan ja muutamien muiden, jotka samasta asiasta puhuivat.

Kun kovasti syyllistettiin sosialidemokraatteja nimenomaan siitä, että he ovat syypäitä entisen kotihoidon tuen alhaiseen tasoon uudessa esityksessä, haluaisin muistuttaa, että yhtä lailla ja samalla logiikalla voisimme ajatella, että kun kokoomus, vihreät ja ilmeisesti myös keskustapuolue — ainakin ed. Huuhtanen tässä salissa esitti mallin, jossa korkein päivähoitomaksu olisi 1 200 markkaa — ovat olleet sitä mieltä, että korkeimpia maksuja pitää alentaa, voisi väittää, että kotihoidon tuen alhainen taso on suora seurausta siitä, koska olemme pelanneet nollasummapeliä. En ole kovasti pitänyt siitä keskustelusta, kun kerran kokonaisuus on suuren väännön ja hyvin monien erimielisyyksien jälkeen saatu kasaan, että sitten pallotellaan negatiivisia pisteitä ainoastaan yhteen suuntaan.

Ed. D r o m b e r g : Arvoisa puhemies! Ajatelin, että menee kauemmin kuin kaksi minuuttia, joten tulen puhujakorokkeelle pitämään tämän puheen.

Kun nyt puhutaan päivähoidosta ja sen merkityksestä yhteiskunnassa, meidän kaikkien on tunnustettava, että perheiden yhteisöllisyys ja se, että me itse kannamme vanhempina vastuun, on erittäin merkityksellistä koko päivähoitokysymyksen kannalta tarkasteltuna, myös se, että perheillä on hyvinvointi ja perusasiat kunnossa. Meidän yhteiskuntamme päämääränähän tulee olla se, että me työllistämisen kautta saamme hyvinvoinnin luotua niin, että perheet pystyvät tekemään valintoja myös päivähoitokysymyksissään.

Kun tänä päivänä on tullut erittäin merkitykselliseksi se kokonaistulo, joka jää perheiden käyttöön, niin on erittäin hyvä, että kannustinloukkutyöryhmä on tehnyt työtä ja siellä päätyneet tiettyihin päätöksiin ja toimenpiteisiin. Pidän myös tärkeänä sitä, että mahdollistetaan monipuolinen päivähoiton tarjonta Suomessa ja kunnissa. Kun ajatellaan kuntien tämän hetken tilannetta, kun subjektiivinen päivähoito-oikeus tuli, se on asettanut monet suuret kunnat etenkin pääkaupunkiseudulla taloudellisesti hyvin vakavan tilanteen eteen. Voin vain sanoa, että oma kotikuntani Vantaa on todella taloudellisesti tiukalla, kun se joutuu luomaan yli tuhat hoitopaikkaa lapsille. Sitä taustaa vasten pidän erittäin tärkeänä, että on erilaisia vaihtoehtoja, niin päiväkotihoidon, perhepäivähoitoa kuin sitä, että voidaan hoitaa lapset myös kotona.

Kun nyt ajattelen kotihoidon tukea ja sen merkitystä monelle perheelle ja monelle kunnallekin, se on erittäin tärkeä. Esimerkiksi Vantaalla, kun se on ollut hyvin vahvasti vasemmistoenemmistöinen kunta, on hoidettu päivähoitoasiat hyvin pitkälti kunnallisen päiväkodin kautta. Kotihoidon tuesta on aina saatu taistella, kuinka suuri osuus hoidosta saadaan kodin kautta hoidettuna.

Tätä taustaa vasten pidän nyt kuitenkin merkittävä, että myös sosialidemokraatit ovat ymmärtäneet ainakin omassa kunnassani, että tilanteesta ei selvitä, mikäli kotihoidon tuki ei ole yksi osa päivähoitoa. Kuntalisä, josta on puhuttu, on mielestäni otettava huomioon positiivisena asiana, että kunnat todella haluavat selviytyä tilanteesta ja tätä kautta haluavat myös tukea omalla lisällään, että tilanteesta selvittää.

Itse olin aikoinani kannattamassa sitä laajennusta, että päivähoito tuli oikeudeksi kaikille alle

kouluikäisille. Jälkikäteen tarkasteltuna olen moneen kertaan joutunut miettimään, olisiko siirtymiselle subjektiiviseen oikeuteen pitänyt olla vielä pidempi aikaväli, koska taloudelliset kysymykset ovat tulleet niin voimakkaasti nyt esille.

Arvoisa puhemies! Yhden asian haluan vielä tuoda keskusteluun: työttöminä olevien lasten oikeuden päivähoitoon. Eräs lääkäri, joka hoitaa ongelma-perheitä, on Espoossa työssä, kantaa suurta huolta siitä, että työttömillekin on annettu nyt täysi oikeus saada lapsensa päivähoitoon. Hän katsoo, että lapsellakin pitäisi olla oikeus perheeseen. Tätä oikeutta käytetään hänen mielestään tänä päivänä siinä suhteessa epätarkoituksenmukaisesti, että monet henkilöt myös sellaisissa tapauksissa, että äidit ovat äitiyslomalla ja hoitavat pientä vauvaa kotona, haluavat toisen lapsen tai muut lapset päivähoitoon, vaikka hänen mielestään tällaisella lapsella olisi todella oikeus vanhempinsa.

Kun asiaa oikein syvemmmäلتi ajattelee, varmasti tilanne tänä päivänä on se, että kun on subjektiivinen oikeus, silloin saatetaan myös käyttää tätä tilannetta sillä tavalla, että se ei ole lapsen edun mukaista. Ymmärrän tietenkin sellaisten työttömien tilanteen, jotka ovat henkisesti perheessä hyvin lujilla, että heidän lapsensa saavat myös muita kontakteja, mutta tämän ei pitäisi olla itseoikeutus niissä perheissä, joissa on mahdollisuus siihen, että voidaan järjestää lastenhoito myös kotona. Tätä kysymystä mielestäni pitäisikin tarkastella lähemmin, kun asiaa valiokunnassa viedään eteenpäin, että lapsella on myös oikeus vanhempinsa ja sisarusiinsa.

Ed. L i n d q v i s t : Arvoisa rouva puhemies! Mitä enemmän on kuunnellut tänä iltana hallituspuolueiden puheenvuoroja, sitä hämmästyneempi on, että tämän suuntainen hallituksen esitys on eduskuntaan tuotu, varsinkin kun toinen sosiaaliministeri on sitä niin rajusti arvostellut julkisuudessa.

Minua on hämmästyttänyt joissakin puheenvuoroissa se, että kun muualla ei tunneta kotihoidon tukea, se pitää täälläkin nyt ajaa alas. Kuitenkin suomalaiset perheet ovat ottaneet sen hyvin vastaan. Se on ollut edullinen ja hyvä vaihtoehto. Kuten äsken ansiokkaasti ed. Dromberg kertoi omasta kotikaupungistaan, sielläkin on saatu siitä hyviä kokemuksia. Valittavasti Lahden kaupungissa ei kokoomus eivätkä sosialidemokraatit ole kokeneet sitä hyväksi vaihtoeh-

doksi vaan poistivat viime vuonna Lahti-lisän. Ainoastaan kristilliset keskustan lisäksi sitä sinne ajoivat. Todennäköisesti tästä eteenkinpäin äänestytämme asiasta, ja toivon, että ystävällisyys lapsiperheitä kohtaan ulottuu nyt myös Lahteen asti.

On valitettavaa, että esitys menee tässä muodossa sosiaalivaliokunnalle, kun näyttää siltä, että siellä täytyy tehdä aivan uusi esitys, jos toiveet, joita on tullut myös hallituspuolueilta esille, otetaan huomioon. Se on niin epäsosiaalinen ja byrokraattinen, että jos varsinkin vasemmiston hyväksyy, en voi kuin ihmetellä, jos kehdataan vielä lähteä ihmisten ilmoille.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys mullistaa monin tavoin nykyiset lasten hoidon tukemiseen tarkoitetut järjestelmät. Tuntuu siltä, että tämä lisää epävarmuutta perheissä, ja niin kuin tänäänkin on keskustelussa käynyt ilmi, se on sinällään varsin monimutkainen. Tuskinpa tämä kuntienkaan tilannetta helpottaa, kun vastuuta ollaan jatkuvasti siirtämässä lisää kunnille ja toisaalta lasten tai lapsiperheiden valinnaismahdollisuutta vähentämässä. Ilmeisesti tässä ovat taustalla varsin kovat arvot. Näin lapsiperheiden tarpeet ovat jäämässä sivuun.

Käydyssä keskustelussa minusta, arvoisa puhemies, on tullut hyvin esiin se, että tässä on nyt, niin kuin ed. Filatov puheenvuorossaan totesi, konsensus murtumassa ja universaalisuus kriisissä. On vaarana, että sosiaaliturvan kannatusperusta kaikinensa on nyt entisestään murenmassa, kun tarveharkintaisuutta lisätään. On todettu, että tällä halutaan kannustaa. Toisaalta on aivan oikein kysytty, mihin halutaan kannustaa. Eikö kotona tehtävä työ ole arvokasta työtä, eikö sitä pidä tukea? Eikö ylipääntänsä perheiden hyvinvoinnista pitäisi kantaa enemmän huolta tilanteessa, missä ihmisten toimeentuloerot ovat kasvamassa ja kansakunta on jakaantumassa työssäkäyvään enemmistöön ja sitten pienituloiseen vähemmistöön?

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että esitys saa nyt hyvin perusteellisen käsittelyn valiokunnassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

2) Hallituksen esitys laiksi työllisyyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys 210/1996 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työasiainvaliokuntaan.

3) Hallituksen esitys Suomen liittymisestä neljänteen AKT-EY-yleissopimukseen tehdyn pöytäkirjan ja mainitun yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 197/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kiljunen: Arvoisa puhemies! Tänään on keskusteltu pitkään ja perusteellisesti meitä suomalaisia koskettavasta tärkeästä aiheesta eli kotihoidontukijärjestelmästä, monia ansiokkaita puheenvuoroja on käytetty siitä teemasta. Nyt meillä on tässä toinen hallituksen esitys ja pelkään, että tästä ei käydä kovin pitkää ja perusteellista keskustelua siitä huolimatta, että tämä esitys on Suomen ulkosuhteiden kannalta poikkeuksellisen merkittävä. Ennen kaikkea Suomen ulkosuhteiden kannalta kehitysmaihin eli ihmiskunnan enemmistön kanssa.

Esitys koskee Suomen liittymistä neljänteen AKT-EY-yleissopimuksesta tehtyyn pöytäkirjaan ja mainittuun yleissopimukseen, joka tällä tavalla sanottuna ei vielä paljon kerro. Kysymys itse asiassa on ns. Lomé-sopimusjärjestelystä, järjestelystä, joka Euroopan unionin puitteissa on luotu 70 Afrikan, Karibian ja Tyynen valtameren alueen maan kanssa. Lomé-sopimusjärjestelmä seuraa ns. Yaoundé-sopimuksia, jotka olivat 1960-luvulla voimassa silloisen Euroopan talousyhteisön ja eräiden Afrikan maiden kanssa. Tämä Lomé-sopimusjärjestelmä perustettiin 70-luvulla.

Kun keskustelussa kansainvälisistä suhteista on Suomen kehitysmaasuhteista tuotu esille se, mitä Suomen liittyminen Euroopan unioniin on tarkoittanut tai tulee tarkoittamaan meidän kehitysmaapolitiikassamme ja joskus on esitetty arvioita siitä, että Euroopan unioni on ikään kuin linnoitus, joka käyttää hyväksi kehitysmai-

ta pikemminkin kuin olisi tukemassa siellä kehityssponsitteluita ja että Suomen liittyminen tässä suhteessa olisi negatiivista tai ongelmallista, niin itse asiassa tämän kaltaiset arviot perustuvat väärään tietoon. Lomé-sopimusjärjestely on keskeisin instrumentti, jossa ilmiselvästi Euroopan unionin kehitysmaapolitiikka on avoimempaa ja paremmin kehitysmaiden tarpeita huomioivaa kuin konsanaan se politiikka, jota Suomi ennen vuotta 95 hoitaessaan itsenäisesti kehitysmaasuhteensa oli noudattanut.

Lomé-sopimusjärjestely on syntynyt 70-luvulla. Se syntyi siinä vaiheessa, jolloin kansainvälisesti puhuttiin käsitteestä "uusi kansainvälinen talousjärjestys", jolloin ilmiselvästi haluttiin kytkeä perinteiseen kehitysyhteistyöhön myös instrumentteja, joilla voitaisiin tukea kaupallisella puolella kehitysmaiden asemaa. Lomé-sopimuksessa olevaan kehitysrahastoon, joka toiminnaltaan on kehitysyhteistyötä ja tukee myöskin projektitoimintaa kehitysmaissa, liittyy hyvin erikoiset instrumentit, joilla nimenomaan tuetaan kehitysmaiden haavoittuvuutta tai nimenomaan halutaan helpottaa sitä, että kehitysmaat ovat raaka-aineveijinä haavoittuvia kansainvälisillä markkinoilla tapahtuville hintavaihteluille.

Tässä järjestelmässä ovat ns. Stabex- ja Symin-järjestelmät, joissa molemmissa on kompensatorinen rahoituselementti suhteessa kehitysmaiden vientitulojen heilahteluihin tai putoamiseen. Nämä ovat erikoisia järjestelyjä koko kansainvälisessä mitassa, itse asiassa ainutlaatuisia. Niihin osallistuminen nyt Suomen liittyessä tähän yleissopimukseen tulee myös meidän osaltamme mahdolliseksi ja sitä kautta olemme saamassa aivan uuden tyyppisen instrumentin käyttöön kehitysmaasuhteissamme.

Lomé-sopimus on itse asiassa umpeutumassa vuonna 2000 helmikuussa ja Euroopan unionissa käynnistyy keskustelu, on itse asiassa käynnistymässä, Lomé-sopimusjärjestelmän uusimisesta ja senkin vuoksi on erinomaisen tähdellistä, että Suomi tulee tähän yleissopimukseen osalliseksi, että voimme painavasti antaa myös oman panoksemme ns. Post-Lomé-järjestelylle, eli Lomé-sopimusta seuraaville, ehkä uuden tyyppisille järjestelyille.

Viimeaikaisissa keskusteluissa Euroopan unionin ja kehitysmaiden välisissä vuorovaikutuksissa on hyvin vahvasti tullut esille Euroopan unionin ja Etelä-Afrikan välisten kauppasuhteiden uudelleen organisointi. Alunpitäen vuonna 94 Euroopan unioni oli valmis järjestelyihin, jotka ainakin Etelä-Afrikassa tulkittiin siten, että

Etelä-Afrikka voisi liittyä Lomé-sopimuksen osapuoleksi. Näin ei kuitenkaan ole tapahtumassa, vaan tällä hetkellä keskustellaan vapaakauppasopimuksesta Etelä-Afrikan ja Euroopan unionin välillä. Tässä vapaakauppajärjestelyssä on selvä ero Lomé-sopimuksen perussisältöön, koska Lomé-sopimus on vastavuoroton myöntysjärjestelmä kauppapoliittisesti kehitysmaille, ennen kaikkea Afrikan maille. 90 prosenttia Lomé-sopimusmaista on Afrikan maita. Etelä-Afrikan kanssa solmittava vapaakauppasopimusjärjestely vuorostaan edellyttää vastavuoroisia kaupallisia myönnytyksiä.

Nyt onkin vakavana keskustelun teemana se, onko Euroopan unioni tässä Etelä-Afrikan kanssa solmittavassa järjestelyssä luomassa mallia, ennakkotapausta sille, kuinka Lomé-sopimuksen jälkeiset järjestelmät tulevat kehittymään ja jos on, niin sitä suuremmassa määrin on meidän suomalaisten myös syytä vakavasti paneutua tähän teemaan. Sitä kautta korostan, arvoisa puhemies, vielä kerran, että nyt liittyminen Lomé-sopimusjärjestelyyn antaa mahdollisuuden myös siihen, että suomalaiset voivat vakavasti tarkastella myös Lomé-sopimuksen jälkeistä tulevaisuutta Euroopan unionin ja kehitysmaiden suhteissa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Niin Lomé-sopimukset kuin saksalaisten, Euroopan unionin ja suomalaisten kehitysapu on tietynlainen savuverho, jonka varjossa on voitu tehdä riistopolitiikkaa muun muassa Afrikan suuntaan jo vuosikymmenet. Tuloksen näemme, kun katselin televisiosta äsken Burundin, Zairen ja Ruandan aluetta, jossa 1,5 miljoonaa täysin tahdotonta ihmistä, joita ei voi oikein ihmisiksi sanoakaan, täysin tahdotonta elämän uhria kuljeskelee mihin suuntaan sattuu. Heillä ei ole minkäänlaista tulevaisuutta. Toisin sanoen näkisin, että joku Linkolan oppi siitä, että herramme korkeassa viisaudessaan laskei suuren suuren myrkkypilven heidän päälleen ja tekisi lopun heidän kärsimyksistään, olisi paljon parempi, koska tämä tulos on sellainen, että näyttää siltä, että heillä ei ole mitään tulevaisuuden mahdollisuuksia.

Tänäkin päivänä vielä, jos nämä kehitysyhteistyön savun ja Lomén sopimusten savun varjossa riistävät vetäytyisivät pois Afrikasta ja jättäisivät nämä ihmiset sinne oman onnensa nojaan tulitikkuaaski ja veitsi mukanaan, niin kuin olen joskus sanonut — tämä on vanhaa toistoa — niin 40 vuoden kuluttua, kun mentäisiin kat-

somaan, niin siellä ei olisi enää näitä pakolaisparvia. Siellä olisi vähemmän ihmisiä, mutta kiukuisen näköiset silmäparit kiiluisivat puskan takaa, elämänuskoiset, ja pärjäisivät siellä itse. Tämän kehitysavun, mitä sinne on annettu, tulokset nähdään. Menkää katsomaan taas kymmenen uutisista, kun näytetään niitä ihmisparvia siellä. Siinä on Lomén sopimuksesta kehitysavun savuvarjo. Tämä on minun näkemykseni.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos ymmärsin ed. Aittoniemen puheenvuoron eräänlaiseksi vastauspuheenvuoroksi omaan puheenvuorooni, niin haluan reagoida, en tosin näihin periaatteellisiin huomioihin, jotka liittyvät kehitysyhteistyön luonteeseen. Meillä on huomenillalla erinomainen tilaisuus keskustella siitä, kun esittelemme hallituksen kehitysyhteistyökertomusta vuodelta 95.

Mutta nimenomaan huomioon siitä, että Lomén-sopimusjärjestelmä olisi eräntapainen riistomekanismi suhteessa kehitysmaihiin, haluaisin siltä osin oikoa ed. Aittoniemeä, että usein on esitetty kieltämättä se näkemys, että Lomé-sopimusjärjestelyillä kehitysmaat on sidottu ikään kuin Euroopan unionin etupiiriin ja tämä sopimusjärjestelmä sekä myös Stabex- ja Sysminmekanismit, joilla tuetaan siis kehitysmaiden vientitulojen ylläpitämistä jyrkissä hintaheilahtelutilanteissa, ovat itse asiassa vakauttamassa tai vakiinnuttamassa sen perinteisen kansainvälisen työnjaon, joka epäilemättä ei ole kehitysmaiden kannalta kaikkein edullisinta. Tässä suhteessa voidaan tietysti argumentoida, että järjestely on ikään kuin ylläpitämässä rakenteita, joissa, kuten todettiin, kehitysmaiden tarpeet ei parhaalla mahdollisella tavalla tule huomioitua.

Mutta toisaalta ed. Aittoniemeltä ilmiselvästi puuttuu kokonaisnäkemys itse tästä Lomén sopimuksesta, koska nämä vakauttavat järjestelyt ovat ainoastaan yksi elementti siinä. Tällä Euroopan kehitysrahastolla on keskeinen tehtävä pyrkiä myös monipuolistamaan tuotantorakennetta kehitysmaissa, luodaan jopa edellytyksiä teollistumiselle, ja kaikki nämä ovat omiaan viemään kehitystä eteenpäin siinä muodossa, että riippuvuustilanne raaka-aineviennistä laukeaisi asteittain.

Ed. Lindqvist: Arvoisa rouva puhemies! Pidän myös erittäin tärkeänä, että Suomi on mukana tässä, niin kuin on, EU:n myötä. Täältä selviää muun muassa toisesta luvusta artikkelit 54 ja 57, jotka käsittelevät toimenpiteitä kuivuuden

ja aavikoitumisen hallitsemiseksi. Näitä ovat muun muassa metsitysohjelmat, polttopuun säästämiseen tähtäävät toimet ja vaihtoehtoisten energialähteiden kehittäminen, tietoisuuden lisääminen opetuskampanjoiden avulla ja modernin teknologian kuten kaukokartoitusmenetelmien hyväksikäyttö aavikoitumisen ennustamiseksi. Eli täällä on paljon semmoista asiaa, missä varmasti Suomella on sekä tietotaitoa että annettavaa.

Samoin siellä seitsemännen osaston energia-alan kehittämässä todetaan useimpien AKT-valtioiden energiatilanteen vakavuus ja kiinnitetään huomiota fossiilisten polttoaineiden ilmastovaikutukseen. Energiayhteistyössä tulee kiinnittää erityistä huomiota energian säästämiseen ja tehokkaaseen käyttöön, uusien ja uusiutuvien energialähteiden edistämiseen sekä AKT-valtioiden energiaomavaraisuuden lisäämiseen. Täällä myös todetaan, että riskipääomaa voidaan käyttää energiahankkeita edeltäviin tutkimuksiin ja investointeihin. Näkisin, että Suomella on semmoista teknologiaa, joka saattaa poikia meille myös hyvin paljon työtä. Auttaessamme kehitysmaita me samalla autamme myös itseämme.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

4) Hallituksen esitys paikallishallintouudistukseen liittyväksi lainsäädännöksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 182/1996 vp
Lakivaliokunnan mietintö 12/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 12.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laiksi öljyjättemaksusta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 136/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 27/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys Pohjoismaiden välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 153/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 28/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28.

Keskustelu:

Ed. Rask: Arvoisa rouva puhemies! Tällä hallituksen esityksellä on pyritty poistamaan Pohjoismaiden välillä vallitseva tulo- ja varallisuusveroja koskeva kaksinkertainen verotus. Pohjoismaiden välillä käydyt neuvottelut tähtäsivät samaan tarkoitukseen, mutta näissä neuvotteluissa ei saavutettu riittävää yksimielisyyttä.

Paluumuuttajien verotuksessa ilmenevät epäkohdat tulevat esille ennen kaikkea silloin, kun eläkkeitä saadaan sekä Suomesta että Ruotsista ja eläkkeensaaja asuu Suomessa. Tällaisessa tapauksessa Suomessa asuvaa eläkkeensaajaa verotetaan sekä Suomesta että Ruotsista saadusta eläkkeestä, ja pahimmillaan paluumuuttajaeläkeläinen joutuu maksamaan Suomessa veroja ja veroluonteisia maksuja enemmän kuin saa eläkettä.

Eläketulon kaksinkertainen verotus poistetaan asuinvaltiossa eli Suomessa ns. vapautusmenetelmällä, mutta tämä vapautusmenetelmä koskettaa pelkästään varsinaisia veroja eli valtion-, kunnallis- ja kirkollisveroa. Vapautusmenetelmän ulkopuolelle jäävät kuitenkin tällä hetkellä eläkkeensaajilla olevat korkeat sairausvakuutusmaksut, jotka maksetaan sekä Suomesta että Ruotsista saadusta eläkkeestä. Aikaisemmin tämä koski myös kansaneläkevakuutusmaksua, mutta se on nyt poistettu. Se tätä ongelmaa on jonkin verran vähentänyt. On selvää, että sai-

rausvakuutusmaksu, vaikka se ei varsinaisen vero olekaan, niin se palkasta tai eläketulosta poistettuna verolta tuntuu.

Koska sairausvakuutusmaksu on luonteeltaan vero, tämä kaksinkertainen verotus tulisi poistaa myös tältä osin. Tämä olisi mahdollista poistaa Pohjoismaiden välisellä verosopimuksella, joka tässä nyt on tehty ja jonka eduskunta tulee hyväksymään, mutta kuten me tiedämme, tämä tie on hidas. Näitä sopimuksia tarkistetaan aika harvoin, ja lopputulosta on vaikea ennakoida, ja niin kuin nähtiin, niin neuvottelut eivät kaikilta osin tuottaneet sitä tulosta, joka oli neuvottelujen tavoitteena.

Näin ollen ainoaksi ja nopeaksi mahdollisuudeksi jäävät Suomen sisäiset lainsäädännölliset ratkaisut, joilla poistettaisiin eläkeläisille korkeasta sairausvakuutusmaksusta aiheutuvat ongelmat. Valtiovarainvaliokunta mietinnössään totesikin nämä ongelmat ja kiirehti lainsäädäntömuutoksia, joilla eläkkeensaajien verotusta tulevaisuudessa tulisiin korjaamaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Törnqvist.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Ed. Rask varmaan ansiokkaasti selosti tämän asian. Minä kävin ed. Kiljusen kanssa yksityiskohtaista keskustelua enkä ehtinyt kuunnella, mutta lausun kuitenkin oman mielipiteeni.

On sillä tavalla nimittäin, että olen samanlaisesti tehnyt kirjallisen kysymyksen n:o 688 koskien tätä kaksinkertaista verotusta, ja kun vertailee vastausta, mikä on tullut tähän kirjalliseen kysymykseen, ja tekstiä, joka on valtiovarainvaliokunnan mietinnössä, ei paljon yhtäläisyyksiä kyllä löydä. Siinä huomaa sen, että vaikeissa asioissa näkemykset ovat erilaisia.

Yksinkertaisesta tai kaksinkertaisesta verotuksesta ei ole päästy mihinkään lopputulokseen näissä neuvotteluissa. Ongelma tuloverotuksessa, eläkkeen verotuksessa esimerkiksi, on seuraava: Ruotsissa saa 4 000 markkaa eläkettä ja Suomessa saa vielä 4 000 markkaa eläkettä, kummastakin verotetaan. Ei Suomessa toiseen kertaan veroteta siitä, mitä Ruotsissa on verotettu, mutta Suomessa minun käsitykseni mukaan lasketaan nämä tulot yhteen progressiota määrättäessä eli 8 000 markan summasta määrätään vero Suomen verotuksessa, ja silloin verosumma nousee korkeaksi. Se tässä asiassa on ongelma.

Siis ei ole kaksinkertaista verotusta, mutta Ruotsistakin saatava eläke lasketaan yhteen Suomesta saatavan eläkkeen kanssa, kun määrätään veroprogrediota. Äsken mainitsemassani esimerkissä toki se vero sitten Suomessa lasketaan vain 4 000 markasta.

On aika uskomatonta, että tätä asiaa ei ole saatu kuntoon, eikä varmaan saadakaan koskaan. Näyttää siltä. Nythän sitä yritettiin näissä neuvotteluissa, mutta tulos oli täysin plus miinus nolla, ja nämä eläkeläiset sitten toki maksavat suhteellisen korkeata veroa ja näistä syistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 1997 perittävästä maksusta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 174/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 29/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi kuntalain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 110/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 18/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelu:

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys kuntalain muuttamisesta. Tässä esityksessä pääpaino on kuntalain 79 §:n 2 momentin muuttamisessa, joka koskee pakkokuntayhtymien perussopimuksen muuttamista. Tällä hetkellä edellytetään yksimielisyyttä

muutettaessa perussopimusta niiltä osin, kun se koskee kuntayhtymän toimielinten, jäsenten tai yhtymäkokousedustajien äänivallan perusteita, jäsenkuntien maksuosuuksia ja niiden osuutta kuntayhtymän varoihin sekä niiden vastuuta kuntayhtymän veloista. Hallituksen esityksessä lähdetään siitä, että näiltäkin osin säännös muutettaisiin sellaiseksi, että perussopimusta voitaisiin muuttaa jäsenkuntien kahden kolmasosan kannatuksella.

Hallintovaliokunta on saanut hallituksen esityksestä pyytämänsä perustuslakivaliokunnan lausunnon, jossa katsotaan, että tämä muutos on tehtävissä loukkaamatta kuntien itsemääräämisoikeutta ja niin, että tämä voidaan säätää normaalissa lainsäätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta toteaa launnonaan: "Hallinnon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen yhteisiä tehtäviä hoidettaessa kuuluu — se, että yksi kunta ei voi vastustuksellaan estää hallintojärjestelmän tai jäsenkuntien keskinäisten oikeuksien ja velvollisuuksien muuttamista." Näinhän on ollut tilanne ja on parhaillaankin, että yksikin kunta voi näissä pakkokuntayhtymissä niiltä osin, kuin 71 §:n 2 momentti säätää, estää perussopimuksen muuttamisen. On siis edellytetty täyttä yksimielisyyttä.

Hallintovaliokunta korostaa, että kun kyse on kuntien yhteistoiminnasta, olkoonpa kyse pakkokuntayhtymistä tai vapaaehtoisista, tulisi kaikissa oloissa toki pyrkiä yksimielisyyteen. Onhan niin, että määrääenemmistöllä ratkaisuja tehtäessä jotkut tai joku kunnista aina kärsii. Sen vuoksi tulisi tavoitteena olla yksimielisyys.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin siitä syystä, mihin perustuslakivaliokuntakin kiinnitti huomiota, että hallinto tulisi voida järjestää kokonaisuudessaan kuntayhtymän tehtävien hoidon kannalta järkevällä tavalla, hallintovaliokunta on yhtynyt hallituksen esitykseen ja pitänyt sitä näiltä osin oikeana.

Hallintovaliokunnassa on noussut keskusteluun myös eräänlaisen suojasäännöksen säätäminen siltä varalta, että kahden kolmasosan enemmistö loukkaisi yhden tai muutaman suuren kunnan etua. Tässä tarkoituksessa valiokunta ehdottaa, että pakkokuntayhtymän perussopimuksen muutoksen lisäedellytykseksi säädetään, että muutosta kannattaa niin suuri osa kunnista, että kannatus vastaa vähintään 50:tä prosenttia kuntayhtymän jäsenkuntien yhteenlasketusta asukasluvusta. Tämä siis antaa suojaa suurille kunnille. Pienten kuntien osalta tämä on päinvastainen vaikutukseltaan. Niille suojaa an-

taa jatkossa kahden kolmasosan määräenemmis-
tö.

Hallintovaliokunnassa keskusteltiin asian-
tuntijoita kuultaessa myös siitä, onko säännös
tässä muodossaan ristiriidassa kuntalain yleis-
ten päätöksentekomenettelyä koskevien peri-
aatteiden kanssa. Lähtökohtanaan on ollut,
että kyse on kuntien yhteistoiminnasta ja kun-
ta, olkoonpa suuri tai pieni, on tässä suhteessa
tasavertainen jäsenkunta. Kuitenkin katsottiin,
että tällainen säännös, jossa otetaan lisäehdoksi
vähintään 50 prosenttia jäsenkuntien yhteenlas-
ketusta asukasluvusta, voidaan näiltäkin osin
säättää. Mutta, arvoisa puhemies, on edelleen
syytä korostaa sitä, että olisi tarpeen noudattaa
mahdollisimman pitkälle yksimielisyyttä. Täl-
lainen säännöshän jossakin tapauksessa tai var-
maan jatkossa monissakin tapauksissa sortaa
pienien kuntien oikeutettujen etujen valvontaa
samoin kuin se, että täydestä yksimielisyydestä
nyt luovutaan.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on val-
mistelussaan ottanut käsiteltäväksi myös lain
voimaantulosäännöksen, joka hallituksen esi-
tyksessä on jätetty 79 §:n 2 momentin osalta auki.
Nythän uuden kuntalain perusteella 105 §:n 2
momentin mukaan kuntayhtymien perussopi-
mukset tulee saattaa kuntalain mukaisiksi ennen
tämän vuoden loppua. Tässä suhteessa hallituk-
sen esityksellä on jo kiire. Monissa kuntayhty-
missä perussopimuksen muutokset ovat vireillä.
Hallintovaliokunta katsoikin, että olisi syytä tul-
la tässä eräällä lailla kuntia vastaan niin, että
tämä säännös voisi tulla eräällä tavalla takautu-
vasti voimaan, mikäli perussopimuksen käsittely
on kuntayhtymien jäsenkuntien osalta ollut kes-
ken silloin, kun hallituksen esitys on eduskunnal-
le annettu, mikä tapahtui siis perjantaina 13 päi-
vänä syyskuuta. Tämän jälkeen eli maanantaista
16 päivästä syyskuuta, kun tulossa oleva lain-
muutos on ollut tiedossa, kunnat voisivat ottaa
tämän käsittelyssään jo huomioon. Näin ollen on
haluttu helpottaa kuntayhtymän perussopimus-
ten muutoksia ja katsottu, että tätä uutta sään-
nöstä, joka nyt on tulossa lähiviikkoina voi-
maan, voitaisiin soveltaa tuolloin vireillä olleisiin
muutoshankkeisiin.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on ol-
lut tässä asiassa yksimielinen, jos kohta kävimme
keskustelua juuri siitä, miten tämä kohtelee eri-
kokoisia kuntia ja saattaako se nyt hyvin suuresti
eriarvoiseen tilanteeseen pienet kunnat. Lähtö-
kohtahan esityksen säätämiseksi on ollut paljolti
se, että erityisesti sairaalakuntayhtymät ovat tätä

kiirehtineet omien perussopimustensa muutta-
mistarpeiden vuoksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julis-
tetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi kiinteistörekisterilain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 112/1996 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 10/
1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn
pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan
mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julis-
tetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi eräistä vesitilusjärjes- telyistä annetun lain 7 a ja 8 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 113/1996 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 11/
1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn
pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan
mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julis-
tetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys laiksi kiinteistötoimitus- maksusta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 114/1996 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 12/
1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn
pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan
mietintö n:o 12.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Hallituksen esitys laiksi sairausvakuutuslain 5 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 167/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 25/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 25.

Keskustelu:

Ed. R a s k : Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta kokoontuu lähes päivittäin ja sieltä tulee tämän tästä uloskin esityksiä ja tässä on yksi niistä.

Tässä esityksessä ehdotetaan, että uudet, käyttöalueeltaan vakiintumattomat ja hoitokustannuksiltaan merkittävät lääkkeet ohjataan vielä ensi vuonna potilaalle julkisen terveydenhuollon kautta. Kyse on kahdesta lääkkeestä: Toinen on MS-sairauden hoitoon käytettävä beetainterferoni ja toinen kystisen fibroosin hoitoon käytettävä lääke nimeltä dornaasi alfa.

Nyt esitetään, että sairausvakuutuslakia muutetaan uudelleen väliaikaisesti vielä ensi vuoden ajaksi siten, että näitä lääkkeitä ei korvata sairausvakuutuslain perusteella, kuten lääkkeet yleensä korvataan. On tärkeää huomata se, että ne potilaat, jotka mainituista lääkkeistä hyötyvät, tulevat lääkkeet maksutta saamaan sairaanhoitopiiriin tai sairaalakuntayhtymän ylläpitämästä sairaalan apteekista.

Kelan asiantuntijalääkäriin mukaan ensi vuoden alkupuolella ollaan saavuttamassa tilanne, jolloin kaikki beetainterferonista todennäköisesti hyötyvät MS-potilaat saadaan hoidon piiriin. Hoidon tuloksista ei voida vielä tehdä sellaisia johtopäätöksiä, joista voitaisiin varmasti sanoa, että lääkkeet auttavat. On olemassa kielteisiä kokemuksia, beetainterferonihoidossa on ilmennyt sivuvaikutuksia ja muutamat potilaat ovat joutuneet hoidon keskeyttämäänkin. Neurologian klinikoiden ylilääkäreiden käsitys on, että beetainterferonihoidon aloittaminen on toteutettu lääketieteellisesti tarkoituksenmukaisella ta-

valla, ja heidän mielestään tätä nykyistä väliaikaista järjestelmää voidaan jatkaa nimenomaan sen tähden, että tiedot tämän lääkehoidon vaikutuksista ja tulosten kestosta ovat vielä riittämättömät.

Dornaasi alfa, jota annetaan kystisen fibroosin hoitoon, on harvinainen. Sitä tällä hetkellä Suomessa saa 37 potilasta.

Ennen kuin uudet lääkkeet hyväksytään sairausvakuutuslain korvattavuuden piiriin, näiden lääkkeiden tulee täyttää kolme kriteeriä. Niiden tulee olla tarpeellisia, turvallisia ja taloudellisia, ja kumpikaan näistä lääkkeistä ei kaikkia näitä kriteereitä tällä hetkellä vielä täytä. Tätä väliaikaista lakia käsiteltiin viime kevään aikana ja nyt syksyllä. Saamamme tiedon mukaan beetainterferonin vaikutuksista ei ole raportoitu kevään jälkeen mitään erityistä uutta, joka olisi vaikuttanut siihen, että voitaisiin sanoa, että kysymys on vakiintuneesta lääkkeestä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta mietinnön antaessaan edellyttää, että eduskunnan käsittelyyn tuodaan ensi kevään aikana ehdotus väliaikaisen lääkekorvausjärjestelmän muuttamisesta pysyväksi järjestelmäksi.

Ed. V ä i s t ö : Arvoisa puhemies! Tässä käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä nykyinen käytäntö jatkuessaan pitää yllä edelleen kahden rinnakkaista järjestelyä lääkekorvausten osalta eikä tämä voi olla tarkoituksenmukaista myöskään hallinnollisesti. Voi olla myös niin, että tämä lain muutos ja sen pohjalta laadittava asetus ovat ristiriidassa kuntien terveydenhuoltoa koskevan muun lainsäädännön kanssa.

Keskustan mietintöön liittämässä vastalauseessa korostetaan sitä, että nyt olisi tullut jo päästä samoihin periaatteisiin kokonaisuudessaan kaikkien lääkekorvausten osalta niin, että valtakunnallinen kustannustentasausjärjestelmä toimisi varmin, ja tästä syystä tämän poikkeuksen jatkaminen ei ole perusteltua. Tässä on hyvä, että valiokunta on yksimielisesti edellyttänyt, että nyt huolehdittaisiin jo ensi kevään aikana väliaikaisen lääkekorvausjärjestelmän muuttamista pysyväksi järjestelmäksi, ja se silloin varmaankin aika lailla vastaisi sitä, mitä keskustan valiokuntajäsenet ovat tässä vastalauseessaan esittäneet.

Ed. R a s k : Rouva puhemies! Ed. Väistö on aivan oikeassa siinä, että tässä on todella kaksi rinnakkaista järjestelmää, joilla lääkekorvauksia suoritetaan. Se ei ole tarkoituksenmukaista,

mutta se on tällä hetkellä välttämätöntä sen tähden, että nämä mainitut lääkkeet eivät täytä niitä kriteereitä, mitä Suomessa edellytetään sv-korvattavalta lääkkeitä. Sairausvakuutuslain korvauksen piiriin päästäkseen lääkkeiden pitää olla tarpeellisia, turvallisia ja taloudellisia. Väliaikainen järjestelmä on pitänyt ottaa sen tähden käyttöön, että EU:n myötä nämä valmisteet ovat tulleet markkinoille. On tärkeää, että ne potilaat, jotka näistä lääkkeistä hyötyvät, voivat niitä saada, niin kuin tälläkin hetkellä tapahtuu. Näissä molemmissa lääkkeissä on sellaisia sivuvaikutuksia, jotka saattavat olla hyvinkin pahoja, ja sen tähden on tärkeää, että ne ovat mahdollisimman hyvän valvonnan alla, kun näitä lääkkeitä käytetään. Hallinnointi on oma lukunsa ja sen järjestäminen joustavaksi on tietysti välttämätöntä. Tärkeintä on kuitenkin, että lääkkeet tulevat niiden käyttöön, jotka niistä hyötyvät.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1997, vuodelta 1997 perittävistä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta ja työttömyyskassalain 29 §:n muuttamisesta ja 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 169/1996 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö 26/1996 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö n:o 26.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Hallituksen esitys tuomiokapitulien ylläpidon siirtämisestä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys 18/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 20/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

15) Hallituksen esitys laiksi kirkkolain muuttamisesta

Hallituksen esitys 139/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 19/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

16) Hallituksen esitys laiksi viranomaisten määräyksiä ja ohjeita koskevista toimenpiteistä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 134/1996 vp
Hallintovaliokunnan mietintö 21/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

17) Hallituksen esitys laeiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain muuttamisesta ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuun korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 175/1996 vp
Sosiaali- ja terveystoimikunnan mietintö 27/1996 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti huomiseen täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 21.25.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio